

Univerza v Ljubljani

Filozofska fakulteta

Oddelek za slovenistiko

Hana Furlan

Bibliografija leposlovja v tržaški Edinosti (1886–1894)

Diplomsko delo

Mentor: red. prof. dr. Miran Hladnik

Ljubljana, 2015

Zahvala

Iz srca se zahvaljujem red. prof. Miranu Hladniku, ker mi je predstavil prednosti postavitve besedil na Wikivir in me s svojim zgledom navdušil nad Wikipedijo. Zahvaljujem se mu, da me je vzel pod svoje mentorstvo ter za vso pomoč pri izdelavi bibliografije in pisanju diplomskega dela.

Hvala tudi moji družini, fantu in prijateljem za spodbudo in lepe trenutke med študijem in pisanjem diplomskega dela.

Hana Furlan

Izveček

Bibliografija leposlovja v tržaški Edinosti (1886–1894)

Edinost, glasilo tržaških oziroma primorskih Slovencev, je izhajala v Trstu od leta 1876 do prepovedi leta 1928. Diplomsko delo obravnava leposlovje v Edinosti med letoma 1886 in 1894. Glavni cilj je bil ustvariti bibliografijo leposlovja, objavljenega v Edinosti v tem obdobju, in jo postaviti na Wikivir, da bo javno dostopna. Predstavljeno je kulturno in politično delovanje Slovencev v Trstu, društvo Edinost in časnik Edinost. Osrednji del naloge je posvečen predstavitvi Edinosti ter njene vsebine po letnikih. Skupno sem pregledala 1114 številke ter izpisala leposlovje, objavljeno kjerkoli v časniku. Iz podlistkov (v 1002 številkah) pa sem izpisala tako leposlovna kot neleposlovna dela. Pri rubriki Podlistek, kjer je bila objavljena večina leposlovja, sem se posebej ustavila ter predstavila razmerje med objavljenim leposlovjem ter neleposlovjem. Ob vsakem delu sem zapisala avtorja; morebiten razvozlan ali nerazvozlan psevdonim; prevajalca; jezik izvirnika; število nadaljevanj; vrstne oznake; ali gre za prozo, poezijo ali dramsko delo; spol avtorja ter kakršnokoli posebnost, ki bi bila lahko problematična pri analizi. Podala pa sem tudi kratko obnovo vsebine vsakega leposlovnega besedila. Statistično sem predstavila število literarnih del po letnikih (v vseh devetih letnikih skupaj je izšlo 194 literarnih del); razmerje med daljšim in krajšim leposlovjem; razmerje med prozo, poezijo in dramatikom; razmerje med izvirnimi in prevedenimi besedili ter razmerje med številom besedil glede na jezik izvirnika. Nato sem ugotavljala razmerje med literarnimi deli z in brez vrstne oznake ter naštel najpogostejše vrstne oznake objavljenih besedil. Posvetila sem se tudi avtorjem, ki so objavljali leposlovje: ugotavljala sem razmerje med avtorji besedil glede na spol in razmerje med nepodpisanimi besedili, besedili znanih avtorjev ter besedili, podpisanimi s psevdonimi. Ustavila sem se tudi pri avtorjih, ki so prispevali največ leposlovja za pregledane letnike. Vse naštetost sem predstavila z grafi ali tabelami. Na koncu sem statistiko, pridobljeno v tej nalogi, primerjala s statistiko bibliografije leposlovja v *Edinosti* med leti 1876 in 1885.

Ključne besede: Edinost, bibliografija, leposlovje, podlistek, feljton, Trst

The Abstract

The bibliography of fiction in Trieste's Edinost (1886–1894)

Edinost was a newsletter of Slovenians who lived in Trieste or Primorska region, which was printed in Trieste during the years 1876–1928 when it was banned. The diploma work studies fiction in Edinost between the years 1886–94. The main aim is to create the bibliography of pieces of fiction published in Edinost over this period, and put it out on Wikivir to provide public access. Furthermore, cultural and political activities of Slovenians living in Trieste, the Edinost society and the Edinost newsletter are presented. The central part of the diploma work is dedicated to the presentation of Edinost and its contents according to the issues. The overall research includes 1114 issues of the newsletter. Works of fiction are written out from the newsletter, whereas works of both fiction and nonfiction are written out from feuilletons (in 1002 issues). The explanation of the proportion of fiction to nonfiction is based on the study of the Podlistek (Feuilleton) section, which was given a strong focus since the majority of works of fiction were published there. Data, copied from every piece of work, is the following; an author; a possibly deciphered or undeciphered pseudonym; a translator; language of the original; number of sequels; sequence markers; whether it is prose, poetry or drama; author's gender and any kind of

features, potentially problematic when analyzing. Additionally, I wrote a short summary of the content of every text of fiction. Information showed statistically is; the number of works of fiction according to the volumes (194 works of fiction were published in all nine volumes); proportion of long to short fiction; proportion of prose to poetry and drama; proportion of original to translated texts and proportion of number of texts according to the language of the original. The proportion of works of fiction with sequence markers to those without them is further determined. Moreover, there is a list of the most common sequence markers used in the published texts. Attention is given to fiction writers as well. More specifically, the proportion of authors according to their gender and the proportion of unsigned texts, texts of famous writers to texts signed with pseudonyms. The authors with the highest number of literary contributions, considering the examined volumes, were also analyzed. Everything listed above is presented in graphs and tables. Finally, there is a comparison between the statistics gained from the diploma work and the statistics of bibliography of fictional pieces of writing in Edinost during the years 1876–85.

Keywords: Edinost, bibliography, literature, feuilleton, Trieste

POVZETEK

Diplomska naloga obravnava leposlovje, objavljeno v tržaški *Edinosti* med letoma 1886 in 1894. *Edinost*, glasilo tržaških oziroma primorskih Slovencev, je izhajala od leta 1876 do leta 1928. Izhajala je kot glasilo Političnega društva Edinost, ki je imelo osrednjo vlogo pri političnem in kulturnem delovanju Slovencev v Trstu po slovenskem preporodu v drugi polovici 19. stoletja, ko se je krepilo prebujanje narodne zavesti. Leta 1867 so bile vsem etničnim skupnostim habsburškega cesarstva priznane enake pravice, a Italijani so oteževali politično in kulturno rast Slovencev v Trstu in fašistična oblast je po koncu prve svetovne vojne nasilno ukinila vsa slovenska društva v Julijski krajini.

Pregledala sem devet letnikov *Edinosti* (skupaj 1114 števil) in izpisala leposlovje, objavljeno kjerkoli v časniku, iz podlistkov pa sem izpisala vsa dela (leposlovna in neleposlovna).¹ Osrednji del naloge je posvečen predstavitvi *Edinosti* ter njene vsebine po letnikih, objavljeno leposlovje sem kronološko predstavila in podala tudi kratko obnovo vsebine vsakega leposlovnega besedila.

Število literarnih del v *Edinosti* v tem obdobju je bilo stabilno, v vseh devetih letnikih skupaj je izšlo 194 literarnih del, večina jih je izšla v podlistkih. V pregledanih podlistkih (1002) je bilo objavljenih 185 leposlovnih del v skupaj 834 podlistkih. V vseh pregledanih letnikih so prevladovala krajša literarna dela (skupaj 168), daljših je bilo manj (skupaj 26). Največ je bilo proznih del, v vsakem letniku se je pojavila tudi poezija, dramska besedila pa so objavljena le v 3 letnikih. Večina (66,5 %) pregledanega leposlovja je brez vrstne oznake (v nadnaslovu, podnaslovu ali znotraj naslova). Med 65 deli, ki imajo vrstno oznako, se je pojavilo kar 32 različnih vrstnih oznak, saj so pisatelji v tistem času uporabljali precej novih poimenovanj za svoja dela. Najpogosteje se pojavljalo oznake narodna pripovedka, humoreska, črtica in povest. V vseh pregledanih letnikih je bilo največ (49 %) objavljenih leposlovnih del podpisanih s psevdonimi, pod 41 % besedil so se avtorji podpisali s pravim imenom in priimkom, 10 % besedil pa je bilo nepodpisanih. Večina (86 %) besedil je izvirnih, med prevedenimi jih je največ iz ruščine in hrvaščine, najdemo pa še prevode iz češčine, nemščine, francoščine, madžarščine, angleščine, italijanščine in sanskrta. Veliko večino leposlovja v pregledanih letnikih so napisali pisatelji, le za 5 (2,6 %) besedil je gotovo, da so jih napisale pisateljice (nobena izmed njih se ni podpisala s pravim imenom in priimkom). Največ leposlovja za pregledane letnike so prispevali Fran Zakrajšek (15), Ivo Trošt (13 izvirnih in 2

¹ Vsi letniki *Edinosti* so dostopni na spletni strani [dLib-a](#).

prevoda), Janko Leban (7 in 3 prevode), Rudolf Dolenc (6 izvirnih in 2 prevoda), Anton Zajc (5) in Just Piščanec (4 in 1 prevod). Ob primerjavi statistike bibliografije leposlovja v *Edinosti* med leti 1876 in 1885 s statistiko, pridobljeno v tej nalogi, zaradi vedno pogostejšega izhajanja *Edinosti*, opazimo, da v drugem obdobju število vseh števil, izdanih v določenem obdobju naraste iz 589 na 1114, število Podlistkov se več kot podvoji, število leposlovnih del pa več kot potroji, deleža daljše proze ter izvirnih besedil sta le rahlo narasla, povečal se je tudi delež avtorskih objav.

KAZALO

POVZETEK	5
UVOD	9
Slovenci v Trstu.....	11
Časopisi pred Edinostjo	13
Politično društvo Edinost.....	13
Časopis Edinost.....	15
Rubrika Podlistek v Edinosti	19
Pregled Edinosti po letnikih.....	21
11. letnik (1886)	21
12. letnik (1887)	27
13. letnik (1888)	32
14. letnik (1889)	36
15. letnik (1890)	43
16. letnik (1891)	47
17. letnik (1892)	52
18. letnik (1893)	56
19. letnik (1894)	60
Analiza leposlovja v pregledanih letnikih	67
Število literarnih del po letnikih	67
Razmerje med krajšim in daljšim leposlovjem	67
Razmerje med prozo, poezijo in dramatiko	68
Vrstne oznake leposlovja.....	69
Razmerje med nepodpisanimi besedili, besedili znanih avtorjev ter besedili, podpisanimi s psevdonimi	72
Razmerje med izvirnimi in prevedenimi besedili	73
Število besedil glede na jezik izvirnika.....	73
Avtorji leposlovnih besedil glede na spol	74
Najpogostejše objavljeni avtorji.....	75
Primerjava rezultatov analize leposlovja v Edinosti v obdobju 1876–1885 in 1886–1894	76
Bibliografija leposlovja v Edinosti med letoma 1886 in 1894	78
Letnik 11 (1886).....	78
Letnik 12 (1887).....	79
Letnik 13 (1888).....	79

Letnik 14 (1889).....	80
Letnik 15 (1890).....	81
Letnik 16 (1891).....	82
Letnik 17 (1892).....	83
Letnik 18 (1893).....	84
Letnik 19 (1894).....	85
VIRI IN LITERATURA	88
Priloga 1.....	90
Priloga 2.....	91

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Primerjava števila leposlovnih in števila neleposlovnih del, objavljenih v Podlistku	20
Graf 2: Primerjava števila Podlistkov, kjer je bilo objavljeno leposlovje in tistih, kjer je bilo objavljeno neleposlovje.....	21
Graf 3: Število literarnih del po letnikih.....	67
Graf 4: Razmerje med krajšim in daljšim leposlovjem	67
Graf 5: Razmerje med prozo, poezijo in dramatiko	68
Graf 6: Razmerje med leposlovnimi deli z in brez vrstne oznake	70
Graf 7: Razmerje med nepodpisanimi besedili, besedili znanih avtorjev ter besedili, podpisanimi s psevdonimi	72
Graf 8: Razmerje med izvirnimi in prevedenimi besedili	73
Graf 9: Število besedil glede na jezik izvirnika.....	73
Graf 10: Razmerje med besedili, ki so jih napisali moški (oziroma ni jasno označeno, da bi jih napisale ženske) in tistimi, ki so jih napisale ženske.....	74
Graf 11: Najpogostejše objavljeni slovenski avtorji	75

KAZALO TABEL

Tabela 1: Vrstne oznake leposlovja.....	71
Tabela 2: Primerjava rezultatov analize leposlovja v Edinosti v obdobju 1876–1885 in 1886–1894... 77	77

KAZALO SLIK

Slika 1: Trst okoli leta 1880, vir: Wikipedia	12
Slika 2: Poročilo s tabora v Dolini v 20. številki <i>Edinosti</i> iz leta 1878, kjer so objavljeni tudi vsi govori s Tabora, vir: dLib	15
Slika 3: Program časnika <i>Edinost</i> v 1. številki <i>Edinosti</i> (8. 1. 1876), vir: dLib	16
Slika 4: Naslovnica 1. številke <i>Edinosti</i> iz leta 1886, vir: dLib	18
Slika 5: Primer Podlistka (19/13a), vir: dLib	19
Slika 6: Narodne pripovedke iz spodnje Štirske (11/25), vir: dLib.....	23

Slika 7: Smešnice (11/63), vir: dLib.....	26
Slika 8: Osmrtnica Viktor Dolenc (12/58), vir: dLib	27
Slika 9: Najden zaklad (12/13), vir: dLib	29
Slika 10: Cenzurirana številka (13/79), vir: dLib.....	32
Slika 11: Josipu Juriju Strossmajerju ter Pismo žabam (13/24), vir: dLib	34
Slika 13: Hudičev rep (14/72), vir: dLib	40
Slika 14: Nezaupnica Apolonu (14/97), vir: dLib	41
Slika 15: Ivan Nabergoj (15/105), vir: dLib	43
Slika 16: Kmeškeje hiši v cirilici (16/34), vir: dLib	49
Slika 17: Onegov Oni (17/66), vir: dLib	55
Slika 18: Kri ni voda (19/16a), vir: dLib.....	62
Slika 19: Pravo zagodel si v svet (19/99), vir: dLib	64

UVOD

Glavni cilj diplomske naloge je ustvariti bibliografijo leposlovja v tržaški *Edinosti* med letoma 1886 in 1894 ter jo postaviti na [Wikivir](#), da bo javno dostopna. *Edinost*, glasilo tržaških oziroma primorskih Slovencev, je izhajala od leta 1876 do prepovedi leta 1928.²

Najprej je na podlagi pregledane literature predstavljen Trst in njegovo zaledje v 19. in začetku 20. stoletja s poudarkom na političnem in kulturnem delovanju in življenju Slovencev v Trstu. Predstavila sem slovenska društva ter časopise, ki so izhajali pred *Edinostjo*. Nato sem se ukvarjala s časnikom *Edinost* in njegovo vlogo za Slovence v Trstu in na Primorskem. Podatke o izdajanju časopisa sem pridobila s pregledovanjem vseh letnikov na Digitalni knjižnici Slovenije ([dLib-u](#)) in [Cobissu](#).

Sledi praktični in najobsežnejši del – pregledovanje devetih letnikov *Edinosti* med letoma 1886 in 1894. Vsi letniki *Edinosti* so dostopni na spletni strani [dLib-a](#).³

Med pozornim prebiranjem posameznih številke sem izpisovala leposlovje, objavljeno kjerkoli v časniku (izpisovala sem tudi citate iz že objavljenih leposlovnih del), iz podlistkov pa sem izpisala vsa dela (leposlovna in neleposlovna). Poleg naslovov sem sproti označevala vse podatke, ki sem jih potrebovala za kasnejšo analizo: avtorja (morebitne psevdonime sem razvozlala s pomočjo spletne strani [Slovenska biografija](#), spletnega iskalnika Google ter

² Za prvih deset letnikov je kronološki popis leposlovja že postavljen na Wikivir, oblikovala ga je Kaja Horvat v diplomskem delu [Bibliografija leposlovja v tržaški Edinosti \(1876–1885\)](#).

³ Redke številke (naštela sem jih pri vsakem letniku posebej) so se izkazale za manjkajoče ali pa so bile namesto pravih objavljene napačne številke, prave si lahko preberemo v čitalnici Narodne in študijske knjižnice v Trstu ali pa v Slovanski knjižnici v Ljubljani. Manjkajoče ali zamenjane številke sem sporočila na dLib, kjer se bodo potrudili za digitalizacijo tudi teh.

Wikipedije); prevajalce; jezik izvirnika; število nadaljevanj; vrstne oznake (le če so bile označene v podnaslovu ali nadnaslovu); ali gre za prozo, poezijo ali dramsko delo; spol avtorja ter kakršnokoli posebnost, ki bi bila lahko problematična pri analizi.

Osrednji del naloge je posvečen predstavitvi *Edinosti* ter njene vsebine po letnikih. Posebej sem se ustavila pri rubriki Podlistek, kjer je bila objavljena večina leposlovja ter predstavila razmerje med objavljenim leposlovjem ter neleposlovjem.⁴ Nato sem kronološko predstavila objavljeno leposlovje, vsako delo sem opremila s prej omenjenimi podatki (avtorjem, morebitnim razvozlanim psevdonimom, morebitnim prevajalcem ter jezikom originala, številom nadaljevanj ...), zapisala pa sem tudi kratko obnovo vsebine vsakega leposlovnega besedila.⁵

V naslednjem poglavju sem se ukvarjala s številom literarnih del po letnikih; razmerjem med daljšim in krajšim leposlovjem; razmerjem med prozo, poezijo in dramatiko; razmerjem med izvirnimi in prevedenimi besedil ter razmerjem med številom besedil glede na jezik izvirnika. Nato sem ugotavljala razmerje med literarnimi deli z in brez vrstne oznake ter naštela najpogostejše vrstne oznake objavljenih besedil. Posvetila sem se tudi avtorjem, ki so objavljali leposlovje: ugotavljala sem razmerje med nepodpisanimi besedili, besedili znanih avtorjev ter besedili, podpisanimi s psevdonimi in razmerje med avtorji besedil glede na spol. Ustavila sem se tudi pri avtorjih, ki so prispevali največ leposlovja za pregledane letnike. Vse našteto sem predstavila z grafi ali tabelami. Na koncu sem statistiko, pridobljeno v tej nalogi, primerjala s statistiko bibliografije leposlovja v *Edinosti* med leti 1876 in 1885.

⁴Pri nekaterih besedilih, objavljenih v rubriki Podlistek, sem imela težave pri odločitvi, ali gre za leposlovje ali za neleposlovje. Sledila sem zelo neselektivnu pristopu ter upoštevala dejstvo, da so bila objavljena v Podlistku, ki je veljal za rubriko, kjer se objavlja leposlovje, vsa ta besedila vključila na seznam leposlovja. Tako se na seznamu znajdejo tudi razmišljanja, pisma ter potopisi. V podlistku objavljene nekrologe (razen tistih v pesniški obliki), predavanja ter predstavitve oseb in krajev sem uvrščala med neleposlovje.

⁵ Žal se mi zaradi omejenega prostora in časa ni uspelo podrobneje ukvarjati s številčno analizo najpogostejših tem in motivov v pregledanih letnikih *Edinosti*, menim pa, da bi bil to zanimiv predmet nadaljnega dela.

Slovenci v Trstu

Trst je nedvomno italijansko mesto, vendar je tudi slovensko, saj so tudi Slovenci (prav tako pa tudi drugi narodi, ki so bili prisotni v njem) veliko doprinesli k razvoju mesta. (Pahor, 9)

Slovenci so bili v Trstu naseljeni že od srednjega veka in ga dolga stoletja povsem obdajali s kopnega. V drugi polovici 19. stoletja je prišlo do ekonomskega razcveta, rasti trgovine in industrije ter vzporedno tudi do velikega demografskega skoka, saj je pristanišče postalo privlačna točka za priseljence. Nižje sloje priseljenkega prebivalstva so sestavljali v glavnem Slovenci s Kranjske, Goriške in Istre. Hitro so se asimilirali, prevzeli jezik in se tako skušali znebiti svojega porekla. (Pirjevec, 17)

Z meščansko revolucijo in preporodom narodov leta 1848 se začenja obdobje intenzivnejšega prebujanja narodne zavesti, prosvetnega in kulturnega delovanja ter osnovanja prvih društev. Novo vzdušje je v Evropi in pri nas krepilo pogoje za nastanek političnega življenja zlasti pri do tedaj manj vplivnih ali manjših narodih. V Trstu se je narodna zavest krepila med vsem prebivalstvom; opazno je italijansko narodno gibanje, prebudili pa so se tudi Slovenci in ostali Slovani v Trstu. Ob popisu prebivalstva leta 1846 je bilo v Trstu 43.900 Italijanov (54,7 %), 25.300 Slovencev (31,5 %), 8.000 Nemcev (9,6 %) in 3.060 Judov (3,8 %). (Pahor, 13) Tržaški Slovenci so bili v svojih zahtevah dokaj previdni, nosilci ideje o Zedinjeni Sloveniji pa so v svojih programih zahtevali tudi Primorsko, vključno s Trstom. (Pirjevec, 21)

Leta 1848 so v Trstu ustanovili društvo Slavljanski zbor, ki se je kmalu preimenovalo v Slavljansko društvo. Povezovalo je tržaške Slované na kulturnem in nekaj časa tudi na političnem nivoju, v sklopu društva je delovala tudi čitalnica. Predsednik je bil Jovan Vesel Koseski. (Pahor, 13–16). Izdajalo je slovanska časopisa Slavljanski rodoljub (1849) in Jadranski Slavljan (1850), ki sta s članki v slovenščini in hrvaščini branila nacionalne zahteve. (Darovec, 198)

Po razglasitvi nove ustave leta 1860 so se Slovenci in Slovani v Trstu začeli ponovno politično organizirati. V naslednjem letu so ustanovili Slavljansko narodno čitalnico, ki je predstavljala središče kulturnega, političnega in družabnega življenja slovanskih meščanov v Trstu. Prirejala je bésede, bésede s plesom, veselice, plese, tečaje slovanskih jezikov, maše ter kulturne prireditve med revnejšim okoliškim prebivalstvom, ki si ni moglo privoščiti vpisnine v društvo. (Pahor, 17)

Leta 1867 so bile vsem etničnim skupnostim habsburškega cesarstva priznane enake kulturne in jezikovne pravice, vendar so italijanski meščani v Trstu s prefinjenimi tehnikami in psihološkim pritiskom oteževali politično in kulturno rast Slovencev (»Ščavov«). (Pirjevec, 33)

Poleg Slavljanske čitalnice v Trstu, ki je bila prva izmed čitalnic na celotnem slovenskem ozemlju, so po letu 1868 v Tržaških mestnih četrtih in okoliških vaseh ustanovili veliko število čitalnic, ki so poleg ljudskih shodov na prostem, imenovanih tabori, s kulturnim delovanjem in uporabo slovenščine dvigovale narodno zavest. (Pahor, 10–18)

Slika 1: Trst okoli leta 1880, vir: [Wikipedia](#)

Ob ustanovitvi je bila Slavljanska čitalnica osrednje mesto delovanja Slovencev v Trstu, potem pa je to vlogo prevzelo društvo Edinost (ustanovljeno leta 1874) in številna druga društva, ki so nastala ob slovenskem preporodu v naslednjih desetletjih. (Pahor, 19–22).

Leta 1879 je bilo v Trstu ustanovljeno Slavljansko delavsko podporno društvo, leta 1881 Tržaško podporno in bralno društvo, leto kasneje pa telovadno društvo Tržaški Sokol. Leta 1885 so Slovenci v Trstu ustanovili šolsko Društvo sv. Cirila in Metoda, ki je dve leti pozneje odprlo slovenski otroški vrtec, čez eno leto pa še slovensko šolo. Leta 1890 je bilo

ustanovljeno Slovansko pevsko društvo v Trstu. Naslednje leto je začela poslovati Tržaška posojilnica in hranilnica, ki jo je osnovala Edinost. (Pahor, 47–67)

Po koncu prve svetovne vojne in po prihodu Kraljevine Italije na oblast so se razmere spremenile. Delovanje Slavljanske čitalnice je bilo nasilno končano s požigom Narodnega doma v Trstu (13. julija 1920). (Pahor, 22)

V obdobju 1927–1930 je italijanska fašistična oblast nasilno ukinila vsa slovenska društva na vseh področjih v Julijski krajini. Delovanje je moralo preiti v ilegalo. (Pahor, 203)

Časopisi pred Edinostjo

V obdobju med letoma 1866 in 1876 je izhajala vrsta časopisov, ki so pripravili pot listu *Edinost*. *Ilirski Primorjan* (od leta 1867 *Slovenski Primorec*) je najprej izhajal dvakrat na mesec, nato pa je kot politični tednik izhajal do konca leta 1869. (Pahor, 23) Na Goriškem ta list ni bil pretirano razširjen, zato so si goriški Slovenci prizadevali za svoj politični časnik. Dobili so ga že naslednje leto, in sicer tednik *Domovino*, ki naj bi bil osrednji list na Primorskem, namenjen tudi Slovencem v Istri. Izhajal je tri leta, potem pa so goriški Slovenci ostali brez lista. (Marušič, 190) V drugi polovici leta 1866 je v Trstu izhajal »političen, učiven in kratkočasen list« *Tržaški Ljudomil*. Političen list *Jadranska zarja* je izhajal dvakrat mesečno od leta 1869 do 1870. Leta 1869 so izhajali tudi časopisi *Pod lipo*, prvi humoristični list *Jurij s pušo* in prav tako humoristični *Petelinček*. Leto pozneje je za Istrane začel izhajati hrvaški list *Naša sloga*, leta 1871 je izhajal štirinajstdnevnik *Primorec*, »političen in podučiven list«, za katerega je sprva kazalo, da bo skupen časopis za Trst in Gorico. A istega leta je bila v Gorici ustanovljena *Soča*. Ob ustanovitvi *Edinosti* v Trstu se je večkrat razpravljalo o združitvi, vendar so vsi poskusi propadli. (Pahor, 23)

Politično društvo Edinost

Edinost je izhajala kot glasilo Političnega društva Edinost. To je bilo ustanovljeno 12. novembra 1874 v Trstu. O pripravi na ustanovitev političnega društva nam priča dopis z datumom 9. oktober 1874. 1. novembra so se pobudniki zbrali na domu Štefana Nadlinška, da so sestavili pravila in Nadlinška imenovali za predsednika pripravljalnega odbora. 12. novembra je c.k. namestništvo v Trstu potrdilo pravila in delovanje društva se je lahko začelo. Naslednje leto februarja je bil prvi in obenem ustanovni občni zbor. Za prvega predsednika je bil izvoljen Ivan Bizjak, nasledili pa so ga: Ivan Nabergoj (1875–1891), Matko Mandić (1891–1905), Ivan Gorjup (1905–1907), Otokar Rybář (1907–1910) in Josip Wilfan (1910–

1928). Leta 1878 je društvo razširilo svoje delovanje na celotno avstrijsko Primorje, vključno s hrvaško Istro. 27. oktobra tega leta je organiziralo tabor v Dolini pri Trstu, ki se ga je udeležilo 10 000 ljudi. Poudarjal je južnoslovansko vzajemnost in je bil izredno pomemben za Slovence in Hrvate v Trstu in Istri. Delovanje Političnega društva Edinost je bilo zelo pomembno in raznoliko, na vseh mogočih področjih je organiziralo delovanje ne samo Slovencev, ampak tudi drugih Slovanov (Hrvati so prevzemali visoka mesta v društvu – Mandić, tretji predsednik Edinosti, je bil Hrvat), sodelovalo je s Političnim društvom za Hrvate in Slovence, ustanovljenim leta 1902 v Istri. (Pahor, 26–47).

Vabilo.

Politično društvo „Edinost“ za Primorsko ima v nedeljo 17. novembra ob 10 uri v prostorih tržaške čitalnice (via alle Poste N.º 10) svoj XIX. občni zbor.

Sporočilo:

1. Sporočilo o taboru.
2. Nujen predlog.

Vai žč. gg. udje so prošeni, naj se v prav obilnem številu vdeležijo, ker se bode tak predlog stavil, da pokažemo da smo primorski Slovenci hvalečni našim buditeljem.

Trst, 8. novembra 1878.

Odbor.

Tabor v Dolini.

Kar obstaja politično društvo „Edinost“ pa do današnjega slavnega dne se je na to delalo, kako bi se osnoval v okolici tabor. Da nij manjkalo vzrokov in točk, ki bi se bile na dnevni red stavile, to je do trdnega dokazano. Leta 1875 je bila na dnevnem redu občnega zbora na Proseku 20. junija tudi 3. točka: tabor v okolici ali izostal je na željo višje oblasti, da si ga ni zabranila. Društvo pa tudi nij bilo še v onem času dobro organizirano in duševno oboroženo.

Prenaredila so se društvena pravila zaradi mnogih razmer in ker je jasno, da ni sama okolica, ki potrebuje brambe narodnih pravic, temveč, da je sosednji tužnej Istri treba na pomoč priskočiti, vzlasti, ker so politične težnje v tej deželi take, da je treba na duševno delo stopiti.

Po prenarajanju društvenih pravil maja meseca letošnjega leta prerodilo se je društvo „Edinost“, začelo je svojo pozornost v Istro obračati, po dogovoru z istrskimi rodoljubi v Dolini, vzlasti gg. dekanom Janom in višjim županom Lavriho, spoznal je odbor potreba, ter sklenol v odborovi seji 11. oktobra osnovati tabor v Dolini.

V štirinajstih dneh se je moral osnovati tabor, kajti prej ni bilo ugodnega časa v tamošnji okolici in tudi razmere niso pripuščale. Odbor je vse moči napel, da je stvar častno dovršil, če tudi je bilo obilo ovir, posebno kar se govornikov tiče. Odbor se tudi tega ni prestrašil, delal je neumorno priprave; pri tem pa so ga podpirali dolinski veljaki, kateri so oskrbrili dekoracije in red. Vse česti so vredni iskreni tamošnji rodoljubi gg. dekan Jan, višji župan Lavriha, učitelj Bunc, občinski tajnik in sploh županija.

Čas se približuje, vreme nij bilo ves teden ugodno, v nedeljo pa, da si oblačno, posijalo je solnce včasih, ter taborite spodbujalo, da so se v ogromnem številu na tabor napotili. Od vseh krajev so romali Slovenci se zastavami pevajoči in ob 3. uri popoldne je bil napolnjen prostor sredi vasi v Dolini s taboriti. Na tisoče zastavic je migljalo po vasi in na odru.

Začel se je tabor ob 3 uri popoldne, prvosedeval mu je g. Viktor Dolencec podpredsednik političnega društva „Edinosti“, ker je bil predsednik g. Nabergoj zadržan na Dunaji v državnem zboru.

Vlado je zastopal c. k. okrajni komisar v Kopru vitez Vilhelm Jetmar.

Podpredsednik g. V. Dolencec pozdravi taborite s tem govorom:

Govor g. Dolencea.

Slovenski in Hrvaški mošje!

Pozdravljam Vas prearčno v imenu političnega društva „Edinost“ in se Vam prav tako prearčno zahvaljujem, ker ste došli v tako velikem številu sem v tabor, da protestujete z možko besedo proti temu, da bi se naše zemlje le ena ped odtrgala od Avstrije.

Uže naši pradedje zbirali so se pod lipo in tam javno sklepali o vseh važnih zadevah; Angleži so se več desetletij borili

za svobodo javnega zborovanja, oni se poslužujejo pogostoma te ljudske pravice in jo čislajo nad vse. — Tudi mi v Avstriji živeči narodi pridobili smo pravico, da smemo javno zborovati; posluševali smo se je mi Slovenci posebno pred 10. leti, potem pa smo morali sopet mirovati do danes in prav danes se je na Slovenskom po 10. letnim odmoru sopet ljudstvo sešlo v tabor. Pomenljivi in važni so tabori zato, ker po njih zvedo poslanci menjenje, želje in tirjatve naroda, v vsaki pravi svobodni državi so taki shodi pošteni poslancem vodilo za postopanje; a vodilo so tudi taki vladi, ki skrbno pazi na korist svojih državljanov.

Naš današnji tabor pa ima še posebno veljavo zaradi tega, ker nij samo Slovenski; ampak tokaj si podajata bratake roke Sloven in Hrvat; torej je ta tabor prvi tabor bratov južnih Slovanov in užo samo ta okoliščina je imenitna in zasluži, da jo zabilježi zgodovina.

Naj bi bil ta tabor začetek našega spojenja v eno samo narodno telo!

Pomenljiv je pa današnji narodni shod tudi gledé na okoliščino, da prav tukaj praznuje polit. društvo „Edinost“ na posebno slaven način svoj vohod v Istro, v to tužno deželo, kder naši Slovanski bratje zdihujejo pod jarmom ital. „begov“.

Bog daj, da bi društvo „Edinost“ zbudilo tu naše brate k pravemu narodnemu življenju, k politični zavesti in k občnemu napredku!

Veselim se tedaj današnjega dne, kajti tukaj nas navdaja nada, da začnemo živeti novo duševno življenje. — Ponavljali bomo tabore, ker le nevtrudljivo delovanje nam bode pomagalo do konečne zmage.

Priporočam Vam naposled važne predloge dnevnega reda in Vas vabim, da pazljivo poslušate, možato glasujete, in se vedete, kakor je najzrelejšim in omikanejšim ljudem pristojno, da pokažete svetu svojo zrelost, svojo ljubezen in navdušenost za mili naš narod.

Predstavljam Vam še g. vladnega komisarja g. viteza Jetmarja, c. k. okr. komisarja v Kopru in v imenu društva „Edinost“ naznanjam začetek prvega južnoslovenskega tabora.

Po tem uvodnem govoru predstavi gosp. prvosednik vladnega komisarja,

Slika 2: Poročilo s tabora v Dolini v 20. številki *Edinosti* iz leta 1878, kjer so objavljeni tudi vsi govori s Tabora, vir: [dLib](#)

Časopis Edinost

Edinost je kot politično glasilo tržaških oz. primorskih Slovencev izhajala od leta 1876 do 1928.

Takoj na začetku je list razglasil, da bo neodvisen, svobodoljuben, miroljuben in naroden ter da se z verskimi problemi ne bo ukvarjal. Tega programa se je tudi držal, zato si je nakopal

nasprotnike v klerikalnem in socialističnem taboru ter tudi pri liberalcih. S političnega vidika pa so ji že od začetka očitali vladni oportunizem. (Enciklopedija Slovenije).

Slika 3: Program časnika Edinost v 1. številki Edinosti (8. 1. 1876), vir: [dLib](#)

Prva leta je izhajala vsakih štirinajst dni (vsako drugo in četrto soboto), od leta 1880 tedensko (ob sredah), od druge polovice leta 1882 pa dvakrat na teden (ob sredah in sobotah). Od leta 1894 je izhajala trikrat na teden (ob torkih, četrtek in sobotah) in to dvakrat na dan – v

jutranji in večerni izdaji. Od aprila 1898 do leta 1900 je izhajala najpogostejše: dvakrat na dan. Leta 1900 je postala dnevnik. (dLib, iskanje: Edinost (Trst)). Septembra 1928 je fašistična oblast *Edinost* prepovedala. Že prej so fašisti večkrat napadli tiskarno in prepovedali posamezne številke.

Od prve izdaje je imela *Edinost* podnaslov Glasilo slovenskega političnega društva tržaške okolice, od 2. številke januarja leta 1879 Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko, od večerne izdaje 40. številke aprila leta 1898 Glasilo političnega društva Edinost za Primorsko, od 177. številke julija leta 1914 pa je bila brez podnaslova. Dokler je imela *Edinost* podnaslov, je imela pod njim zapisan tudi moto »V edinosti je moč.« (dLib, iskanje: Edinost (Trst))

Naklada je bila najprej 700 izvodov, potem pa tudi več (največja je dosegla 12 000 izvodov). (Enciklopedija Slovenije).

Že v začetku se je pojavil problem, kje tiskati. Do leta 1880 so tiskali v tiskarni Avstrijskega Lloydja, nato do leta 1884 v tiskarni Franca Hvale, do 1898 pa v tiskarni Dolenc, ki jo je ustanovil podjetnik, časnikar in politik Viktor Dolenc. Leta 1898 je Politično društvo Edinost ustanovilo lastno združeno tiskarno Edinost, ki je do leta 1904 delovala v ulici Torrebianca, naslednjih 10 let v Narodnem domu v Trstu, nato pa v lastni stavbi v ulici sv. Frančiška 20. (Šušteršič, 134)

Prvi odgovorni urednik *Edinosti* je bil Ivan Dolinar (dejansko je časopis vodil Fran Cegnar). (Šušteršič, 134) Nasledili so ga Ivan Tosti, Anton Šlunder, Josip Milanič, Fran Hvala, Avgust Bremic, Viktor Dolenc, Fran Žitko, Julij Mikota, Lovro Žvab, Maks Cotič, Fran Godnik, Štefan Godina, Anton Gerbenc in Filip Peric. (dLib, iskanje: Edinost(Trst))

Slika 4: Naslovnica 1. številke Edinosti iz leta 1886, vir: [dLib](#)

Priloge *Edinosti* so bile *Slovenka*, *Slovenski tehnik*, *Za našo deco* in *Novičar*. (Cobiss, iskanje: *Edinost*).

Priloga *Za našo deco* je izhajala od marca do julija 1926 (8 števil). (Cobiss, iskanje: *Za našo deco*). Vsebuje predvsem leposlovje, zato bi bilo smiselno, da se jo upošteva pri oblikovanju bibliografije leposlovja v *Edinosti* v tem obdobju. Na dLib-u sta žal dostopni le 1. in 3. številka.

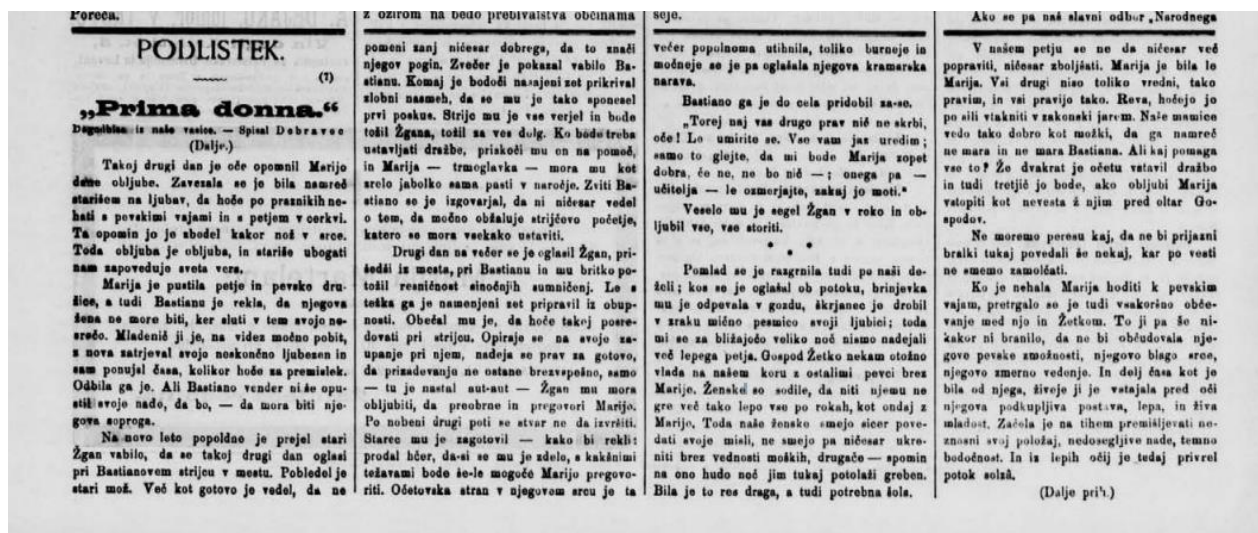
Novičar je bil pravzaprav večerna izdaja *Edinosti*, izhajal je leta 1893 kot tednik. (Cobiss, iskanje *Novičar*: Večerno izdanje *Edinosti*). Na dLib-u žal lahko najdemo le eno številko (18/88b; 4. november 1893), v kateri so tri leposlovna dela.

List *Edinost* je imel pomembno vlogo za Slovence (in Slovane) v Trstu in okolici ter tudi na širšem področju Primorske in Istre. Od leta 1945 do danes to vlogo opravlja časopis *Primorski dnevnik*. (Pahor, 25)

Rubrika Podlistek v Edinosti

V *Edinosti* se je Podlistek najprej pojavil v 5. letniku. V pregledanih letnikih (od 11. do 19.) je Podlistek v vseh letnikih. Od pregledanih 1114 števil je bil Podlistek v 1002 številkah (kar je 90 %).

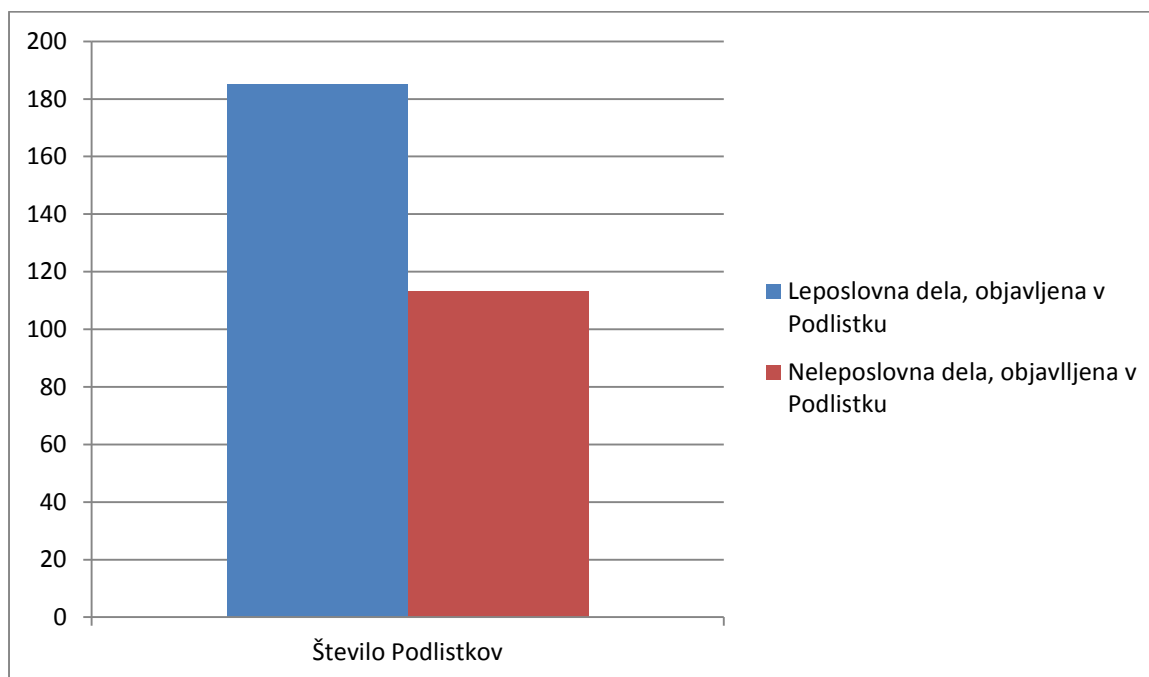
Pojavlja se na dnu prve strani, nadaljuje se lahko tudi na dnu naslednje strani. Lahko gre za kratek prispevek, objavljen le v eni številki, lahko pa se v nadaljuje v več številkah. Od preostalih rubrik je ločen z vodoravno črto. Na začetku z velikimi tiskanimi črkami vedno piše PODLISTEK ter naslov in avtorja dela (redko je avtor napisan šele na koncu), ponekod je poleg na desni označena tudi številka nadaljevanja. Če gre za nadaljevanje, pod naslovom piše (Dalje), če gre za zadnji del, pa (Konec). Konča se s (Konec), (Dalje prih.) ali (Konec prih.).

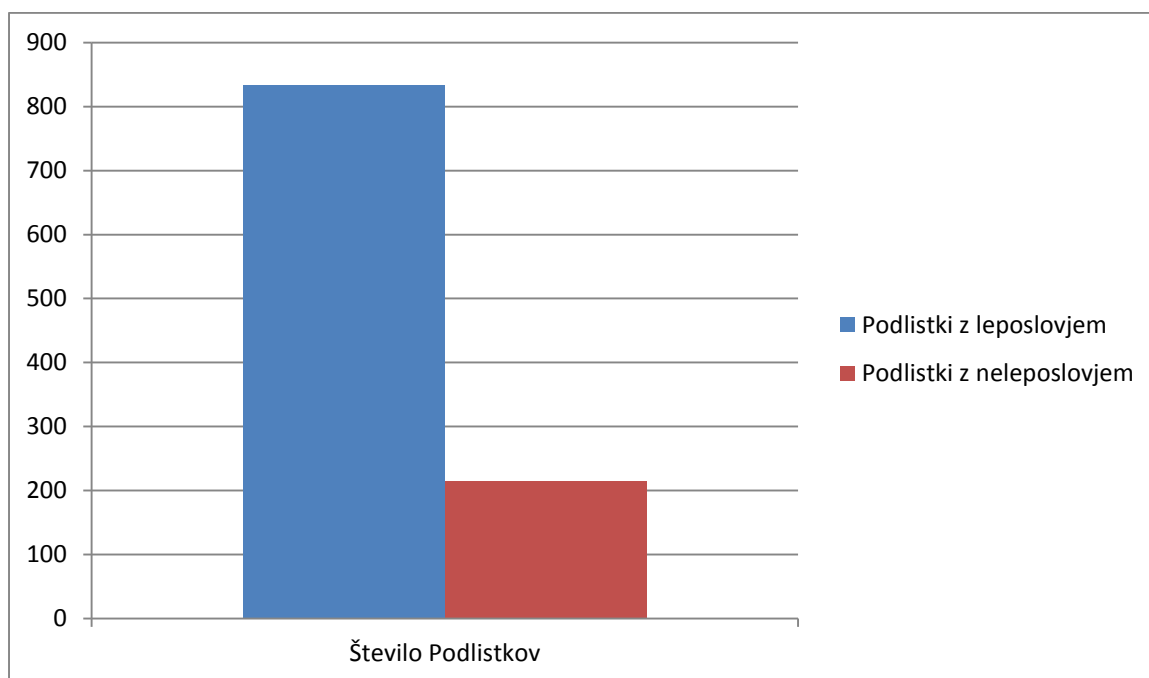
Slika 5: Primer Podlistka (19/13a), vir: [dLib](#)

Večinoma je v posameznem Podlistku objavljen le en prispevek, včasih pa tudi več (v 46 Podlistkih je objavljeno leposlovje in neleposlovje, v 19 dve leposlovni besedili, v dveh dve neleposlovni besedili, v enem pa so tri leposlovna besedila). V 46 Podlistkih se pojavlja tako leposlovje kot neleposlovje.

V vseh pregledanih Podlistkih je bilo objavljenih skupaj 298 del, od tega 185 leposlovnih del (62 %) in 113 neleposlovnih del (38 %). Leposlovna dela so bila praviloma daljša in so izhajala v več nadaljevanjih. Leposlovje se tako pojavlja v 834 Podlistkih (83 %), neleposlovje pa v 214 Podlistkih (21 %) – v 46 Podlistkih je bilo objavljeno tako leposlovje kot tudi neleposlovje.

Graf 1: Primerjava števila leposlovnih in števila neleposlovnih del, objavljenih v Podlistku

Graf 2: Primerjava števila Podlistkov, kjer je bilo objavljeno leposlovje in tistih, kjer je bilo objavljeno neleposlovje

Pregled Edinosti po letnikih

11. letnik (1886)

Prva številka 11. letnika je izšla v soboto, 2. januarja 1886. V tem obdobju je *Edinost* izhajala dvakrat na teden, vsako sredo in soboto opoldan. Celoletna naročnina je stala 6 goldinarjev, polletna 3, četrletna 1.50. Posamezne številke se je lahko kupilo v Trstu (5 kron), Gorici in Ajdovščini (6 kron).

Podnaslov je bil Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko. Lastnik časnika je bilo društvo Edinost, izdajatelj in odgovorni urednik pa Viktor Dolenc. Časnik je tiskala tiskarna Dolenc.

Stalne rubrike časnika so Politični pregled (Vnanje dežele in Notranje dežele), Deželni zbori, Dopisi, Domače in razne vesti, Književnost, Tržno poročilo, Podlistek, Borsno poročilo, Gospodarske in trgovinske stvari, Poslano. Zadnja stran pa je namenjena reklamam, razpisom služb, javnim zahvalam.

V tem letu so skupaj izšle 104 številke, vse (razen številke 49) so dostopne na dLibu, tako da sem pregledala in pri analizi upoštevala 103 številke. Podlistek je v 81 številkah. Večina del je izšla v nadaljevanjih v več podlistkih. Skupaj je v podlistkih izšlo 21 del, od tega 17 leposlovnih in štiri neleposlovna. V podlistku se večinoma pojavlja leposlovje (v 76),

neleposlovje je le v sedmih podlistkih. V dveh podlistkih se pojavlja neleposlovje in leposlovje.

Neleposlovna besedila, objavljena v podlistkih tega letnika, so: predavanje Pogled na zvezdnato nebo (g. šolsk. inap. Sinkoviča v del. podp. društvu), ki se pojavi v treh nadaljevanjih (v podlistkih 33., 37. in 38. številke *Edinosti*), Glaserjev nekrolog Spomin na Bož. Raiča (v podlistkih 48. in 50. številke *Edinosti*), podlistek 51. številke *Edinosti* z naslovom Spomini na prvo leto tržaške čitalnice ter Božič, Lavinovo razmišljanje in voščilo (podlistek številke 103).

Kalidasova drama *Malavika in Agnimitra* je v nadaljevanjih objavljena v 24 podlistkih. Prvo nadaljevanje je objavljeno v številki 2, zadnje pa v številki 44. Iz sankskrta jo je prevedel Karel Glaser. Pri tem se je opiral tudi na nemški prevod. V druge evropske jezike delo do takrat še ni bilo prevedeno. V predgovoru Glaser predstavi to indijsko dramo in osebe, ki nastopajo v njej. Kralj Agnimitra se zaljubi v služkinjo Malaviko. To ni po volji kraljevima ženama, ko pa se izve, da je Malavika knežjega rodu, jo sprejmeta za sebi enakovredno kraljevo ženo.

V podlistkih so objavljene tudi Narodne pripovedke iz spodnje Štirsk, ki jih je zbral in zapisal Brežki. V številki 25 je kratek pisatelj uvod ter začetek XIX. pripovedke, ki se nadaljuje še v številki 27. XX. pripovedka je objavljena v številkah 45 in 46, XXI. pripovedka v številki 46, XXII. pripovedka v številki 47, XXIII. pripovedka v številkah 47 in 48, XXIV. pripovedka v številki 52 in XXV. pripovedka v številki 53. Na začetku pisatelj pravi, da je tudi na Spodnjem Štajerskem veliko ljudskih pripovedk, a v nasprotju s Kranjsko tu primanjkuje pisateljev, ki bi jih zapisovali. Najlažje se jih nabira po vaseh med starejšimi, ki so še vajeni pripovedovati zgodbe, kar pa vedno hitreje izginja. Četudi je sam kmet in ne učenjak, se je odločil zbrati in objaviti narodne pripovedke, saj mu to narekuje rodoljubna dolžnost.

Slika 6: Narodne pripovedke iz spodnje Štirsk (11/25), vir: [dLib](#)

V šestih podlistkih so pod naslovom Koledovanje pri nas in drugod zbrane koledovanjske pesmi (v številkah 56–61). Predstavljeni so božični oziroma koledovanjski običaji in pesmi v raznih evropskih deželah.

Troštova lahkotna ljubezenska satira Presenečena (v podlistkih števil 62 in 63) pripoveduje zgodbo o vdovi in njeni hčerki, ki sta se obe zagledali v istega moškega.

V podlistku naslednje številke je pod naslovom Narodne pripovedke Stanislav Iljčar iz Slovenskih Goric zapisal humoristično pripoved o tretjem sinu, ki se je kot hlapec maščeval gospodarju v imenu svojih dveh starejših bratov.

Sledi podlistek s Smešno kaznovano radovednostjo, pod katero se je podpisal Gašpar M. (najverjetneje gre za tržaškega publicista, humorista in narodnega buditelja Gašperja Henrika Mortelanca), ki pripoveduje smešno zgodbo o tem, kako se je nek radovednež odvadil svoje pretirane in nespodobne zvedavosti.

Zgodbo Kako se je Malvina učila gospodinjiti (podlistek 66. in 67. številke) je Janko Leban zapisal po resnični pripovedi neke nemške gospe. Govori o meščanskem dekletu Malvini, ki se je poročila na kmete in se iz ljubezni do moža naučila gospodinjiti. To se ji je na začetku zdelo precej lahko, delala je, kot je pisalo v knjigah in priročnikih, a ji nikakor ni šlo, dokler je ni naučila izkušena starejša kuharica. Na koncu je zapisan tudi nauk zgodbe, da se dekleta

napačno vzgaja – v življenju jim ne bo pomagalo znanje tujih jezikov in igranje klavirja, saj so namenjene za gospodinje in se morajo naučiti gospodinjiti.

V podlistku številke 68 z naslovom Kako se utolažijo jezavi dialog med učiteljem in Lizo služi za prikaz, kako se ravna z jezni, da se umirijo in so se pripravljeni pogovarjati, ne le prepirati.

V naslednjem podlistku je 19 vicev, zbranih pod naslovom Torbica za smeh in kratek čas.

Sledi pesnitev o življenju, ki nas čaka v nebesih Nebeška naša svatovščina, ki je sestavljena iz 37 osemvrstnic. Avtor se je podpisal kot J. Volkov (Jaromir Volkov).⁶

Isti avtor je v podlistkih števil 72–77 napisal Pogled na Notranjsko, predstavitev Notranjske na vseh področjih, prepleteno z mnogimi pesmimi in posameznimi verzi.

Sledi prevod Janka Lebana (podpisal se je s psevdonimom Gradimir) nemškega besedila neznane avtorice Zvesto žensko srce.⁷ Deklica Grozdana in preprosti gozdar Slavoj si obljubita večno ljubezen, a Grozdanini starši želijo, da se hči poroči z italijanskim markizom. Ko Grozdana od žalosti skoraj umre, se starši omeščajo in jo odpeljejo h gozdarju. A mladima dvema ni dano, da bi uživala ljubezen na tem svetu, saj je gozdarja tik pred dekletovim prihodom ustrelil divji lovec. Grozdana mu ostane zvesta in gre v samostan.

V treh podlistkih (števil 82–84) se nadaljuje Ugodno promeščanje kapitala. Kratka zgodba Lukavečkega v slovenščini »v ruskem slogu«.⁸ Slavni kirurg Perriol je nekoč na ulici dal denar neki ženski, ki mu je zaradi obupa in finančne stiske ponudila spolne usluge. Ko jo je čez mnogo let spet videl, jo je prepoznal in se pozanimal o njej. Izvedel je, da je Gjuvelanova ostala sama z dvema otrokoma in brez denarja, naenkrat pa je od nekod dobila denar in ga je vložila v propadajočo trgovino bolne sosedice. Ko je ta umrla, ji je trgovino zapustila. Naložba denarja se je bogato povrnila. Gospa je dobro vzgojila svoja dva otroke, pomagala pa je tudi vsem bolnim, revnim, grešnim in sirotam, tako da je med vsemi veljala za sveto ženo. Kmalu po tem ponovnem srečanju pa je kirurg zbolel, do smrti je Gjuvelanova skrbela zanj in odločil se je, da njej zapusti ves svoj denar, saj je vedel, da ga bo porabila za pomoč siromakom.

⁶ Podpisoval se je tudi kot Josip Volk ter J. V-v ali I. V-v. (DLib in Cobiss, iskanje: Jaromir Volkov)

⁷ Po podatkih v Slovenskem biografskem leksikonu je Janko Leban objavljaj pod številnimi psevdonimi. V pregledanih letnikih Edinosti je objavljaj pod psevdonimom Gradimir, Tehomil in Tugomer.

⁸ Morda gre za Mateja Andrejeviča Ternovca, saj je bil eden njegovih psevdonimov Lukavečki. ([SBL](#))

Med daljša pripovedna dela lahko uvrstimo Valove Justa Piščanca (podpisan s psevdonimom Levin), ki v desetih nadaljevanjih (v podlistkih števil 85–87, 89–96) popisuje zgodbo o nesrečni ljubezni med mladima Zorko in Stankom.⁹ Zorka Stanku obljubi, da ga bo zvesto čakala, dokler se ne vrne od vojakov. Svojo ljubezen do njega pa mora skrivati pred svojimi strogimi in trdosrčnimi starši, saj je Stanko le služabnikov sin, čeprav mu gre zelo dobro v šoli in je bil namenjen za duhovnika. Starši so ji za moža izbrali markiza dvomljivega slovesa, kateremu pa se Zorka upira, zato jo starši za kazen pošljejo živeti v drugo mesto. Ko odkrijejo Stankova pisma Zorki, od hiše naženejo Stankova starša. Naposled Zorko uspejo prisiliti v poroko z markizom. Po poroki Zorka zboli, Stanko pa postane menih. Na smrtni postelji si obljubita, da se bosta združila v nebesih. Kmalu po tem od žalosti umre tudi Stanko. Njuni dve materi pa nesrečni obiskujeta grobova svojih otrok.

Tudi Ti si kriv ...! Frana Št. Andreškega (podlistek števil 98, 99 in 100) je zgodba o nesrečni ljubezni, ki jo na pokopališču avtorju pripoveduje Ivankina mati. Mlada Ivanka se je kljub svarilom matere, pustila zapeljati žandarju Tonetu, ki ji je obljubljal poroko, a nikoli ni prišlo do nje. Tone je Ivanko zapustil in ostala je sama z nezakonskim otrokom. Kmalu je od žalosti umrla, otroka pa prepustila svoji materi. Tone je prepozno spoznal, kaj je povzročil in je skesan odšel neznano kam.

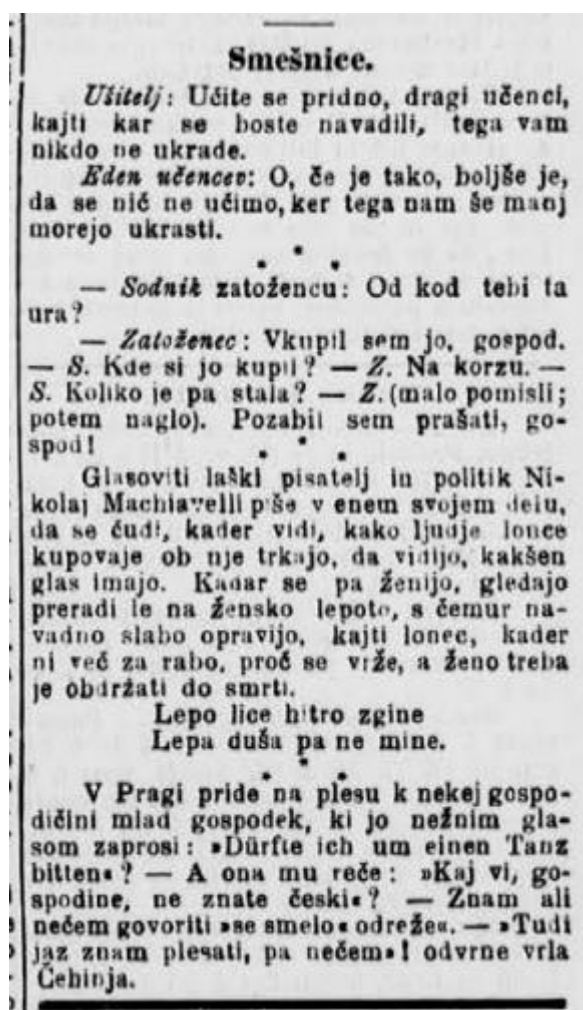
V podlistkih števil 100 in 101 je izšla Sestra Anica s podnaslovom Slika z bosanskega bojišča. Prevedel jo je Janko Leban – Gradimir (s pravim imenom in psevdonimom se je podpisal sam). Spet gre za prvo mladostno ljubezen, ločitev ljubimcev in posledično nezvestobo ter smrt obeh ljubimcev, le da je tu prisoten še motiv vojne. Anica je z materjo skromno živela v Brnu. Na prvem plesu je spoznala vojaka Srečka in se zaljubila vanj. Kmalu je bil premeščen in ob slovesu ji je obljubil, da ji bo ostal zvest. A nekega dne v pismu Srečko Anici prizna, da se je zaročil z drugo. Anica se kot medicinska sestra odpravi na pomoč v okupirano Bosno. Pogumno je pomagala na bojiščih in v eni izmed bitk po naključju našla ranjenega Srečka. Prosil jo je odpuščanja, nato pa izdihnil. Anka mu je vse odpustila, nato pa jo je zadela krogla in tudi ona je umrla. Pokopana sta skupaj in Ankina mati vsako leto obišče grob.

V podlistku številke 102 in 104 z naslovom Tovarišev dnevnik Ivo Trošt v predgovoru pravi, da mu je prijatelj zapustil svoj dnevnik in mu tudi dovolil objavo. Tako je pod naslovom Moj

⁹ Da gre za psevdonim Justa Piščanca potrjuje Slovenski biografski leksikon.

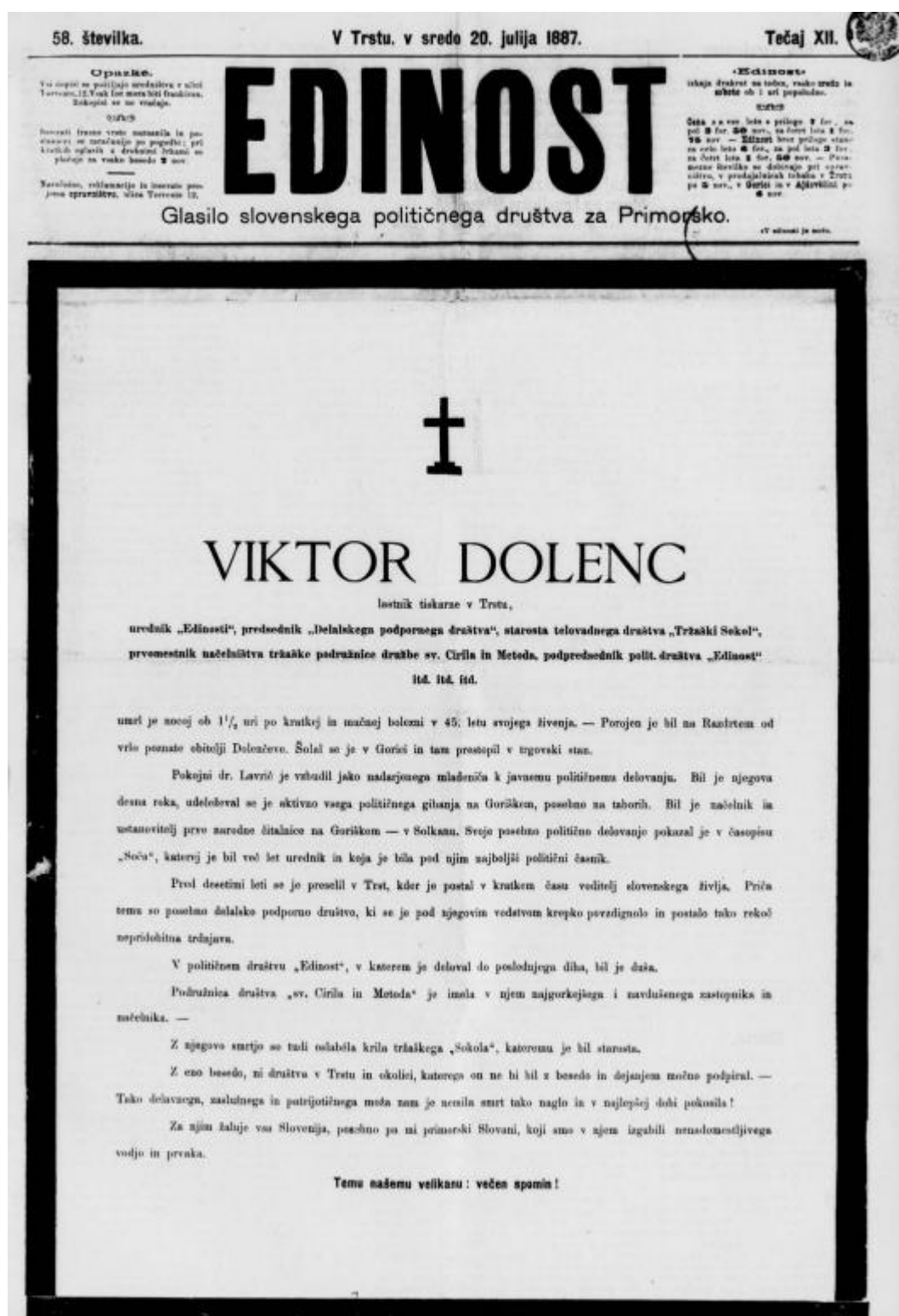
cvet (Odlomki iz življenja J. P.) Trošt objavil dnevniške odlomke, ki opisujejo ljubljeno Slavko in trud, da bi si J. P. pridobil njeno ljubezen.

Leposlovje se pojavi tudi v ostalih rubrikah, posamezni članki so pospremljeni s pesmimi ali znanimi verzi, ki služijo kot moto, uvod, popestritev ali bolj jasno izražajo misel avtorja članka. Tako najdemo žalostinko ob opisu pogreba (v številki 24), Pesem o maju v rubriki Dopisi (v številki 35), šestvrstičnico na začetku članka Slovani v Trstu (v številki 42), Gregoričev Slavospev tržaškim Sokolom (v številki 43), Stritarjevo Rojakom (v številki 46), štirivrstičnico kot čestitko ob 25. obletnici tržaške čitalnice v rubriki Brzjavni pozdravi (v številki 52), nekrolog z Gregorčičevo pesmijo v rubriki Dopisi (v številki 69), Gregorčičeve verze v članku Važnost družbe sv. Cirila in Metoda (v številki 77), pesem ob diamantni maši v rubriki Dopisi (v številki 87). V številkah 63 in 65 je leposlovna tudi rubrika Smešnice z vici neznanega avtorja.

Slika 7: Smešnice (11/63), vir: [dLib](#)

12. letnik (1887)

Slika 8: Osmrtnica Viktor Dolenc (12/58), vir: [dLib](#)

Prva številka 12. letnika je izšla v soboto, 1. januarja 1887. V tem obdobju je *Edinost* izhajala dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1 uri popoldne. To leto so tako skupaj izšle 104

številke. Vse številke (razen številke 101) so dostopne na dLibu, tako da sem lahko pregledala in analizirala 103 številke.

Podnaslov je bil Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Lastnik časnika je bilo društvo Edinost, izdajatelj in odgovorni urednik pa Viktor Dolenc (do smrti 19. julija 1887), nasledila sta ga Fran Žitko in Julij Mikota. Časnik je tiskala tiskarna Dolenc.

Stalne rubrike časnika so Politični pregled (Vnanje dežele in Notranje dežele), Deželni zbori, Dopisi, Domače in razne vesti, Književnost, Tržno poročilo, podlistek, Borsno poročilo, Gospodarske in trgovinske stvari, Poslano. Zadnja stran pa je namenjena reklamam, razpisom služb, javnim zahvalam.

Celoletna naročnina *Edinosti* s prilogo je stala 7 forintov, polletna 3.50, četrtna 1.75. Posamezne številke se je lahko kupilo v Trstu (5 novčičev), Gorici in Ajdovščini (6 novčičev).

Podlistek je v 85 številkah. Večina del je izšla v nadaljevanjih v več podlistkih. Skupaj je v podlistkih izšlo 28 del, od tega 18 leposlovnih in 10 neleposlovnih. V podlistku se torej večinoma pojavlja leposlovje (v 66 podlistkih), neleposlovje je v 19 podlistkih.

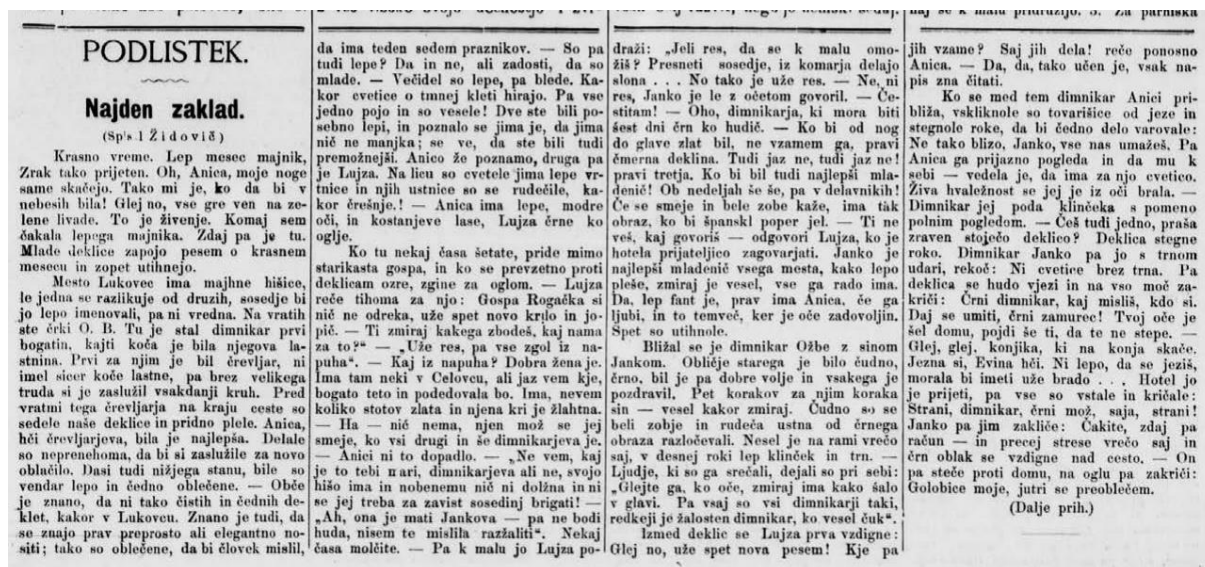
Neleposlovna besedila, objavljena v podlistkih, so: predstavitev begovskega pivača, pevca narodnih pesmi z naslovom Begovski »pivač« (v podlistku številke 7), poročilo Družba sv. Mohora v tržaški škofiji (v podlistku števil 17 in 19), Trst v praznikih avtorja s psevdonimom T.P. (v podlistku številke 29), Moralnost in plačilo dela: Dve, tri besede slovenskim delavcem (v podlistku števil 36–39), Pisma Jurija Grabrijana in Antona Hribarja (v podlistku številke 48), L. F.-jeva ocena prve knjige Josipa Pagliaruzzija – Krilana z naslovom Poezije, kjer je citiranih tudi veliko njegovih pesmi (v podlistku 49. in 50. številke), O človeškem živežu (v podlistku števil 60–62), Matica Hrvatska (v podlistku števil 63 in 64), Lebanova ocena dela Angeljček, otrokom učitelj in prijatelj, ki ga je izdal katehet Anton Kržič (v podlistku števil 66 in 67) in Govor g. Čuka pri ustanovitvi podružnice sv. Cirila in Metoda (v podlistku številke 88).

V podlistku 3. in 4. številke je novela Justa Piščanca (ponovno se je podpisal s psevdonimom Levin) Marjetica, ki pripoveduje o žalostni smrti deklice Marjetice na božični večer. Medtem ko vsi praznujejo, se Marjetičin oče in mačeha prepirata, pretepata ter pijančujeta, Marjetico

mačeha našene od hiše in ta zunaj skoraj zmrzne. Prinesejo jo v hišo, kjer ob objokanem pijanem očetu ponoči umre.

Sledi Ženska pregreha kaznovana (z nadnaslovom Pravljica) Antona Zlobca. Neko dekle je pri osemnajstih letih na skrito rodilo in otroka zapustilo hudiču. Potem se je poročilo in imelo drugega otroka, ki je prvemu pomagal, da se je rešil iz hudičevega kraljestva. Ko je mati to izvedela, se je ubila in se tako sama kaznovala za greh, ki ga je storila.

V podlistkih števil 13, 14, 15 in 16 je Židovič objavil kratko zgodbo Najden zaklad. Dogaja se v Lukovcu. Ubožna, a lepa in pridna čevljarjeva hči Anica je namenjena za ženo prav tako revnemu in dobrovoljnemu dimnikarjevemu sinu Janku. Nato pa dimnikarjeva družina nekega dne najde vrečo zlatnikov, ki jim povsem spremeni življenje, a na slabše, ne na boljše. Na koncu jim denar ukradejo, življenje se spet vrne na stare tire in Anica in Janko se poročita.

Slika 9: Najden zaklad (12/13), vir: [dLib](#)

V podlistkih od 20. do 23. številke je Slikar, ki ga je iz italijanščine prevedel Just Piščanec (spet podpisan kot Levin). Neka ženska pripoveduje svoji prijateljici zgodbo o slikarju, ki ga je spoznala. Živel je le za umetnost, v revščini in žalosti, žena ga je prevarala in zapustila ter s seboj odpeljala tudi njuno hčerko. Nato sta se s hčerko po naključju spet srečala in tudi žena se je pokesala in sprejel jo je nazaj k sebi. Da bi preživel družino, je začel slikati slike, ki so bile ljudem všečne in ki jih je lahko prodajal. Ko pa so na neki razstavi njegovo delo zavrnil, se mu je zmešalo in pristal je v norišnici.

V podlistku naslednjih petih številčk sledi Krivčev s povestjo Obljuba dela dolg, kjer sledimo zgodbi o ljubezni med bogatim mlinarjevim sinom Konradom in revno Roziko. Ko je šel v vojake, je njej in njenemu očetu obljubil, da se bosta poročila, ko se vrne. A v tujini se je Konrad pohujšal, pozabil je na svojo obljubo in izbral bogato nevesto. Še mlad je umrl in ker ni držal obljube, se njegove kosti po smrti niso ločile. Okostje je razpadlo šele, ko ga je videla postarana Rozika in mu odpustila. V pripisu je urednik zapisal: »Čestitamo, prav dobro se Vam je spodnesla prva skušnja. Povest je originalna, dobro i naravno razvita in tudi jezik je prav domač.«

V petih podlistkih (od 30. do 34. številke) je izšel prevod Frana Št. Andreškega Srce jej je počilo. Original je napisal Maks Weisenthurm. Govori o nesrečni ljubezni med preprosto nemško operno pevko Jovano in bogatim francoskim markizom Gastonom. Markizova mati je s prevaro pevko prepričala, da markiz ljubi drugo, zato ji je med petjem opere od žalosti počilo srce.

V podlistku 41. in 42. številke je povest Št. Andreškega Prvega majnika o ljubezni med Francem in Milko. Ko mora Franc k vojakom, si prisežeta večno zvestobo. Franc se vrne z leseno nogo, a Milka ga vseeno še vedno ljubi. Poročita se, imata otroka, ki pa ni dober gospodar. Milka se še mlada na prvega maja smrtno ponesreči in čez mnogo let na isti dan umre tudi Franc.

V naslednjih petih podlistkih je Troštova povest Tri deve, kjer beremo o domačiji Nadežkega in njegovih treh hčerkah. V prvem podlistku (s podnaslovom Slikarjev zapisnik) govori o ljubezni med najstarejšo hčerko Ivanko in slikarjem Dorkom. V drugem (tudi s podnaslovom Slikarjev zapisnik) o pesniku, ki je nesrečno zaljubljen v drugo hčerko Josipinko. V tretjem, ki ima podnaslov Govorica, izvemo, da se je pesnik zaradi zavrnitve ubil, Josipinka je šla v samostan, najstarejša hči pa je šla za slikarjem v Pariz. V četrtem (s podnaslovom Vinkov dnevnik) Vinko opisuje ljubezen do najmlajše hčerke Vikice, ki pa hudo zboli. V zadnjem delu s podnaslovom Pismo v Vinkovem pismu izvemo, da je srečno poročen z Vikico, Dorko in Ivanka pa nista imela sreče: umrl jima je sin, zapravila sta vse premoženje, na smrt je zbolela tudi Ivanka, Dorko pa se klati po svetu. Od treh hčera je torej le ena srečna.

Od 51. številke v štirih podlistkih Ž. Jastrebovič opisuje svoje življenje v Kopru.

V treh nadaljevanjih sledi Strto srce, ki ga je po H. L. W. priredil Janko Leban. Izvemo nesrečno življenjsko zgodbo starke Mrete, ki so jo našli zmrznjeno zunaj. Njena prva ljubezen

se je končala s smrtjo ljubljenega, drugi pa jo je ogoljufal in zapustil, da je bila primorana postati beračica.

V naslednjih dveh podlistkih je Ukleta, ki ima podnaslov: Narodna, slišal od Govšce, zapisal Lofčinof. V uvodu pravi, da se narodne pripovedke vedno bolj izgubljajo, ker vsi že znajo brati, zato se je odločil, da eno zapiše, da se ohrani. Govori o zakleti graščakovi hčerki, ki je mlada umrla, nato pa je jo mladi vojak rešil zakletja, obudil od smrti in sta se poročila.

V podlistku 68. številke beremo zapis Iz mojega dnevnika s podnaslovom Nedeljsko potovanje. Avtor, ki se je podpisal le s P., opisuje svoje prigode z izleta po Krasu.

V podlistkih števil 70–73 je neznani avtor zapisal pripovedko Kako se je Janez Burja oženil, ki se po zapletih srečno konča z Janezovo in Tončkino poroko.

V naslednjih štirih podlistkih je povest Čuden tujec. Avtor se je podpisal le z X. V neko vas pride neznani tujec na semenj in oropa kmeta Zabrška. Zabršek obtoži Tineta zaradi starih družinskih zamer. Nato tujec ponoči napade Zabrška in ga do smrti rani. Mrtveca najde Tine in obsodijo ga umora. Štiri leta pozneje se skrivnostni tujec vrne v mesto, pove svojo življenjsko zgodbo in prizna krivdo.

V podlistku naslednje številke sta dve pesmi Franceta Cegnarja, ki jih je posvetil v spomin dr. Lavriču in Matiji Doljaku.

V šestih nadaljevanjih sledijo Jastrebovičevi Spomini. Spremljamo družčino mladih fantov med pitjem v krčmah, pohodi in izleti po Primorski, spori, ljubezenskimi zadevami in raznimi drugimi dogodivščinami.

V naslednjih dveh podlistkih je Karanfil Iva Trošta. Mlada Zalica in Ivan sta se zaljubila in ko je Ivan odšel v vojake, sta si naskrivaj prisegla večno zvestobo. A naenkrat od Ivana ni bilo več nobenega glasu, Zalico je oče silil v čimprejšnjo poroko in naposled mu je ugodila. Na poročni dan pa pride nazaj Ivan z rdečim karanfilom (nageljnom), Zalica ga spozna in kmalu se poroči.

O pustolovščinah v Afriki lahko beremo od številke 91 dalje v desetih podlistkih z naslovom Med Davljenci (Carl May-eve prigode v Sahari).

Leposlovje najdemo tudi v rubriki Dopisi, kjer so v pismu Iz Lokavca objavljeni verzi (v številkah 24 in 25). V številki 40 so verzi v rubriki Domače vesti: Banskemu lordu v proslavo

ter Rafaelu. V rubriki Dopisi so v številki 49 verzi v članku o katoliškem bralnem društvu v Brdih, v številki 56 pa v članku Ob otvorjenju tržaško-hrpeljske železnice. V številki 61 najdemo pesem V spomin slavnega našega boritelja Viktorja Dolenca, v naslednji številki je V spomin V. Dolencu spesnil A. Zlobec, v številki 64 pa so verzi v spomin na Dolenca v rubriki Dopisi. V številki 77 so v Dopisih verzi v pismu Janeza Vrtočca Iz zelenih Vrtoč pri Ajdovščini. V številki 85 so v Dopisih (Iz Pečine) objavljeni domoljubni verzi.

13. letnik (1888)

Drugo izdanje.

79. številka. V Trstu, v sredo 3. oktobra 1888. Tečaj XIII.

„EDINOST“
Izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:
za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 8.— gl.
za pol leta 3.—
za četrt leta 1.50; 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tiskarne v Trstu po 2. nov., v Gorici in v Ajdovščini po 3. nov., Na naročbo brez priloge naročnine se upravnništvo ne skida.

EDINOST

Glasiló slovenskega političnega društva za Primorsko.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Caristia 31. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Glagli in razpisi se računajo po 7 nov. vsakega v petih; za naslove z debelimi črkami se plačuje preostalo, kolikor bi ga obseglo navadnih slov.

Poslana, javna zahvala, čestitice id. se računajo po pogodi.

Naročnine, reklamacije in inserate prejemajo upravnništvo v ulici Caristia 31. Odpri reklamacije so proste poštnine.

Vabilo na naročbo.

Minolo je tretje desetletje trinajstega tečaja „Edinosti“. Uaojamo se tedaj slavno p. n. občinstvo najljubneje vabiti na novo naročbo, ter prosimo o enem našo gg. naročnike, kojim sedaj naročnina istoče, da jo o pravem času ponovijo, kajti brez točne podpore nam je nemogoče svojo težko nalogo izpolnjevati.

„Edinost“ stane:
Za vse leto f. 6.—
Za pol leta 3.—
Za 1/4 1.50

Ono gg. naročnik pa, kateri so nam na dolgu, prosimo, naj svoj dolg poravnajo, ker se jim sicer list ustavi.

Upravnništvo „Edinosti“.

Ordine aperto.

Per l'i r. cancelista di Polizia Sig. Bresciani incaricato di procedere colle norme legali al sequestro di tutti gli esemplari del Giornale „Edinost“ di data odierna Nr. 79 che fossero reperibili nei locali di redazione, amministrazione e spedizione, come pure nella tipografia Dolenc ove estenderà il sequestro alla relativa composizione tipografica apponendovi il suggello d'ufficio, o decomponendo, assenziente il tipografo, i tipi.

A tale misura diede motivo l'articolo inserito

nel surriferito Giornale

„Narodnost in vera“ riservato l'esame degli altri articoli.

Trieste, li 3 settembre 1888.

L'i. r. Procuratore di Stato: **TADDEI.**

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor isterski.
(IV. seja 13. septembra 1888.)

Po preditani zapisnika zadnje seje, kateremu je ugovarjal dr. Luginja, da predsednik besedo dr. Jenku, kateri navale večeršnjim dogodkom in izjavi predsednikovi, prečita obirno v našem listu že objavljeno interpelacijo na vlado v slovenskem jeziku. Moj šitanjem nastane zopet nemir na strani večine in galoriji, vendar ne kriljanje. Potem prevzame predsednik interpelacijo in izjavi, da bi morala imeti jezik zborov italijanski. (Ugovor na levici). Interpelacijo da bode stavil ad akta in da ne dopušta ugovor o svojem postopanju, o katerem, da-li je dobro ali ne, imajo drugi soditi. —

Besedo je dobil dr. Volarić, in čita interpelacijo na deželni zbor. Nastal je zopet velik nemir; dr. Campitelli zahteva besedo, a dr. Volarić se za vse to ne zmeni, nego s krepkim glasom prečita interpelacijo, ter izroči predsedniku. Ta izjavi, da je dež. odboru ne bode predložil ker je hrvatska. Dr. Volarić zahteva, naj se po pravilniku izjavi zbor, da-li se ima o odgovoru predsednikovem debata pričeti. Predsednik izjavi, da ni razumel, kar je izjavi. Dr. Volarić: „Lečijne ne zna hrvatski!“ Predsednik na to priporoča lepše obnašanje proti njemu, ki ima voditi zborovanje. Komur to ne ugaša, ve, kam se ima obrniti. Ponavlja pa, da je poslovni jezik zboru italijanski, kar je lani tudi zastopnik e. kr. vlado naglašal.

Dr. Campitelli utemeljuje svoj samostalni predlog, da se spremeni § 5. zakona od 9. julija 1883. l. glede doprineskov k cerkvenim potrebščinam. Debate udeležijo se dr. Volarić, kateri nasvetuje spremembo in dr. Luginja. Dr. Campitelli predlog vsprejeto je neoporečno.

Dr. Amoroso utemeljuje svoj predlog, naj bi deželni zbor priporočil vladi znižati carino pri uvažanju vina moj Austro-Ogorsko in Italijo. Sprejeto.

Obišmo se je razpravljalo o zakonski osnovi glede predgovorja §§ 27. 29 in 30. zakona od 3. novembra 1874. l. od nosno §§ 23. in 25. zakona 10. decembra 1878. l. glede urejenosti pravnih odnosov učiteljskega osebja v Istri. — To zakonsko osnovo je večina uže lani vsprejela, kakor navadno brez ozira na ugovore manjšine, a snakcija se jej je odrekla. Deželni odbor, oziroma šolski odbor, — tako izjavi poročevalec dr. Amoroso — vezana sta valed odločnih zahtev ministrstva in se zatoraj predlaga osnova tako, kakor ministerstvo zahteva. Debate udeležijo se dr. Luginja, dr. Gambini, dr. Campitelli, Spinić in poročevalec dr. Amoroso. Posledna predloga dr. Campitellija in Spinića padeta in se vsprejmo vsi nasveti šolskega odbora.

Predsednik določi prihodnjo sejo za torek in ob jednom naznani, da je na višjem mestu prošil, naj bi se zborovanje odložilo „zaradi trgatve, ki se te dni prične“.

(V. seja dne 18. septembra 1888.)

Naznanila predsedstva.

Spinić čita v hrvatskem jeziku interpelacijo na e. kr. vlado zaradi ustanovitve hrvatske gimnazije v Pazinu, katero interpelacijo bomo še priobčili.

Dr. Luginja čita tudi v hrvatskem jeziku interpelacijo na vlado v zadevi uravnave zapuščine Vlah-ove v svrhu stipendij za Kastovec imenom Vlah.

Mej šitanjem obeh interpelacij vedeta se večina in galorija že nekako dostojno. Predsednik dr. Vidulich prevzame interpelacijo in izjavi, da ju bode izročil v i a d i. (Zatorej je uže popolnem drugemu mnenja, nego v III. in IV. seji.)

Zastopnik vlado vitez Blusich izjavi na to v imenu vlado, da se ona ne more skladati s postopanjem predsednika zbora v III. in IV. seji, katero ni v soglasi s

PODLISTEK.

siva dolgonoga kobilica gleda z rdečim očesom pomenljivo iz suhe trave.
Konce naše idile je ta: vesela volja oknu svoje Milke izmisli, nego je ta prista galerija, tonča v gostem trinem venou. Gospod Jastrež krene v oni del vrta, kor je bil na hodnik stopil, kakor okamenol drznol pri prvem koraku z raket grad. Ali ker se okoli nič sumnega ne

Slika 10: Cenzurirana številka (13/79), vir: [dLib](#)

Prva številka 13. letnika je izšla v sredo, 4. januarja 1888. V tem obdobju je *Edinost* izhajala dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1 uri popoldne. Celoletna naročnina je stala 6 goldinarjev, polletna 3, četrletna 1.50. Posamezne številke se je lahko kupilo v Trstu (5 kron), Gorici in Ajdovščini (6 kron).

Podnaslov je bil Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko. Časnik je tiskala tiskarna Dolenc. Lastnik časnika je bilo društvo Edinost, izdajatelj in odgovorni urednik pa Lovro Žvab, pozneje Julij Mikota. Časnik je tiskala tiskarna Dolenc.

Stalne rubrike časnika so Politični pregled (Vnanje dežele in Notranje dežele), Deželni zbori, Dopisi, Domače in razne vesti, Književnost, Tržno poročilo, Podlistek, Borsno poročilo, Gospodarske in trgovinske stvari, Poslano. Zadnja stran pa je namenjena reklamam, razpisom služb, javnim zahvalam.

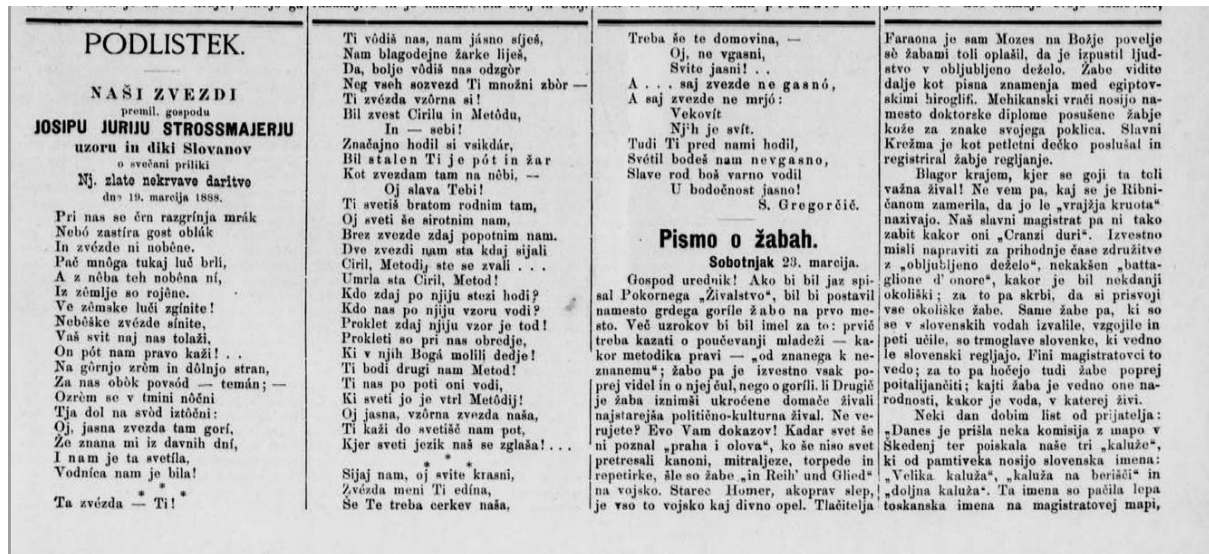
V tem letu je skupaj izšlo 105 števil. Številka 102/103 je dvojna številka. Vse številke (razen števil 35 in 67) so dostopne na dLibu. V analizo sem tako vključila 102 številke.

Podlistek je v 97 številkah. Večina del je izšla v nadaljevanjih v več podlistkih. Skupaj je v podlistkih izšlo 35 del, od tega 16 leposlovnih in 19 neleposlovnih. So pa leposlovna besedila daljša in izhajajo v več nadaljevanjih, zato se v podlistku večinoma pojavlja leposlovje (v 63 podlistkih), neleposlovje je le v 44 podlistkih. V 10 podlistkih je objavljeno tako leposlovje kot neleposlovje.

Neleposlovna besedila v podlistkih, so: prevod dela Silvija Pellica O človeških dolžnostih s podnaslovom Nagovor mladeniču (prevajalec iz italijanščine se je podpisal kot Jos. K –e), ki je izhajal od podlistka prve številke v dvaindvajsetih nadaljevanjih; Consolatorjevo (od 26. številke naprej podpisan le še kot C.) Sobotno pismo ispod Nanosa (v podlistkih 20., 26., 30., 32., 36., 42., 46. številke 13. letnika *Edinosti*) ter Sobotno pismo (s podnaslovom Izpod Nanosa), kjer je avtor podpisan kot C. redivivus, oz. pozneje le kot C. (v podlistku številke 78, 84, 90, 96, 102/103); Pismo o žabah (v podlistku 24. številke); nekrolog Antonu Hribarju (v podlistku 25. številke), Pratika našega ljudstva (v podlistku 33. številke); Medtedensko pismo (v podlistku številke 48); Po pasjih dnevih, s podnaslovom Izpod Nanosa, katerega avtor si je nadel psevdonim Muh preganjalec (v podlistku 69. številke); v petih podlistkih od številke 93 naprej pa najdemo Branimirjevo delo Iz Gaberja, kjer predstavi ta kraj in njegove znane prebivalce.

Prvo leposlovno delo v podlistkih najdemo šele v podlistku 23. številke, in sicer potopis Frana Zakrajškega (podpisal se je kot Solumuria Mestoselski) Pohod v Čepovan.¹⁰

V podlistku naslednje številke je Simon Gregorčič ob zlati maši posvetil pesem Josipu Juriju Strossmajerju.

Slika 11: Josipu Juriju Strossmajerju ter Pismo žabam (13/24), vir: [dLib](#)

V podlistku 31. številke je Janko Leban pod naslovom Še nekoliko črtic o slavnem slovenskem junaku, Andreji baronu Čehovinu objavil nove podatke, ki jih je pridobil o častniku Čehovinu. Na koncu je dodal tudi sonet Čehovinu Matevža Hladnika.

S potovanja je razmišljanje o domačih in tujih krajih neznane avtorice (v podlistku 34. številke).

Za podlistke števil 37–41, 43–45 in 47 je I. H. prevedel Puškinovo Pikovo damo.

V podlistkih števil 39–41 je Fran Zakrajšek (s psevdonimom Fr. Mestoselec Goriški) objavil Savlov srd pred Gibejo s podnaslovom Biblična rapsodija. V opombi pove, da je to le del obsežnega epa Savlova smrt, ki je eden prvih poskusov epa v slovenščini.

V podlistku številke 43 je isti avtor objavil pesem Filozofija in želodec, ki jo je podnaslovil Groteskno-humoristična fantazija.

¹⁰ Slovenski biografski leksikon navaja različne psevdonime Frana Zakrajške, v pregledanih letnikih Edinosti je uporabljal psevdonime Mestoselski, Fr. Mestoselec Goriški).

Isti avtor je v podlistku naslednje številke objavil balado o nesrečnem moškem, ki mu med gledališko predstavo z glave pade lasulja in mu zato spodleti snubitev. Naslovil jo je Vlasulja (s podnaslovom Humoristična balada).

V 32 podlistkih (v številkah 49–68, 70–77, 79–82) se je nadaljeval prevod povesti Svatopluka Čecha Jastreb contra Grlica, ki ga je iz češčine prevedel Matija Mrača (podpisal se je kot M. Vrnilež).¹¹ Popisuje usodo rodbine Grlica in pravniški družini Jastreb.

V podlistkih števil 59 in 60 je Fran Zakrajšek (s psevdonimom Fr. Mestoselec Goriški) objavil del iz Prvega speva Gorotanejde, epa v 6 spevih, ki opisuje boje med kristjani in pogani. V podlistku naslednje številke najdemo njegovo Furlansko bedo. V podlistku številke 63 je objavil Nemaničeve, prej svobodnjaka tožbe, kjer v osmih štirivrstičnicah nesrečnež objokuje vse, kar je izgubil. V podlistku številke 65 pa še Duhovite farizeje, humorno pesnitev o tem, kaj vse nepričakovanega lahko izvemo.

V podlistkih števil 83 in 85–87 je Nemovo Sprazneno mesto (s podnaslovom Humoreska) iz češčine prevedel L.F. V nekem češkem mestu so izbirali občinskega tajnika. Župan želi takega, ki mu bo v vsem pokoren, a na koncu z iznajdljivostjo mesto uspe dobiti sposoben mladenič.

V podlistkih števil 91 in 92 je Ivo Trošt objavil Rendez-vous s podnaslovom Humoreska, ki govori o gospodu Marku in kmetu Tonetu. Oba sta dvorila Katici, ona pa je izbrala slednjega.

V podlistkih števil 99–102/103 in 104 najdemo Branimirjevo povest Samotar na Selih. Izobražen in uspešen kamnosek iz kmečke družine in lepa učiteljica si obljubita večno ljubezen, kamnosekova mati pa ne dovoli, da bi si sin izbral nevesto gosposkega stanu, ki ne zna gospodinjiti. Ko je učiteljica premeščena v drug kraj, si nekaj časa še dopisujeta, potem pa se izkaže, da je fanta le vodila za nos. Ta se zato umakne v drugo vas in živi v samoti.

Leposlovje najdemo tudi v ostalih rubrikah, ne le v Podlistku. V prispevku Slovani nekoč in danes so na začetku Vodnikovi verzi (v številki 5). Zanimiva je pesem With Slava's banner, forwards, angleški prevod Jenkove Naprej zastava slave (v številki 24). Prevedel jo je Alford L. Hardy. V številki 28 je v rubriki Književnost kritika Pesmi Josipa Cimpermana, v kateri so tudi nekateri verzi iz te zbirke. V številki 51 je v rubriki Dopisi objavljena kantata Adolfu Harmelu, ko je postal komenski dekan. V isti številki je v rubriki Književnost objavljena

¹¹ Slovenski biografski leksikon med pomembnejšimi deli prevajalca Mračeta navaja to delo, objavljeno v Edinosti.

novica, da je izšel Drugi zvezek Poezij Simona Gregorčiča. Uredništvo bralce poziva k nakupu, za pokušnjo pa so objavljene Uvod, Moje gosli in Eno devo le bom ljubil. V številki 53 so na začetku članka Kako sodijo nepristranski Italijani v Rimu verzi, pod katerimi je podpisan Fr. –ski. V številki 55 so v članku O našem šolstvu Gregorčičevi verzi iz pesmi Slovo in naročilo. V številki 60 v rubriki Dopisi najdemo štirivrstičnico v dopisu Z dolnjega Krasa in del Volaričeve pesmi v pismu iz Lokve. V številki 65 so verzi različnih avtorjev v prispevku Sumsum corda, pod katerim je podpisan Boris. V številki 69 so verzi v pismu Izpod kršnega Čavna. V številkah 71 in 72 so verzi na začetku in koncu prispevka O našem duhovstvu. V številki 89 so verzi na začetku prispevka Vzbudite se. V številki 97 je v rubriki Dopisi v pismu Iz Avberja objavljena pesem v čast cesarju ob njegovi petdesetletnici.

14. letnik (1889)

Prva številka 14. letnika je izšla v sredo, 2. januarja 1889. V tem obdobju je *Edinost* izhajala dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1 uri popoldne. Celoletna naročnina je stala 6 goldinarjev, polletna 3, četrletna 1.50. Obstajala je tudi možnost naročnine v dežele izven Avstrije. Posamezne številke se je lahko kupilo v Trstu (5 kron), Gorici in Ajdovščini (6 kron).

Podnaslov je bil Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko. Lastnik časnika je bilo društvo Edinost, izdajatelj in odgovorni urednik pa Julij Mikota. Časnik je tiskala tiskarna Dolenc.

Stalne rubrike časnika so Politični pregled (Vnanje dežele in Notranje dežele), Deželni zbori, Dopisi, Domače in razne vesti, Književnost, Tržno poročilo, Podlistek, Borsno poročilo, Gospodarske in trgovinske stvari, Poslano. Zadnja stran pa je namenjena reklamam, razpisom služb, javnim zahvalam.

V tem letu so skupaj izšle 104 številke. Vse številke (razen števil 37, 65 in 71) so dostopne na dLibu. Za številko 65 sklepam, da ni izšla, ker je potem številka 66 daljša in ima priložo. Številka 71 ni izšla zaradi zaplembe, izšla je potem skupaj s številko 72. V analizo sem tako vključila 101 številko.

Podlistek je v 85 številkah. Večina del je izšla v nadaljevanjih v več podlistkih. Skupaj je v podlistkih izšlo 37 del, od tega 19 leposlovnih in 18 neleposlovnih. So pa leposlovna besedila daljša in izhajajo v več nadaljevanjih, zato se v podlistku večinoma pojavlja leposlovje (v 70

podlistkih), neleposlovje je le v 26 podlistkih. V 11 podlistkih je objavljeno tako leposlovje kot neleposlovje.

Neleposlovna besedila, ki so bila objavljena v podlistkih, so: Ljubljansko pismo (v podlistku 2. številke); pregled vsebine Ljubljanskega zvona v letu 1889 (v Podlistku 6. in 7. številke); C-jevo Sobotno pismo izpod Nanosa (v Podlistkih 10., 24., 38. in 64. številke), prvo vsebuje tudi narodne stihe, zadnje pa Prešernove verze; U-jevo Prednedeljsko pismo (v Podlistku 12. številke); Glaserjeva predstavitev knjige Sultan Jahja, ki jo je napisal tržaški profesor Oskar ol. Hassek pod psevdonimom Vittorio Catualdi (v Podlistku 13. številke); D-jevo Sobotno pismo izza Gaberka (v Podlistku 16. številke); Borisovo razmišljanje O našem učiteljstvu, kjer najdemo tudi Gregorčičev verz (v Podlistku 47. in 48. številke); Z-jev Opomnim koprskim učiteljskim abiturijentom iz l. 1880, ki na začetku citira zadnjo kitico Gregorčičevega Pogleda v nedolžno oko (v Podlistku 52. in 53. številke); Wiesthalerjev Slavnostni govor ob odkritji Vodnikovega spomenika, ki ima na začetku zadnje verze iz Gregorčičeve Daritve, potem pa še verze Koseskega, Cegnarja in Vodnika (v podlistku 55., 56. in 57. številke); Konec neznanega pesnika avtorja Ivana Zupanca, ki ima na začetku citat iz Prešernove Glose (v podlistku 59. številke); Matica Hrvatska (v podlistku 61. številke); O narodnem petju (v podlistku 66. številke); Tehomilov opis življenja Eskimov z naslovom Eskimovci in koč njihove (v podlistku 88. številke); Slonova kost (v podlistkih 90., 92. in 93. številke); Gradimirjeva predstavitev življenja ciganov O ciganih na Erdeljskem – po W. Hausmannu (v podlistkih 95. in 96. številke).

V podlistkih prvih treh številke je izhajala Branimirjeva Proza. V prvem delu govori o vdovcu in očetu petih otrok, ki si je kmalu začel iskati novo ženo in jo tudi dobil, a ni bila prijazna do otrok. V drugem delu se star vdovec v četrto poroči, a v zakonu ni sreče. V tretjem delu se vdovec in vdova poročita takoj po smrti svojih zakoncev. V četrtem delu se zaljubljenca iz različnih družbenih slojev na koncu lahko poročita, saj je ona noseča. Peti del govori o vdovcu, ki se želi ponovno oženiti, a umre, še preden dobi dovoljenje.

Od 5. številke naprej je v petih nadaljevanjih delo Iz Brazilije – nazaj v Trst s podnaslovom Po dnevniku Andreja Kalca. Opisuje nesrečno potovanje izseljencev v Brazilijo, trpljenje v tujini in vrnitev nazaj domov.

V podlistkih številke 5, 8, 9, 11, 13, 15 in 17–19 je Janez Koren objavil Begunca, ki ga je podnaslovil Povest. Pogumen in pošten pastirček pomaga po krivem obsojenemu vitezu, ta pa

ga v zameno vzame na svoj dom, kjer ga izuči trgovstva. Ko deček obogati, se vrne v domači kraj in oženi hčerko svojih bivših gospodarjev.

Za podlistke števil 20–23 in 25 je Ivan Hafner iz ruščine prevedel Štiri dneve Vsevoloda M. Garšina. Spremljamo mučne štiri dni ruskega vojaka, ki hudo ranjen pozabljen leži poleg trupla turškega vojaka, ki ga je sam ubil.

Sledi osem nadaljevanj Spremembe v Kurji vasi Ivana Trošta (v podlistkih števil 26–29, 31 in 33–35), ki govori o tem, kako mlad izobraženec poskrbi, da prebivalci Kurje vasi po dolгих letih dobijo novega župana in boljše življenje, on pa za nevesto hči novega župana.

V podlistkih števil 36, 39 in 41 je Branimir objavil Ivana Gabra (s podnaslovom Črtica). Opisuje življenje sirote Ivana Gabra, ki je priden učenec, zato mu boter omogoči šolanje v mestu. Zaradi revščine je prisiljen končati šolanje in iskati službo v tuji deželi, a nikoli ne pozabi svoje domovine Slovenije.

V podlistkih števil 29 in 51 je Ivo Trošt prevedel Slepca v boulognskem gozdu. V francoščini ga je napisal Leon Guerin. Prijazni deklici iz bogate gosposke družine se zasmili slepi starček, zato ga njeni starši sprejmejo k sebi na dom. Ko jim pripoveduje o svoji družini in trpljenju med francosko revolucijo, spoznajo, da je on pravzaprav oče dekličine matere.

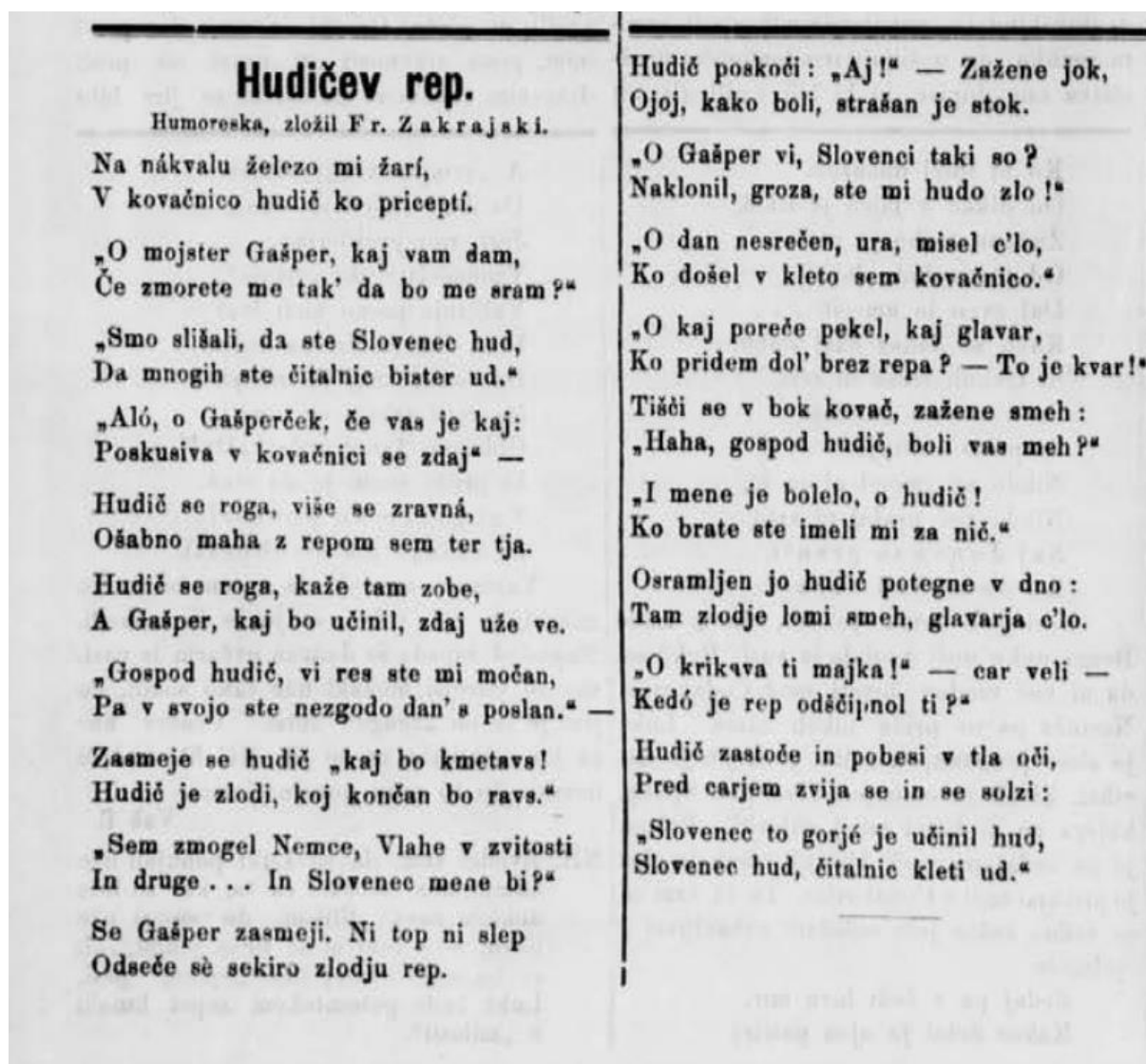
Moja nasprotnica v podlistku 63. številke je eno redkih leposlovnih del, pod katerimi je podpisana ženska avtorica. Marica Nadlišek Bartol (podpisala se je kot Marica) pripoveduje o svoji nasprotnici iz šolskih let, ki je imela starše iz Slovenije, a se je kot Tržačanka imela za Italijanko in zasmehovala Slovence. Ko se čez nekaj let po naključju srečata, jo Marica z zvijačo poskuša spremeniti v Slovenko.

PODLISTEK. Moja nasprotnica. Spisala Marica. Hodile sva skupaj v eno italijanskih šol v Trstu. V našem razredu bili sta dve stranki; avstrijska in italijanska. Jaz sem spadala k prvi, ona k drugi. Ker sem pravila, da sem Slovenka, se mi je posmehovala, klicala me je „živio“ in „zakaj“. Sama je pa najrajša skladala belo-rudečo-zeleno barvo in na čelu svojej stranki, potegovala se za lepo Italijo. Da si so to bilo otročarije, me dve sva si bili nasprotnici in to hudi nasprotnici. „Od kod je tvoj oče?“ sem jo uprašala. „Iz Ipave.“ „Ia mati?“ „Iz Postojne.“ „In Ti?“ „Jaz sem iz Trsta“, odgovorila mi je jezno. „Jaz sem Tržačanka in kot taka sem Italijanka, kaj morem za to, da so moji stariši po naključju iz slovenskih krajev?“ Končali sva šole in videli sva se prav redko kečaj. Pozdravljali sva se, a meni je bilo tako nekako čudno, ko sem jo	srečala; pozabiti jej nisem mogla, da je zaničevala moj in svoj narod. Ona brzo ni več mislila na to. Minolo je nekaj let. Na tržaškem kolodvoru bilo je mnogo potovalcev, ki so čakali vlaka. Moji so me spremili do kupeja in odšli. Ostala sem sama z nekaterimi sopotovalci, ki me pa niso zanimali. Uže je konduktur zaprl vrata, ko priteče gospodična vsa spehana in kriči: „Prosim, konduktur, odprite mi, hitro, prosim hitro!“ Odprl je vrata našega kupeja in vanj stopi vsa iz sebe ona — moja nasprotnica iz tisoč let. Spoznala sem jo takoj, ona pa mene ne, ker ni imela časa. Hitela je spravljati malenkosti, katere je vzela seboj v kupé in katerih je imela poln naročaj. Še le ko smo imeli Trst uže daleč za sabo, jame pazljivo gledati krog sebe in v tem spozna mene. „O, Tavčar! dober dan!“ „Dober dan Mikelič.“ „Kako Tebi?“ „Hvala, dobro in Ti?“ „Tudi. Spoznala Te nesem do zdaj.“ „Jaz Tebe pa, koj ko si vstopila.“ „Zakaj me nisi nagovorila?“ „Nesem znala, da Ti bo prav, saj veš, da se nesva ljubile,“ sem dejala.	Prosim Te, otročarije — in pa človeku dobro dene, ko dobi znano osebo na poti.“ „Kam se pelješ?“ „Na Reko. In Ti?“ „Jaz tudi na Reko.“ „K znanec?“ je ona dalje uprašala. „Da.“ Ne vem zakaj sem ji zamolčala, da se vozim ogledat svoj novi dom, dom svojega družega. „Si še vedno Slovenka?“ Vpraša me po daljšem molku, smeječa. „Saj nesem še umrla, da bi od smrti vstala Italijanka“ sem jej odvrnila. „Lepo Te prosim kaj pa imate Vi Slovenci? Saj je vendar dobro znano, kaj v Trstu počenjate, naši časopisi poročajo o tem.“ „Vaši časopisi! Na teh je uže dosti resnice!“ „Ti si torej še vedno stara Tavčar!“ „In Ti še vedno stara Mikelič!“ „St. Peter!“ kričal je konduktur. Stopim k oknu in uže me je ugledal dragi moj, ki mi je došel naproti do pol poti. Šinilo mi je nekaj v glavo. Konduktur mu je odprl, pozdravila sva se in on je sel poleg mene, Mikelič vis-a-vis. Predstavilo sem ga jej kot znanca	svojega in napravil je na njo dovoljen utis, kar sem brala iz njenih oči. „Zna gospod italijanski?“ vprašala ga je sladko. Naglo jaz mignem z oči in on odgovori: „Žal, gospodična, ne znam italijanskega.“ Hitro potem me vpraša: „Ali je ta tudi Slovenec?“ „Da“, odgovori jej kratko. „In to prizna povsod brez — no brez sramežljivosti?“ „No se ve da, saj vidiš, da z mano govori le slovenski.“ „Kako krasno, polno brado, kako ljubeznjive modre oči; kako rast ali je res kak Slovenec tako lep?“ Hitela je italijansko, prepričana, da on ne umé. „No kakor vidiš — — —“ „In tako eleganten, tako samosveston — krasen mož! — Na to vzamem jaz v roke časopis, kateri mi je ponudil moj zaročence in delaje se tako, kakor bi mu v časopisu nekaj brala, rečem: „Glej, ona zasmehuje naš narod, Ti jej ugajši, Radovan, občuduje te. Ne izdaj se, kaj sva si, pridobi si jo in glej, da bo Slovenska, predno izstopimo.“ Razumel me je. Prišel je pogovor z njo, jaz sem pa čitala, a nisem izgubila ni besedice iz njiju govorjenja.
--	--	---	--

Slika 12: Moja nasprotnica (14/63), vir: [dLib](#)

V podlistkih števil 69, 72, 74, 76, 82, 83, 85, 87 in 89 je C. objavljala slike s pota, kjer opisuje dogodke z obiskov različnih slovenskih vasi.

V podlistku 72 številke je tudi Hudičev rep Frana Zakrajškega (podpisal se je kot Fr. Zakrajski), podnaslovil ga je Humoreska. Slovenci, narod čitalnic, premagajo hudiča, kar ni uspelo še nobenemu narodu.

Slika 12: Hudičev rep (14/72), vir: [dLib](#)

V številkah 73, 75 in 77–80 je v podlistkih objavljena povest Žrtva ljubezni, pod katero je podpisan Dušan. Govori o zaljubljenem dekletu in starejšem zdravniku, ki ji obljublja večno ljubezen. Nato pa dekle izve, da je poročen in od žalosti zblazni in umre.

V podlistku 78. številke je Fran Zakrajški (podpisal se je kot Fr. Zakrajski) zložil pesem Na grob Atiliju markizu Obizziju.

V podlistku 81. številke je ponovno objavila Marica Nadlišek Bartol (podpisala se je kot Marica). Vendar pred sv. Katarino (s podnaslovom Slika iz tržaške okolice) govori o dekletu, ki ji umre bodoči ženin, a si hitro najde novega in se poroči takrat, ko se je nameravala.

Za podlistek 91. številke je Bogatec iz ruščine prevedel Dva brata in zlato (s podnaslovom Narodna pripovedka po Tolstoju). Na koncu je jasno zapisal tudi nauk, da lahko pomagamo

drugim le s svojim vztrajnim trudom, ne pa s podarjenim zlatom, v opombi pa vabilo, naj bralci ta nauk upoštevajo na bližajočih se volitvah.

V podlistku številke 97 najdemo Nezaupnico Apolonu (sestavlja jo šestnajst šestvrstičnic), ki jo je avtor Fran Zakrajski podnaslovil Humoristično-resen postpouri. Pripoveduje, kako so ga napadli in pretepli Italijani (v opombi izvemo, da gre za resnični dogodek), Apolon pa mu ni pomagal tako kot pesnikom pred njim.

Slika 13: Nezaupnica Apolonu (14/97), vir: [dLib](#)

V naslednjih treh podlistkih je Ivo Trošt objavil Reguljčevega Toneta, povest o svojem sošolcu, ki je že kot otrok beračil in tudi pozneje je bilo njegovo življenje zaznamovano z revščino, trdim delom in kriminalom.

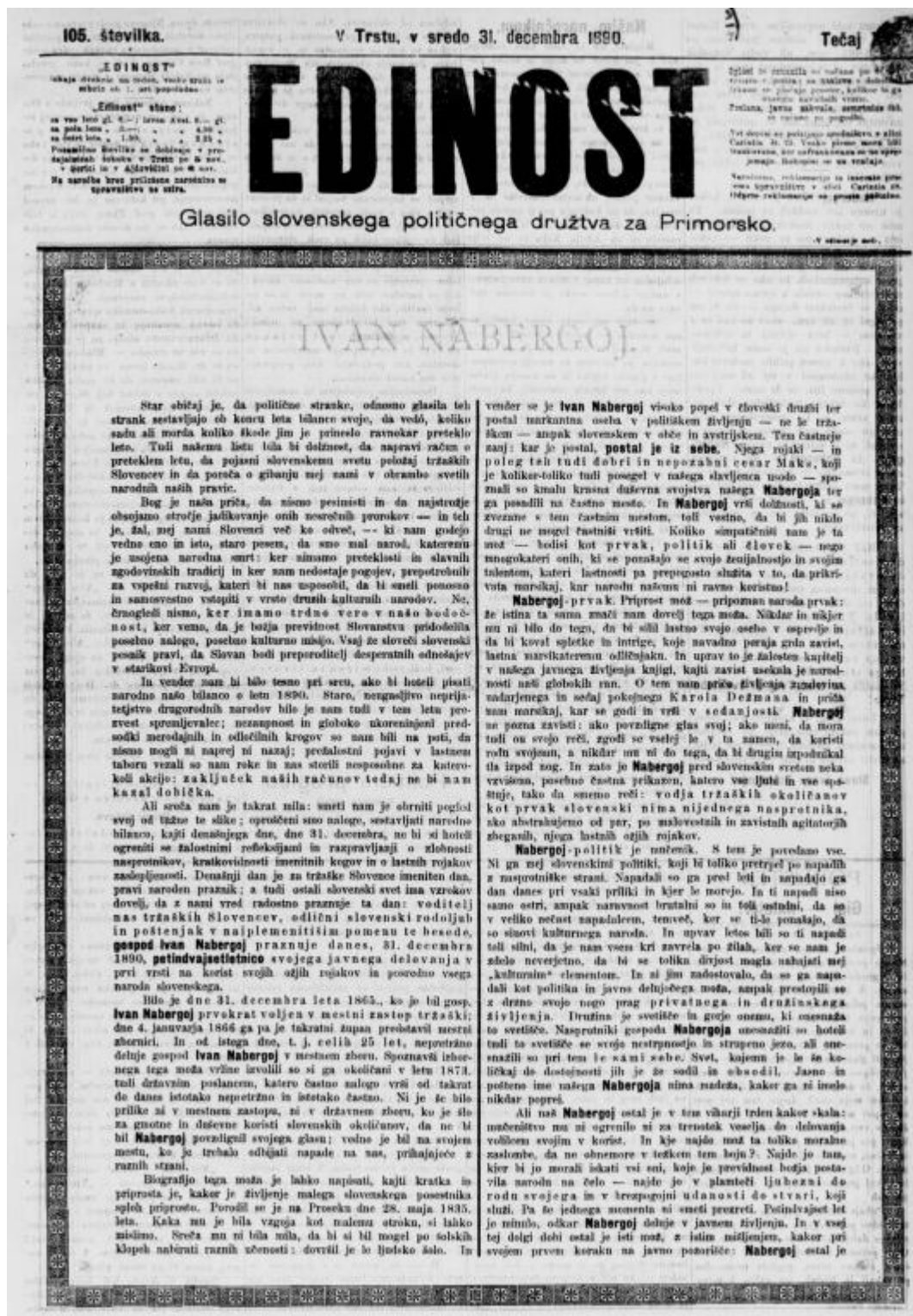
Sledi Samotarna vila, kjer E. P–l. naniza vtise z obiska svojega nekdanjega učitelja in pesnika.

V istem podlistku (v številki 101) je objavljeno tudi Slovo Janka Lebana (podpisan s psevdonimom Tehomil), pesem iz dvajsetih štirivrstičnic, v kateri objokuje slovo od ljubljene deklice, ki ji je mati prepovedala poroko z njim.

V naslednjih treh podlistkih najdemo Božični večer Justa Piščanca (podpisal se je s psevdonimom Levin) s podnaslovom Spomini iz vojaškega življenja. Opisuje božične praznike v Gradcu, kjer je bil pri vojaki in je bil po naključju priča nesrečni ljubezenski zgodbi nekega nemškega dekleta, ki jo je ljubljene vojak zapustil, mati pa jo je silila v poroko z bogatašem, da bi si zagotovila varno prihodnost.

Leposlovna besedila pa tudi v tem letniku niso le v podlistku. V 12. številki najdemo tri štirivrstičnice v čast Avstriji v pismu iz Dekanov v rubriki Dopisi. V naslednji številki so na začetku članka slovenska mladina Stritarjevi verzi. V številki 19 so v Dopisih v članku Iz Goriškega verzi o Ozeljanu. Tudi uvodni prispevek 32. številke *Ressurrexit sicut dixit* vsebuje nekaj verzov. V 38. številki je v rubriki Domače vesti v članku Himen Osivelčev objavil sonet z akrostihom mladoporočencema. V številki 43 so v Dopisih, v članku Iz Avbera, objavljeni Prešernovi verzi o Vodniku. V številki 72 je v Dopisih, v prispevku Iz Avbera, objavljena pesem za novega župnika. V 88. številki je izven podlistka, na koncu Dopisov, objavljena pesem Goriški spomini (Vernih duš dan leta 1889.), pod katero se je kot J. V–v podpisal Jaromir Volkov. V številki 90 v Dopisih, v članku V Rojanu, najdemo Vodnikove verze (3. kitica Mojega spomenika).

15. letnik (1890)

Slika 14: Ivan Naberger (15/105), vir: [dLib](#)

Prva številka 15. letnika je izšla v sredo, 1. januarja 1890. V tem obdobju je *Edinost* izhajala dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1 uri popoldne.

Celoletna naročnina je stala 6 goldinarjev, polletna 3, četrtna 1.50. Obstajala je tudi možnost naročnine v dežele izven Avstrije. Posamezne številke se je lahko kupilo v Trstu (5 kron), Gorici in Ajdovščini (6 kron).

Podnaslov je bil Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Lastnik časnika je bilo politično društvo Edinost, izdajatelj in odgovorni urednik pa Julij Mikota, pozneje Maks Cotič. Časnik je tiskala tiskarna Dolenc.

Stalne rubrike časnika so Politični pregled (Vnanje dežele in Notranje dežele), Dopisi, Domače in razne vesti, Iz deželnih zborov, Književnost, Tržno poročilo, Podlistek, Borsno poročilo, Gospodarske in trgovinske stvari, Poslano. Zadnja stran pa je namenjena reklamam, oglasom za stanovanja, službe, javnim zahvalam.

V tem letu je skupaj izšlo 105 števil. Vse številke (razen števil 17, 62 in 91) so dostopne na dLibu. Namesto števil 91 in 17 so na dLibu objavili napačni številke. V analizo sem tako vključila 102 številke.

Podlistek je v 91 številkah. Večina del je izšla v nadaljevanjih v več podlistkih. Skupaj je v podlistkih izšlo 33 del, od tega 17 leposlovnih in 16 neleposlovnih. Leposlovna besedila so daljša in izhajajo v več nadaljevanjih, zato se v podlistku večinoma pojavlja leposlovje (v 64), neleposlovje je le v 33 podlistkih. V 6 podlistkih je objavljeno tako leposlovje kot neleposlovje.

V podlistkih so tudi neleposlovna dela: v številkah 9–11 Življenje na planetu Marsu, ki ga je po R. D. Milnu prevedel L.n; v številki 12 O hripi: Predavanje v Puljskeji čitalnici; nekrolog Davorinu Trstenjaku v številkah 14–19; Predavanja v Puljskeji čitalnici v številkah 22–26; za podlistke števil 68, 72, 76, 80, 84, 96, 98, 100 in 104 je Gadomer, svetovljanski puščavnik napisal Sobotno pismo; v številkah 72–75 je Gorevžan objavljel Zamaknjenost, kjer je pisal o verski zamaknjenosti; v številkah 79–81 je Janko Leban objavil O zamrtništvu ali dozdevni smrti; v številki 93 pa je Stari Ahasver napisal Sredino pismo.

V prvih osmih podlistkih lahko beremo Besede materine. Avtor se je podpisal kot C–t–č. Bogat kmečki fant in osirotela mestna gospodična se zaljubita in želita poročiti. Fantu mati svetuje, naj dekle pozabi, saj se ne bo znašla na kmetih, a na koncu iz materinske ljubezni popusti sinovim prošnjam. A materine skrbi so se uresničile, nova nevesta je zapravljala, se

zabavala in varala moža, naposled so morali posestvo prodati, mož pa je postal berač in pijanec.

V podlistku 16. številke je v nekrologu Davorinu Trstenjaku (ki je sicer izhajal v nadaljevanjih v podlistkih števil 14–19 in povzema Trstenjakovo življenje in delo ter tudi pisma in objave) objavljen sonet Davorinu Trstenjaku Slavusa Ambidravusa.

V podlistku 21. številke je objavljena Revica, avtor se je podpisal kot –c–, delo pa je podnaslovil Slika iz naše vasi. Govori o revni lepotici, ki je osvajala bogatejšega fanta, ta se je zaljubil vanjo, a ona je izbrala raje nekega Italijana in z njim tudi zanosila. Užaljeni fant je pretepel Italijana, ki je nato zapustil kraj, revica pa je rodila zunaj in od mraza umrla. Pokopal jo je njen prvi fant.

V podlistku številke 26 je Janko Leban (pod psevdonimom Tehomil) objavil tri pesmi (Tvoja podoba, Čez deset let in Prstan) pod skupnim naslovom Pesmi srčne ljubezni. V vseh nagovarja ljubljeno dekle, ki ga je zapustilo.

V podlistkih števil 27–29, 31–33, 35, 37–39, 41, 43, 45 in 46 najdemo Na jadranski obali Iva Trošta (podpisal se je s psevdonimom Slavoljub Dobrávec).¹² Opisuje položaj Slovencev v tržaški okolici. Slovenci organizirajo bésede, kulturne prireditve, zabave in plese. Italijani pa se na vso moč trudijo, da bi pregnali »ščave« in bi tudi okolica postala italijanska tako kot samo mesto. Priča smo tudi tragični ljubezenski zgodbi: preračunljiv Lah zapusti naivno slovensko dekle, zato ta po porodu od sramote in žalosti umre. Kot nasprotje pa je prikazana ljubezen med Slovenko Olgo, ki je hodila v italijanske šole in se tam poitalijanila in zavednim Slovencem Radivojem, ki jo spremeni nazaj v Slovenko. Tudi med njiju se vmeša prej omenjeni Lah, a Olgin oče pravočasno spozna njegove namene.

V podlistku 48. številke najdemo delo Rudolfa Dolenca Iz življenja nekega cilindra, kjer sledimo usodi cilindra pri več gospodih, ki različno ravnaajo z njim, dokler ne služi le kot strašilo in ga kmet zorje skupaj z zemljo.

V naslednjih dveh podlistkih je F. Šmuc objavil Alija, ki ga je podnaslovil Povest. Pripoveduje, kako se je kot avstrijski častnik spoprijateljil s turškim vojakom in bil nato po naključju ob njem tudi, ko je umrl v bitki.

¹² Ivo Trošt je bil stalen podlistkar Edinosti, pod prispevke v pregledanih letnikih se je podpisoval s pravim imenom ali s psevdonimom Slavoljub Dobravec ali le Dobravec.

Sledi Albert Sezun z delom Moj prijatelj Nande (podnaslovil ga je Podoba iz življenja), v katerem se spominja svojega nabritega sošolca, ki so ga zaprli in nato ni več slišal zanj.

V naslednjem podlistku je Čuk objavil povest Buruš, ki opisuje dogodek, ko je nastala beseda »buruš«.

Od številke 53 do 61 je v podlistkih izhajal Ne pozabi me, ki ga je spisal J.M. Krivčev. Podnaslovil ga je List iz dnevnika. Opisuje, kako je v toplicah po naključju srečal svojega prijatelja iz otroških let, ki mu hudo bolan pove, da je zbolel zaradi nesrečne ljubezni: zaljubil se je v neko dekle in tudi ona ga je ljubila, a starši so ji ukazali, da mora poročiti bogataša. Ko konča s pripovedovanjem, kmalu umre, stari prijatelj pa njegovo zadnje sporočilo preda ljubljenu dekletu, ki prihiti v toplice, a žal prepozno.

V podlistkih številk 62–66, 69–71 je Fran Zakrajšek (s psevdonimom Fran Zakrajški Mestoselec) objavil Sprehod v Čepovan, ki ga je podnaslovil Potopis kulturno-topičen. Opisuje pot v Čepovan preko Grgarja in drugih vasi, predstavi pokrajino, a tudi zanimivosti, vreme, naravne danosti, zgodovino, zapise iz kronike in legende krajev, skozi katere gre.

V 78. številki je v podlistku Ženska stanovitnost, ki jo je avtor P. M. podnaslovil Dogodek iz življenja. Na občinski seji se prepirajo zaradi žen občinskih mož, ki raznesejo okoli vse uradniške skrivnosti, zato župan pripravi preizkušnjo in dokaže, da se ženam ne more zaupati.

V treh nadaljevanjih od podlistka 82. številke dalje je isti avtor objavil Vedomec jo tlači, kjer spremljamo zgodbo mladih zaljublencev: premožne Minke in preprostega Jeronča, ki si obljubita večno zvestobo, ko gre fant k vojakom, a Jerončev tovariš s prevaro oženi Minko. Ko se Jeronč vrne, z Minko spoznata prevaro, Jeronč umre, Minka pa zblazni, saj se ji prikazuje njegov duh.

Od 85. do 90. številke je v podlistkih izhajala Varčnost in zapravlјivost neznanega avtorja. Prvi del (z naslovom Vinorad in Pijerad sta vinska brata) govori o dveh pijancih, ki ves denar zapravita za pijačo. Drugi je Kaj naš učitelj menijo, kjer učitelj razmišlja o zapravlјivosti svojih sovaščanov. V tretjem z naslovom Minka išče moža spoznamo Vineradovo ženo, ki išče moža v gostilni, saj otroci stradajo. V četrtem delu (Janez tudi svojo pove) slišimo, da je gostilničar vedno vesel pijancev. V petem delu (Kaj se je z Vinoradom zgodilo) spremljamo pijanega Vinorada na poti domov. V šestem delu (Nežica, kaj se pa ti je sanjalo?) Vinoradova hčerka sanja, da je šlo njihovo posestvo na kant, potem pa pride Vinorad končno domov in žena ga ozmerja. Naslednji je Tuji gospod opazuje – Furlan modruje, kjer vaščane in hiše

opazuje nek tujec, Furlan pa razmišlja o varčevanju. V naslednjem (z naslovom Nežica bi rada postala učiteljica) Nežici učitelj pove, da bo lahko šla v šolo in postala učiteljica, če si to želi. V Vinorada loti se obup se Vinorad zave, da je obubožal, Pijerad pa mu ponuja vino za razvedritev. V zadnjem delu (Hiša je prodana) prodajo hišo tujemu gospodu, ki jo potem vrne Vinoradu.

V številkah 91 – ni na dLibu, 92, 96, 97 in 99 najdemo povest Iz vojaškega življenja, ki slikovito opisuje, kaj vse je doživel in pretrpel Drejc na štiritedenskih vojaških vajah.

Od 101. številke v treh podlistkih beremo delo neznanega avtorja Dva večera na grajskem sprehajališču. Pripoveduje, kako je na sprehajališču poslušal pogovor nesrečnih zaljubljenecv, ki sta se mogla ločiti zaradi različnega družbenega stanu. Čez pet let je po naključju spet slišal isti par, ki se je v spremenjenih okoliščinah lahko združil.

Za podlistek zadnje številke tega letnika je Fran Zakrajšek pod psevdonimom Ferenc Zakrajski Mestoselec napisal Gigi – naletel s podnaslovom Humoristično sporočilo, kjer Gigi želi osvojiti njemu nedosegljivo damo, a se z lažjo pred vsemi osramoti.

Leposlovje je tudi v številki 2 v rubriki Dopisi, kjer je Jovan Jovanovič na začetku prispevka Od Hublja objavil verze v hrvaščini.

16. letnik (1891)

Prva številka 16. letnika je izšla v soboto, 3. januarja 1891. V tem obdobju je *Edinost* izhajala dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1 uri popoldne.

Celoletna naročnina je stala 6 goldinarjev, polletna 3, četrletna 1.50. Obstaja tudi možnost naročnine v dežele izven Avstrije. Posamezne številke se je lahko kupilo v Trstu (5 kron), Gorici in Ajdovščini (6 kron).

Podnaslov je bil Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Lastnik časnika je bilo politično društvo Edinost, izdajatelj in odgovorni urednik pa Maks Cotič, vmes tudi Julij Mikota. Časnik je tiskala tiskarna Dolenc.

Stalne rubrike časnika so Politični pregled (Vnanje dežele in Notranje dežele), Dopisi, Domače in razne vesti, Iz deželnih zborov, Književnost, Tržno poročilo, podlistek, Borsno poročilo, Gospodarske in trgovinske stvari, Poslano. Zadnja stran pa je namenjena reklamam, oglasom za stanovanja, službe, javnim zahvalam.

V tem letu so skupaj izšle 103 številke. Vse številke (razen številke 72) so dostopne na dLibu. V analizo sem tako vključila 102 številke.

Podlistek je v 97 številkah. Večina del je izšla v nadaljevanjih v več podlistkih. Skupaj je v podlistkih izšlo 32 del, od tega 24 leposlovnih in 8 neleposlovnih. So pa leposlovna besedila daljša in izhajajo v več nadaljevanjih, zato se v podlistku večinoma pojavlja leposlovje (v 93 podlistkih), neleposlovje je le v 9 podlistkih. V 5 podlistkih je objavljeno tako leposlovje kot neleposlovje. V 5 podlistkih pa sta objavljene po 2 različni leposlovni besedili.

Neleposlovna dela, objavljena v podlistkih, so: Gadoberjevo Sobotno pismo (v podlistku številke 5, 7, 9, 14 – Zakasnelo sobotno pismo, 15); Pismo pisano pustni torek, ki ga je napisal Borovski (v podlistku številke 13); članek Ob štiristoletnici prve knjige, tiskane kirilskimi pismeni (v podlistku 34. številke) ter predstavitev vasi Podraga z naslovom Poddraga (v podlistkih številke 55 in 56).

V podlistkih prvih dveh številke je Fran Zakrajšek (pod imenom Ferenc Zakrajski Mestoselec) objavil Predstop in papirnati dvoboj s podnaslovom Humoreska, kjer se državni tajnik in polkovnik prepirata, kdo ima čast iti prvi po stopnicah.

V podlistkih 3–13, 15, 16, 20–26 je objavljen On ... E. A. Saliasa s podnaslovom Povest. V gradu ob Dnjepru je živel samotarski in nepriljudni grof Zareckij. Svoja dva vnuka je napodil z gradu, k njemu pa se je vselil daljni sorodnik mladenič Lorenc, ki se je dobro razumel z grofom in jasno je bilo, da ga bo on nasledil. Grof je nepričakovano umrl in Lorenc je pripravil vse za njegov pogreb ter odredil družabno in bolj odprto življenje na gradu. Grofov najtesnejši služabnik Zaher je trdil, da je grofa nekdo zadel, zato je sodnik pozval Lorenca na zagovor. Lorenc pa je osvojil srce sodnikove hčerke, zato je bil sodnik na njegovi strani. Ko se Lorenc vrne na grad, najde grofa živega. Grof vsem trdi, da je Lorenc uprizoril njegov pogreb, da bi se lahko polastil gradu. A kmalu postane Lorencu in tudi uradnikom jasno, da ne gre za pravega grofa, ampak za nekega zločinca, ki je zelo podoben grofu in je z Zaherjevo pomočjo do sedaj naskrivaj bival v gradu. Tudi Zaherja najdejo mrtvega, prevarant pa izgine neznano kam. Vsi so prepričani, da je skrit v gradu, zato vsi služabniki pobegnejo, Lorenc pa se po poroki preseli drugam, grad proda in novi lastniki srečno živijo v njem.

Za podlistek 21. številke je Janko Leban ob premestitvi na drugo šolo spesnil deset štirivrstičnic z naslovom Slovo od Avbera.

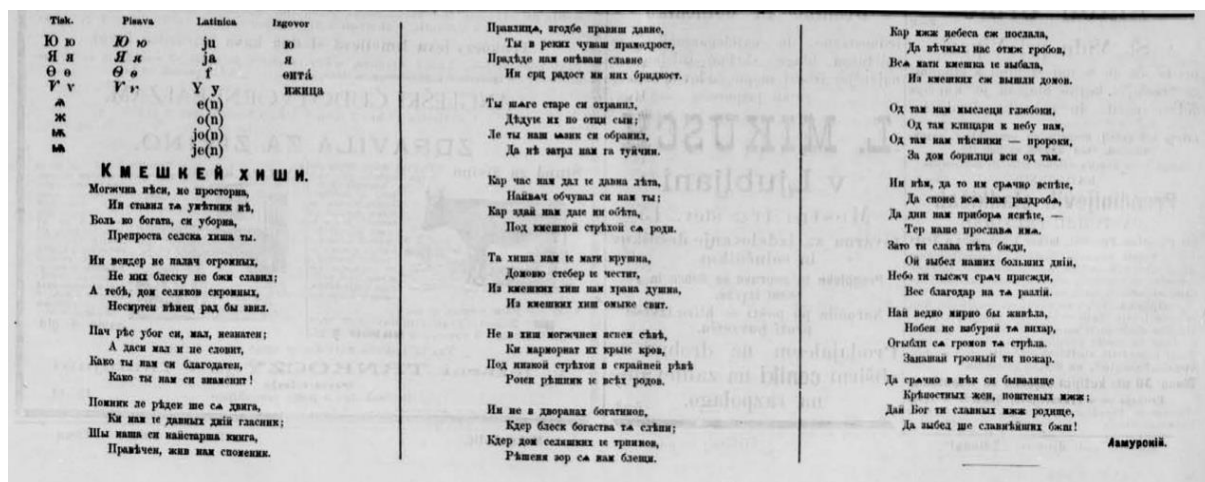
V podlistkih 27. in 28. številke je Psa mesto jazbeca: Resnična lovska dogodba, ki jo je zapisal Molodaj Ohotnik. Odličen lovec je namesto jazbeca ustrelil psa, zato se še danes cela vas šali na njegov račun.

V številki 28 je v podlistku Eljen Magyar ember, ruhostrelec. Humoristična balada Frana Zakrabskega. Do Slovanov sovražno nastrojeni vitez Téremka v pijanosti strelja v rjuhe, ker misli, da so duhovi in tako najpogumnejši vitez postane tarča posmeha.

Podlistek 30. številke prinaša Nekaj za kmetovalce – pregovore o vremenu in kmetijstvu, ki jih je zbral Rudolf Dolenc.

V naslednjih štirih podlistkih je Goričev slepec (s podnaslovom Povest), pod katerega se je podpisal P. M. Govori o Goričevem Janu, ki je bil med najmočnejšimi, a tudi med najporednejšimi fanti neke vasi ob Soči. Veliko je preklinjal, popival in se pretepal. Zaljubljen se je v bogato dekle iz sosednje vasi. Da bi jo lahko dobil, se je odpravil na delo v Nemčijo, kjer je miniral skalovje. Nekega dne se je zaradi svoje hrabrosti poškodoval in oslepel. Kaznovala ga je prav strela (eksplozija), ki jo je prej vedno klical nase v kletvah. Po poškodbi se Jan povsem spremeni, vrne se domov, se pokesa ter začne spoštovati starše in Boga.

V podlistku 34. številke je v podlistku tudi članek Ob štiristoletnici prve knjige, tiskane kirilskimi pismeni, kjer je na koncu v cirilico preložena tudi pesem Simona Gregorčiča (podpisan kot Šimen Gregorčič) Kmeškej hiši.

Slika 15: Kmeškej hiši v cirilici (16/34), vir: [dLib](#)

V podlistkih števil 36–38, 40 in 41 je J. Piano objavljala povest Zadnje pismo. Kot vojak spozna samotarskega starčka, ki mu vedno pravi, da je imel nesrečno življenje. Tik pred

smrtjo mu napiše pismo, kjer mu naposled opiše vse te svoje nesrečne dogodke. Zaljubil se je v bogatejše dekle in ona vanj, a nekega dne jo je zalotil v pogovoru z drugim mladeničem. Ta ga izzove na dvoboj, kjer pa ga prvi umori. Vest mu ne da miru, zato se odpravi v Afriko. Po kupu nesrečnih dogodkov pride nazaj domov in izve, da je po dvoboju umrla tudi njegova ljubljena. Nato živi v samoti in spominih na uničena življenja.

V naslednjih štirih podlistkih sledi Ruska Ofelija: Povest. Prevajalec iz ruščine se je podpisal le z –r. Francoz pripoveduje zgodbo o svojem bratu slikarju, ki je proti želji staršev opustil študij medicine. Posebno pa ga je zanimala psihiatrija in v neki norišnici je spoznal dekle, ki je po smrti zaročenca zblaznelo. Melanholičen slikar se je tudi sam zaljubil vanjo in tudi on zblaznel.

V podlistkih števil 45 in 46 je Smolar objavil potopis Še nekaj, kjer opisuje svojo pot do Trsta.

Naslednjih osem podlistkov zaseda Adrijana s podnaslovom Rokokó – idila češkega pisatelja K. Švande, prevedel jo je Ivo Trošt. Bogata vdova markiza nenadoma umre, zato njena varovanka, prelepa in dobrosrčna sirota Adrijana, od žalosti zboli. Njena usoda je negotova in je odvisna od markizinega sina in dediča Viktorja, ki se je zaradi drugačnih nazorov sprl z materjo in odšel od doma, z Adrijano pa sta ostala prijatelja. Viktor skrbi za Adrijano v njenih vročinskih blodnjah in ji izpove svojo ljubezen, nato tudi ona ugotovi, da je zaljubljena vanj in skupaj sta srečna.

V podlistkih števil 57–59 je Rok D. Gorski zapisal Pravljico o dvanajsterih vojaških begunih (s podnaslovom Slovenska narodna, z Gorenjskega). Pogumni vojak reši svojih enajst prijateljev in lepo princeso iz rok hudiča.

Sledita dva podlistka, kjer je A. Trentor objavil Nesrečo v sreči s podnaslovom Črtica. Pripoveduje, kako je že mlad moral zapustiti domovino, saj je dobil delo v delniški družbi na Kavkazu, kjer je pridobil tudi slabo navado – popivanje. Vrnil se je domov, da bi se poročil, a mu je snubitev spodletela, zato je šel nazaj v tujino, se odvadil pijančevanja in se odločil služiti domovini.

V naslednjih dveh podlistkih je objavljen Zločinec s podnaslovom Novela, pod katerega se je podpisal V. K. Ratimir. V Svetem Križu Naceta po krivici obsodijo na smrt zaradi umora lastne matere, saj po nesrečnem spletu okoliščin vsi dokazi kažejo proti njemu. Zaprejo tudi njegovo ljubljeno dekle, s katero sta se nameravala poročiti, a nista še povedala doma. V

resnici je kriv njegov oče, a Nace tega noče izdati. Tik preden ga obesijo, prihiti očetova ljubica in pove resnico. Oče se medtem utopi v reki, Nace pa nato od žalosti umre.

Potem v štirih podlistkih sledi Kako si je Kodre pomagal Iva Trošta. V Hrušici je godec na porokah Kodre poskrbel, da sta si dva fanta šla iskat nevesto. Na koncu sta bili res oznanjeni dve poroki in vsi so dobili svoje: fanta gospodinji, godec pa delo.

Sledijo trije podlistki (številke 68–70) z groteskno povestjo Nevarni Trenotki v prostem prevodu Avgušтина Janše. Ko se mladenič ponoči vrača z obiska pri svoji bodoči nevesti, mora prečkati pokopališče, kjer naj bi strašilo, zato se zateče v cerkev. Tam pa ne zasači duhov, ampak ponarejevalce denarja, ki ga želijo umoriti. Uspe mu pobegniti, zločince pa nato zaprejo.

V podlistkih naslednjih petih števil (71–75) je objavljena povest V treh dneh (avtor se je podpisal kot K. H.). Bogatim staršem ostane živa le ena hči in oče jo kljub njenim ugovorom želi poročiti s premožnim baronom. Dekle se odloči zbežati v samostan, a še prej zboli in umre.

Za podlistke števil 76, 77 (isti del se pomotoma ponovi tudi v naslednji številki) in 79 je Gorska prevedla Trojno kletev, ki jo je napisal madžarski pisatelj Mór Jókai. Bogataš Rufus se je poročil z lepo siroto Estero, ki mu je dala dva otroka, nato pa jo je zapustil. Zapuščena žena ga je trikrat preklela, nato pa se je ubila. Rufus se je želel znova poročiti, a na poroki se je izpolnila Esterina kletev in Rufusa je zadela strela ter je ostal brez vsega zlata. Ko ga je strela zadela drugič, se je spreobrn timer in spokorjen čakal, da strela udari še tretjič. Bog mu je prizanesel in mu namenil mirno smrt, tretjič pa je strela udarila v njegov grob.

Od naslednje (80.) številke dalje je v petih nadaljevanjih izšla Zdravnikova skrivnost, ki jo je po Klerothu prosto prevedel Rudolf Dolenc. Uglednega pariškega zdravnika sredi noči pokličejo, da pomiri mladega slikarja, ki ima napad božjasti. Čez nekaj časa ugotovi, da namerava njegov dobri prijatelj svojo hči poročiti s tem slikarjem, saj ni vedel za njegovo bolezen. Zdravnik prepriča mladeniča, da se zaradi bolezni ne sme poročiti, saj bi jo prenesel na otroke, prej ali slej pa bi od napadov umrl. To sliši bodoča nevesta in od žalosti zboli. Mladenich na poti v Afriko sam konča svoje bedno življenje, dekle pa se čez nekaj časa le poroči.

Sledijo trije podlistki (od številke 85. dalje) z Zadnjo ljubeznijo Izmail-paše (s podnaslovom Novela), ki jo je napisal J. Sterbenc. Bogati vladar Izmail-paša Sadik je lepo deklico Mebruki

kupil še kot otroka in jo poklonil svoji ženi, da je odraščala z njo v haremu. A žena je bila preveč ljubosumna, da bi Mebruki kdaj pokazala možu. Poleti se je harem preselil drugam, Mebruki pa je bila zelo bolna in je ostala v zdravnikovi oskrbi. Paša jo je po naključju videl in se takoj zaljubil vanjo ter jo zasipal z dragocenostmi. Mebruki je ob njem umrla, žalostnega pašo pa je nekaj minut zatem izdal prijatelj in izgnal iz gradu. Paša je v izgnanstvu umrl, a tudi hinavskega prijatelja je zadela kazen.

V sedmih podlistkih od 88. številke dalje je Josip Podhumski objavljal potopis Izlet na Krn: Iz popotne torbice, kjer slikovito in podrobno predstavi vse priprave, opremo in sam pohod.

Za podlistke števil 95–103 je V. K. Ratimir prevedel Gogoljevo Majsko noč, ali utopljenico. Županov sin Levko in lepa Ivanka sta se želela poročiti, a njegov oče je temu nasprotoval. Ko je Levko izvedel, da je tudi županu všeč Ivanka, je pripravil kmečki upor proti županu. Nato se mu je prikazala utopljena deklica in Levko ji je pomagal poiskati mačeho, ki je bila kriva za njeno nesrečo, utopljenka pa je v zameno poskrbela, da mu je oče dovolil poroko z Ivanko.

Za zadnji podlistek tega letnika je Rudolf Dolenc napisal Stražnikov sveti večer. Stražnik, edini, ki dela tudi ta dan, med polnočnico opazi ogenj v hiši ubogega moža, ki je že veliko pretrpel v tem letu, in iz nje reši njegovo hčer.

Leposlovje najdemo tudi v drugih rubrikah: v številki 6 je Rikard Katalinić – Jeretov, hrvaški pesnik v hrvaščini napisal Zvonjelico, sonet ob smrti Ivana Nabergoja; v številki 17 so v rubriki Dopisi iz Opčin verzi županu; v številki 19 je domačin iz Padrič spesnil nekaj verzov Nabergoju; v rubriki Različne vesti: Iz Opčin pa so verzi Petelinška ob izidu volitev; v številki 26 je v rubriki Različne vesti v prispevku Iz Drobiža: Peter Samotar objavljene štiri pesmi iz zbirke Drobiž (Gorup ne more biti vsak, Na sejm se stavijo lepo, Fanatik mož je, ne slepar, Srce kipi ti, hrepeni); v številki 35 pa je v prispevku Z Reke A. Š. nekaj spesnil v spomin učitelju Keteju.

17. letnik (1892)

Prva številka 17. letnika je izšla v soboto, 2. januarja 1892. V tem obdobju je *Edinost* izhajala dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1 uri popoldne.

Celoletna naročnina je stala 6 goldinarjev, polletna 3, četrtna 1.50. Obstajala je tudi možnost naročnine v dežele izven Avstrije. Posamezne številke se je lahko kupilo v Trstu (5 kron), Gorici in Ajdovščini (6 kron).

Podnaslov je bil Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Lastnik časnika je bilo politično društvo Edinost, izdajatelj in odgovorni urednik pa Maks Cotič. Časnik je tiskala tiskarna Dolenc.

Stalne rubrike časnika so Politični pregled (Vnanje dežele in Notranje dežele), Dopisi, Domače in razne vesti, Iz deželnih zborov, Književnost, Tržno poročilo, Podlistek, Borsno poročilo, Gospodarske in trgovinske stvari, Poslano. Zadnja stran pa je namenjena reklamam, oglasom za stanovanja, službe, javnim zahvalam.

V tem letu je skupaj izšlo 105 števil. Vse številke (razen števil 32, 40, 44, 49 in 50) so dostopne na dLibu. Številka 40 najbrž ni bila izdana, saj je številka 41 daljša. Namesto 44. številke pa so na dLibu objavili napačno številko. V pregled in analizo sem tako vključila 100 števil.

Podlistek je v 79 številkah. Večina del je izšla v nadaljevanjih v več podlistkih. Skupaj je v podlistkih izšlo 23 del, od tega 13 leposlovnih in 10 neleposlovnih. Leposlovna besedila so daljša in izhajajo v več nadaljevanjih, zato se v podlistku večinoma pojavlja leposlovje (v 49 podlistkih), neleposlovje je le v 31 podlistkih. V enem podlistku je objavljeno tako leposlovje kot neleposlovje. V enem podlistku sta objavljeni dve različni leposlovni besedili.

Neleposlovni so trije podlistki Vatroslava Holza (podpisan s psevdonimom Prostoslav Kretanov¹³), kjer je objavil Primorske obraze: v prvi številki se spominja dogodka, ko je prvič videl morje z naslovom Primorski obrazi: Pogled na morje. V 5. številki je drugi del z naslovom Obzor po Krasu, v 25. številki pa tretji del z naslovom Pri Opčinskem spomeniku opisuje razgled na Trst. Neleposlovna dela, objavljena v podlistkih, so še: nekrolog Franu Cegnarju (v podlistkih števil 16, 17 in 19), Spomini na znamenite moške slovenske: Čital Vatroslav Hože (v podlistkih števil 34–38, 41–43, 45, 47, 53, 54, 59–63, 65 in 72), Jesensko pismo Ljubljanskega pohajkovalca (v podlistkih števil 75, 82, 89 in 99), Na narodnih grobovih Prostoslava Kretanovega (v podlistku 88. številke), Zimsko pismo Ljubljanskega pohajkovalca (v podlistku 104. številke) in Staroletno pismo: Uredniška poslanica sotrudnikom (v podlistku 105. številke).

V podlistkih števil 2–4, 6 in 8–10 najdemo Perico J. D. Ahšarumovega, ki jo je iz ruščine prevedel V. K. Ratimir. Ko je odkril, da njegova perica na podstrešju skriva svojega vedno

¹³ Po podatkih v Slovenskem biografskem leksikonu je pisatelj Vatroslav Holz uporabljal psevdonim Prostoslav Kretanov.

pijanega moža, mu je ta povedala svojo življenjsko zgodbo: njen oče je bil pijanec in tudi sama je kmalu začela piti, zaradi revščine se ni mogla poročiti s svojim ljubljnim in ta je postal pijanec, nato so ji vsilili poroko s sedanjim možem, imela sta otroka, ki pa je kmalu umrl. Nato peričinega moža zaradi umora pošljejo v Sibirijo, ona pa je prepričana, da je nedolžen in gre z njim.

V številki 11 je A. Podgorec priredil Gospo Krevljačko (s podnaslovom Humoreska) o odlični kuharici, ki postane gostilničarjeva žena. Gostilničar sprejme stavo, da bi vaščanom dokazal, da v zakonu še vedno on nosi hlače, a jo izgubi, saj mora biti vedno vse po ženino.

V podlistkih števil 12, 13, 14, 15, 18, 20 in 21 sledi Gostilničarkina odurnost (tudi ta ima podnaslov Humoreska), ki jo je po Gravenreuthu prosto prevel Rudolf Dolenc. Bavarski kralj želi na lastne oči videti gostilničarko, za katero mu je grof rekel, da je najodurnejša ženska v kraljestvu, zato se jo odloči obiskati. Gostilničarkin mož in hči sta vsa nestrpna pred kraljevim obiskom, gostilničarka pa kralja pusti čakati, da lahko v miru pripravi ribe. Kralj se strinja, da so to najboljše ribe, kar jih je jedel in gostilničarke ne kaznuje za neposlušnost, ampak ji bogato plača.

V naslednjih treh podlistkih je Ivo Trošt (podpisal se je s psevdonimom Slavoljub Dobravec) objavil Z letovišča (delo je podnaslovil Novelica), ki opisuje njegovo naključno srečanje z nekdanjo prijateljico učiteljico Vijolo, s katero obujata spomine na svoji nesrečni ljubezenski zgodbi. Njegovo srčno izvoljenko so starši zaradi denarja poročili z drugim in je kmalu od žalosti umrla. Vijola pa se poroči s svojim mladostnim ljubimcem, potem ko mu umre prva žena.

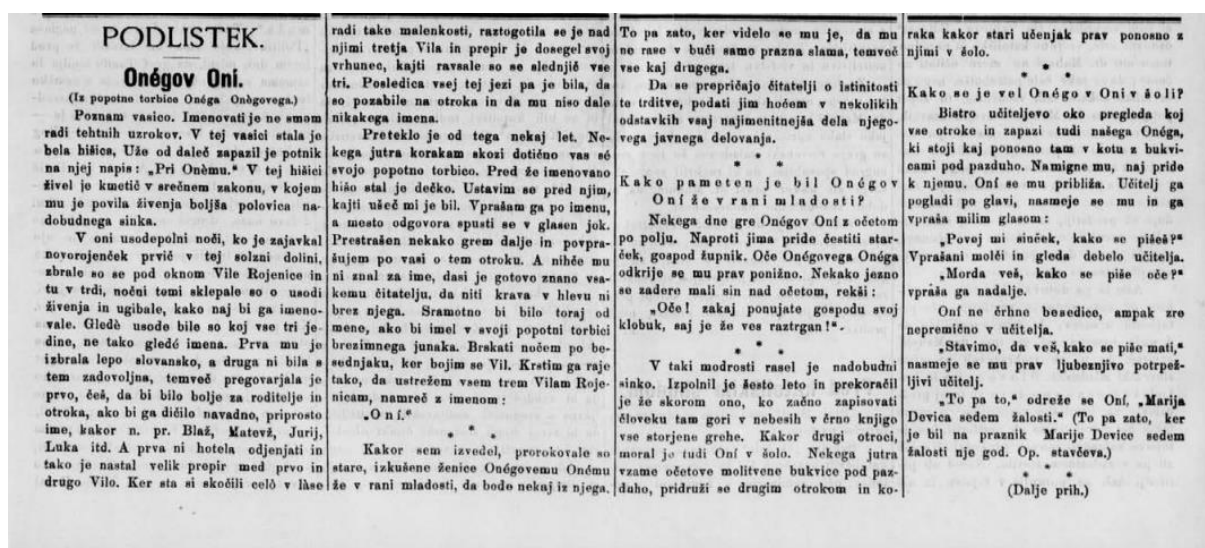
Za podlistke števil 26–30 in 33 je Just Piščanec (podpisal se je kot Levin) prispeval Kako se je ženil!?, povest o hlapcu Mihi, ki je bil zaljubljen v hči bogatega kmeta, a ta ni marala zanj, saj je bil prereven, pa še dvoriti ji ni znal na uglajen način.

V podlistku 31 številke je Ivo Trošt objavil Surrexit vere s podnaslovom Črtica, kjer predstavi zgodbo dveh družin, ki se kregata za dediščino po v Ameriki umrlem stricu, na veliko noč pa se ta živ vrne in odloči, naj se poročita mlada zaljubljena potomca obeh družin.

V naslednjem podlistku je nepodpisana povest o nesrečni ljubezni z naslovom Smeti.

V podlistkih števil 50–52 je objavljena Dvoje žrtev: Noveleta, kjer Josip Podhumski opisuje, kako je po nesrečni ljubezenski izkušnji njegov prijatelj šel z njim v Črno goro in bil ubit v boju proti sovražniku.

V podlistkih števil 66–68, 70, 71, 73, 76 in 78 najdemo nedokončano povest Onégov Oní: Iz popotne torbice Onéga Onégovega. Pripoveduje različne prigode iz življenja pametnega in duhovitega dečka, ki ni imel imena, zato so ga imenovali Oní. Naslovi poglavij so: Kako pameten je bil Onégov Oní že v mladosti?, Kako se je vel Onégov Oní v šoli?, Kako se je prepričal Onégov Oní, da ljubezen rodi trpljenje?, Kako je znal kovati zaljubljeni Onégov Oní zaljubljene pesmi?, Kako je nastopil Onégov Oní prvič na čitalničnem odru?, Kateri je najpomembnejši sv. zakrament?, Kako je streljal hudiča?, Kako je zaslovel po vsem okraju kot najboljši lovec?, Onégov Oní pa sv. Jurij in Kako je lečil Onégov Oní svojega bolnega očeta?.

Slika 16: Onegov Oni (17/66), vir: [dLib](#)

Za podlistke od 80. do 84. številke je Slavoljub Dobravec prispeval Dva leposlovna poskusa. V Zagorju sta župan in pisatelj organizirala slovenske kulturne večere, kjer je bila članom narodnega društva dana priložnost, da se preizkusijo v pisanju leposlovja. S trikom so na isti večer privabili dva moža, ki se sicer nista prenašala. Toda ko sta prebrala vsak svojo nesrečno ljubezensko zgodbo, sta se pobotala, saj sta spoznala, da sta se sovražila zaradi nezvestobe iste ženske.

V podlistkih od 96. do 102. številke je objavljena povest Iz vojaškega življenja Rudolfa Dolenca, kjer opisuje, kako so ga iz Vipavskega za eno leto poklicali na služenje vojaškega roka.

V podlistku 98. številke so objavili tudi M. Š.-jevo voščilo v osmih štirivrtstičnicah župniku Ivanu Trevnu ob sedemdesetem rojstnem dnevu.

V zadnjem podlistku tega letnika je Rudolf Dolenc objavil povest Na sveti večer, ki govori o bogatem možu, ki zaigra vse imetje, zato sta njegova žena in otrok prisiljena živeti v revščini, on pa gre v ječo. Na sveti večer ga izpustijo in spokorjenega ga žena sprejme nazaj k sebi.

Leposlovje pa najdemo tudi v drugih rubrikah, ne le v podlistku: v 2. številki je voščilo v verzih ob novem letu v članku Občni zbor Pevskega in bralnega društva na Opčinah, v številki 67 so verzi v rubriki Dopisi v prispevku Dragi Slovenci, v številki 83 so v rubriki Dopisi verzi v članku Z Vipavskega, v številki 85 so verzi v članku Svetčev banket, v naslednji številki pa so verzi v rubriki Dopisi v prispevku Iz Orehka.

18. letnik (1893)

Prva številka 18. letnika je izšla v sredo, 4. januarja 1893. V tem obdobju je *Edinost* izhajala dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 8. uri zjutraj.

Celoletna naročnina je stala 6 goldinarjev, polletna 3, četrletna 1.50. Obstajala je tudi možnost naročnine v dežele izven Avstrije. Posamezne številke se je lahko kupilo v Trstu (5 novčičev), Gorici in Ajdovščini (6 novčičev). Poleg *Edinosti* se je bilo mogoče naročiti še na *Novičarja*.

Podnaslov je bil Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko. Lastnik časnika je bilo politično društvo Edinost, izdajatelj in odgovorni urednik pa Maks Cotič. Časnik je tiskala tiskarna Dolenc.

Novičar je bil pravzaprav večerna izdaja *Edinosti*, ki je izhajal le to leto, in sicer kot tednik. (Cobiss, iskanje Noviĉar: Veĉerno izdanje Edinosti). Na dLib-u Źal lahko najdemo le eno Źtevilko (18/88b; 4. november 1893), v kateri so tri leposlovna dela: Zakona – navzkriŹ, pesem Jadranskega Solzam in prvi del bajke Pepiĉek in Pepica, prosti prevod iz francoŹĉine Aleksandrovega (s podnaslovom Bajka iz ptiĉjega Źivljenja za male in velike vrabce).¹⁴

¹⁴ Leposlovja v tej Źtevilki nisem vkljuĉila v bibliografijo leposlovja v Edinosti in v analizo.

Stalne rubrike časnika so Politični pregled (Vnanje dežele in Notranje dežele), Dopisi, Domače in razne vesti, Iz deželnih zborov, Književnost, Tržno poročilo, Podlistek, Borsno poročilo, Gospodarske in trgovinske stvari, Poslano. Zadnja stran pa je namenjena reklamam, oglasom za stanovanja, službe, javnim zahvalam.

V tem letu so skupaj izšle 104 številke. Vse številke (razen števil 20, 30, 41 in 74) so dostopne na dLibu. Namesto številke 20 je na dLibu objavljena napačna številka. Številki 41 in 74 pa najbrž nista izšli, saj sta številki 42 in 75 daljši in imata priložo. V analizo sem tako vključila 100 števil.

Podlistek je v 92 številih. Večina del je izšla v nadaljevanjih v več podlistkih. Skupaj je v podlistkih izšlo 30 del, od tega 15 leposlovnih in prav tako 15 neleposlovnih. So pa leposlovna besedila daljša in izhajajo v več nadaljevanjih, zato se v podlistku večinoma pojavlja leposlovje (v 82 podlistkih), neleposlovje je le v 18 podlistkih. V 8 podlistkih je objavljeno tako leposlovje kot neleposlovje. V 5 podlistkih pa sta objavljeni po 2 različni leposlovni besedili.

Neleposlovna besedila, objavljena v podlistkih, so: Glaserjeva predstavitev življenja in dela Simona Gregorčiča, vmes so tudi Gregorčičevi verzi (v podlistkih števil 1–4), razmišljanje Simplicissimusa O dolžnostih molčanja (v podlistku 5. številke), Predustno pismo Ljubljanskega pohajalca (v podlistku 12. številke), Sobotno pismo Ljubljanskega pohajalca (v podlistkih števil 14, 18, 26 (Lamentacije), 32, 34, 36, 40, 58 in 60), prispevek Josipa Sancina Pravice Dolinske občine v minolih sto letih: Donesek k domači zgodovini (v podlistku 71. številke), Mesto Kamnik in njegovo Kneippovo zdravilišče (v podlistku 78. številke) in Misli (v podlistku 97. številke).

V podlistku 6. številke se je Fk. podpisal pod kratko delo Gospod in sluga! (s podnaslovom Arabska legenda iz kraških kotlin), ki govori o tem, kako je sluga iz ošabnosti zapustil svojega gospodarja in še danes hodi po svetu kot doktor Delazlo.

V petnajstih nadaljevanjih (v podlistkih števil 6, 7, 10, 12–15, 19, 21, 24, 25, 27–29, 31) so objavili Božič na Angleškem (iz »knjige črtic« Washingtona Irvinga). Prevajalec se je podpisal le z V. Naslovi posameznih povesti so Poštni voz (v številih 6, 7 in 10), Sveti večer (10, 12–15 in 19), Božični dan (21, 24, 25 in 27) in Obed na sveti dan (27–29 in 31).

V podlistkih števil 22 in 23 so izhajali Mučenci naroda: Odlomek iz jednakoslovne drame v treh dejanjih. Objavljeni so 17., 18., 19. in 20. prizor 2. dejanja, kjer se pogovarjata grof in profesor, tema je narodna, motivi pa volitve, neodvisnost in upor naroda.

V podlistku 35. in 39. številke je Božidar Flegerič objavil vsakič po dve pesnitvi s skupnim naslovom Iz krčevinskih potočnic: Elegiji. Prva je posvečena prijateljstvu, druga osamljenosti na stara leta. V tretji dekletom, ki se preselijo v mesto, svetuje, naj se pazijo goljufivih ljubimcev, navideznega razkošja in razuzdanosti. V četrti pa nas lirski subjekt nagovarja k poštenosti in se pred smrtjo spominja svojega nesrečnega življenja. Vsem je skupna eksistencialna tematika, pojavljajo pa se motivi prijateljstva, družine, poštenosti, svetobolja, osamljenosti, trpljenja, nesrečne ljubezni in smrti.

V podlistkih števil 35–40 in 42–55 je v dvajsetih nadaljevanjih izhajala Avgusta (s podnaslovom Izvirna novela) Iva Trošta, ki združuje ljubezensko in narodno tematiko. Dobrosrčna in pametna lepotica Avgusta in učitelj Milan, ki se je kot domoljubni izobraženec posvečal študiju in službi, da bi služil narodu, se zaljubita. Zlobna Avgustina teta z lažjo loči Avgusto in Milana. Po njeni smrti laž pride na dan, a Avgusta je šla že prej v samostan, zato bosta združena po smrti.

Za podlistka števil 56 in 57 je Ivan Fajdiga prispeval Selo brez denara: Iz popotne torbice idealista. Opisuje, kako je na spomladanskem izletu odkril naselje, ki so ga prebivalci ustanovili, zato da bi živeli v komunizmu – niso imeli denarja, ampak so živeli vsi za enega, eden za vse.

Za podlistka 60. in 61. številke je Abin Sežun (Moj prijatelj Janko: Podoba iz življenja) opisal, kako je spoznal prijatelja in kako se ta ni mogel poročiti s svojo ljubljeno, ker je bila njena mati proti.

Za podlistke števil 62–72, 75 in 76 je Ivan Fajdiga prispeval Pesmi brez imena. Gre za dvajset kratkih zgodb, v katerih se spominja posameznih dogodkov, vtisov ali oseb ter razmišlja predvsem o pesništvu, narodni in domovinski tematiki, imajo tudi fantastične prvine.

V podlistku 66. številke je objavljena Nova metla: Prizor iz življenja živalskega. Gre za dramsko besedilo, kjer nastopajo Pajk, Muha, Komar in Mušica, prizorišče pa je nova metla, ki si jo je Pajk izbral za svojo rezidenco, iz katere bo vladal mrčesu.

V naslednjem podlistku je Spitigneu spesnil pet šestvrstičnic ob smrti Frana Gestrina.

Potem najdemo podlistek Rudolfa Dolenca z naslovom Najstareji duhovnik, v katerem predstavi življenje Josipa Nakusa, vmes pa je tudi pesnitev iz petih kvartin ob njegovi zlati maši.

Sledijo Tri povesti brez naslova, ki jih je v hrvaščini napisal Ksaverij Šandor – Gjalski, prevajalec v slovenščino pa se je podpisal kot Hrvat – Krajišnik. V uvodu avtor pove, da je med spisi pokojnega Frana našel zvezek s tremi povestmi in da se jih je odločil objaviti. Prva povest (1848–1855) je izšla v dvanajstih nadaljevanjih (v podlistkih števil 79–84 in 86–91). V neki vasi so bili verniki revni, a zelo pobožni. Župnik in sodnik sta bila rodoljuba, zato sta začela pripravljati narodno gardo, ki se bo napotila z banom Jelačićem čez Dravo. Za prispevke za vojsko sta prodala vse, tudi edino podobo iz cerkve. Učitelj in orglar Dragoslavič najprej noče v vojsko, saj noče zapustiti družine, nato pa ga njegova bistra hči Marica, ki je zavzeta Ilirka, prepriča, naj gre. Madžari v boju Dragoslaviča ugrabijo in obesijo, njegova družina tako ostane brez vsega. Marica dela cele dni, da se prebijajo skozi revščino in se čuti krivo za očetovo smrt. Nепrestano piše pisma na cesarjeve urade, da bi dobili denarno nagrado ali vsaj zahvalo, ker je njihov oče umrl v boju za domovino. Nadzornik oceni, da stara cerkev ni več varna, zato jo ukaže zapreti. Vaščani se v nedeljo vseeno zberejo pred njo in na Maričino pobudo začnejo moliti. Marica in nekaj ostalih vaščanov obtožijo zaradi upora in jo kaznujejo z udarci s šibo. Marica ostane celo življenje sama in ponosno prenaša svojo žalost in sramoto.

Druga povest (1858–1879) je izšla v osmih nadaljevanjih (v podlistkih števil 92–94 in 96–100). Pripovedovalec se spominja revne in vedno žalostne šivilje Julike, ki je živela sama s sinom in je znala najlepše pripovedovati zgodbe vaškim otrokom. Izve, da je bila že od mladosti nesrečna, saj jo je mačeha pretepala, morala je delati in preživljati številno družino. Poročila se je s preprostim kovačem, ki je kmalu moral v vojno in ostala je sama z otrokom. Mož se je vrnil brez noge in roke in kot tak ni mogel več delati. Čeprav je postal invalid v boju za cesarja, mu država ni hotela pomagati in ni dobil nobene službe, ker ni znal nemščine, ki je bila novi državni jezik. Ko je uradnikom očital krivično ravnanje, so ga zaprli. Čez mnogo let ga je Julika videla kot berača. Pozneje je tudi Julikin sin šel v vojno in Julika je upala, da bodo vsaj njega nagradili, a je izvedela, da je storil samomor. Od žalosti in jeze je ponorela in na poti k cesarju umrla. Pripovedovalec je poskrbel, da so jo pokopali ob sinu.

V podlistku 101. številke je Janko Leban (uporabil je psevdonim Tugomer) objavil Nazaj! V desetih štirivrstičnicah se lirski subjekt spominja domačih krajev in se pred smrtjo želi vrniti nazaj domov.

V zadnjih treh podlistkih tega letnika je Zvonilec – topničar: Humoreska. Avtor hrvaškega originala je August Ivan Nepomuk Eduard Šenoa (Avgust Šenoa), prevajalec v slovenščino pa ni znan. Bogata in zelo lepa čevljarjeva hči Marica se je zaljubila v revnega pobožnega čevljarja, zvonilca in topničarja Janka, ki pa je bil prestrašopeten, da bi njenega očeta vprašal za Maričino roko, dokler ga ni v to prisilila Marica, a oče ga je zaradi revščine zavrnil. Nato so na Zagreb začeli pritiskati Turki in meščani so Janka nagovorili, naj gre s topom braniti mesto, v zameno pa si je izbral obljubo, da bo, če se vrne, Marica njegova. Res se je vrnil kot junak, zato so ga bogato poplačali in tudi z Marico sta se poročila ter dobila otroka.

Leposlovje najdemo tudi v rubriki Različne vesti: v 1. številki je v prispevku Zaročenje M. A. Lamursky napisal Sonet ob zaroki, ima tudi akrostih, v številki 13 so v članku Umetna demonstracija verzi v italijanščini proti drugim narodnostim, v številki 65 pa so v prispevku Iz oficijalnega poročila o VIII. veliki skupščini sv. Cirila in Metoda verzi o Krasu.

19. letnik (1894)

Prva številka 19. letnika je izšla 2. januarja 1894. V tem obdobju je *Edinost* izhajala trikrat na teden, vsak torek, četrtek in soboto zjutraj ob 6 in zvečer ob 7.¹⁵

Celoletna naročnina je stala 10 forintov, polletna 5, četrletna 2.60. Obstajala je tudi možnost naročnine v dežele izven Avstrije. Posamezne številke se je lahko kupilo v Trstu (2 novčiča) ali v Gorici (3 novčiče).

Podnaslov je bil Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Lastnik časnika je bilo politično društvo Edinost, izdajatelj in odgovorni urednik pa Maks Cotič, vmes Julij Mikota. Časnik je tiskala tiskarna Dolenc.

Stalne rubrike časnika so Politični pregled (Vnanje dežele in Notranje dežele), Dopisi, Domače in razne vesti, Iz deželnih zborov, Književnost, Tržno poročilo, Podlistek, Borsno poročilo, Gospodarske in trgovinske stvari, Poslano. Zadnja stran pa je namenjena reklamam, oglasom za stanovanja, službe, javnim zahvalam.

¹⁵ Na dLibu je jutranja izdaja označena z a, večerna pa z b, zato sem se odločila, da bom ti dve oznaki uporabljala tudi v diplomski nalogi in na Wikiviru.

V tem letu je skupaj izšlo 312 številok. Vse številke (razen številok 21b, 37a, 62b, 98a, 108b, 123a, 123b, 147b, 148a, 154a, 155a) so dostopne na dLibu. Številka 123b mogoče ni niti izšla, saj je številka 124a daljša in ima priložo. V analizo sem tako vključila 301 številko.

Podlistek je v 295 številkah. Večina del je izšla v nadaljevanjih v več podlistkih. Skupaj je v podlistkih izšlo 59 del, od tega 46 leposlovnih in 13 neleposlovnih. Leposlovna besedila so daljša in izhajajo v več nadaljevanjih, zato se v podlistku večinoma pojavlja leposlovje (v 271 podlistkih), neleposlovje je le v 27 podlistkih. V treh podlistkih je objavljeno tako leposlovje kot neleposlovje. V osmih podlistkih pa sta objavljeni po dve različni leposlovni besedili. V enem podlistku so tri različna leposlovna besedila. V dveh podlistkih pa sta objavljeni po dve različni neleposlovni besedili.

Neleposlovna besedila, objavljena v podlistkih, so: Anarhist Vaillant, ki povzema sojenje proti Vaillant (V podlistku številke 6b); Pustno pismo Sorotnikovega Lukca (v podlistkih številok 6b in 9b); Ljubljansko pismo (v podlistkih številok 9b, 12b; predstavitev pianista Anton Foerster ml. (v podlistku številke 27b); P. Kretanov prispevek Novi dom družbe sv. Mohorja (v podlistku številke 51b); Koncert v korist družbe sv. Cirila in Metoda (v Podlistku številke 72b); prispevek Prostoslava Kretanovega Na Gregorčičevem domu: Spomenica ob petdesetletnici rojstva pesnikovega (123b), v katerem so tudi Gregorčičeve pesmi V kmetški hiši, Željno in Kakor ded naš; Julij pl. Kleinmayr je ob smrti Jurija Grabrijana predstavil njegovo življenje in delo ter objavil pesem na njegovem spomeniku in nekaj pisem (v podlistkih od številke 124b do 127b); Dve škodljivi razvadi Janka Lebana (v podlistku številok 130b in 131a); Trije listi: Na grob Rudolfu Dolencu (v podlistku številok 131b, 133a, 133b, 134a, 134b) ter V spomin petdesetletnice pesnika Šimona Gregorčiča: Spisala hvaležna učenka Darinka (144b–146a), vmes so tudi Gregorčičevi verzi.

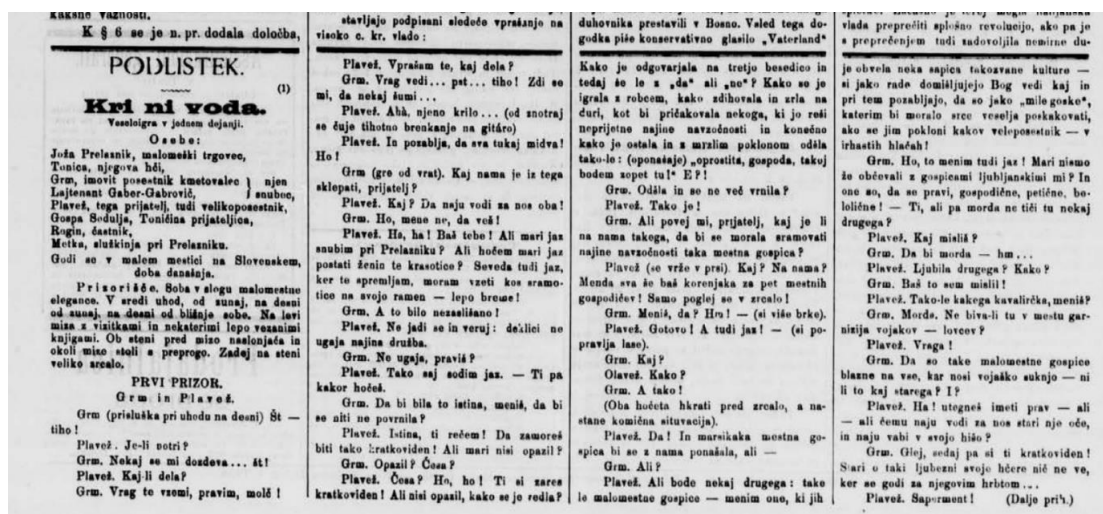
Od podlistka prve številke je v petnajstih nadaljevanjih izšla Tretja povest od Treh povesti brez naslova Ksaverija Šandorja – Gjalskega (v številkah 1a–6a in 7a–8b). Mlada zaljubljenca Lapanovičeva Lotika in Maletičev Jurica sta se želela poročiti, a njuna očeta sta bila skregana, saj je bil leta 1848 Lapanovič navdušen Ilirec, Maletič pa je zabavljajl čez vladarja in Ilirce. Lotikin oče se za voljo hčérine sreče sprijazni s poroko. Jurica se je bal, da bi nasprotno politično prepričanje njegovega bodočega tasta, oviralo njegovo kariero, zato od njega zahteva, naj se odpove agitatorskemu delu. Lapanovič mu ponudi obe svoji posestvi, a Jurica na prigovarjanje svojega očeta izbere raje kariero kot ljubezen. Lotika od žalosti zboli

in umre, njen oče preneha s političnim udejstvovanjem, saj ga nasprotniki izsiljujejo, in na koncu naredi samomor.

V podlistkih števil 9a, 10a–15b je Ivo Trošt (pod psevdonimom Dobravec) objavil povest *Prima donna: Dogodbica iz naše vasice*. Marija je bila najlepše dekle v vasi, bila je zelo pobožna in vsi so jo občudovali zaradi njenega petja v cerkvi. V prodajalno pod Žganovimi se je preselil Lah Bastiano, ki je snubil Jelico in tudi njena starša sta spodbujala poroko, saj se jima tako ne bi bilo treba preseliti iz zadolženega stanovanja. Kmalu za njim se je v na novo zgrajeno šolo preselil še mlad učitelj Žutko, ki je postal tudi novi orglar in z Marijo sta se odlično ujela pri petju. A na Bastianovo željo sta starša Mariji prepovedala petje v zboru in jo prisilila v poroko, saj je bila njihova hiša na dražbi. Marija je takoj po poroki umrla, učitelj je ostal zvest njenemu spominu in se posvetil študiju, njen oče pa je zblaznel.

V podlistku številke 18b je Božidar Flegerič posvetil pesem Josipu Freunsfeldu (umrlemu 21. decembra 1898).

Podlistki števil 16a– 21a prinašajo dramsko besedilo *Kri ni voda: Veseloigra v jednem dejanji*. Obsega 14 prizorov, nastopa 8 oseb, dogaja pa se v majhnem slovenskem mestu. Bogat in omikan kmet Grm na preprost in robat način snubi Tonico, njen oče, malomeščanski trgovec, jo zaradi denarja sili v to poroko, Tonica pa se upira, saj si želi moškega, ki bi ji dvoril kot v ljubezenskih romanih. Grm in njegov prijatelj si domislita zvijače, Grm se preobleče v vojaka Gabroviča in z ljubezenskim govorčenjem osvoji njeno srce, da se želi poročiti z njim. Na koncu se Grm razkrije in osramoti prevarano Tonico, od njenega očeta pa zahteva vračilo dolga.

Slika 17: *Kri ni voda* (19/16a), vir: [dLib](#)

V podlistkih števil 22a – 32b in 33b je izhajala Lepa Anka, hrvaški izvirnik je napisal August Ivan Nepomuk Eduard Šenoa (Avgust Šenoa), prevedel pa jo je Peter Medvešek. Majorjeva vdova Milička edinega sina Milana nameni za duhovnika. Ko je šel med počitnicami iz semenišča v vinograd, je spoznal lepo in bistro Anko. Takoj sta se zaljubila in Milan je izstopil iz semenišča, prišel k materi domov in jo prosil za blagoslov. Še isti dan pa je Ankin oče Lackovič Anki razodel, da se mora poročiti z Otmarjem. Lackovič je bil uspešen odvetnik, a ni želel braniti goljufov, zato se je odločil z družino preseliti na kmete in obdelovati zemljo. Baron Otmar ga je prepričal, da bi začela skupni posel proizvodnje svile in posadila murve na Lackovičevo posest. Duhovnika, ki pride iskati pobeglega Milana, Milička prosi, naj Lackoviču dokaže, da je Otmar goljuf. Na koncu duhovnik z zvijačo razkrinka Otmarja ter Anka in Milan se poročita.

V podlistku večerne izdaje 24. številke so objavili pesem iz štirih šestvrstičic Prijatelju na grob (Antonu Jakšetu), ki jo je ob smrti prijatelja sestavil Spitignev ter J. R. Cilenškovo pesem iz osmih štirivrstičnic V tihi noči, kjer lirski subjekt ne more spati, saj je vznemirjen zaradi skrbi za zatiran slovenski narod in pravi, da bo Bog pomagal narodu ter nagovarja sonarodnjake, da se morajo boriti za pravico in na koncu bomo svobodni.

V podlistku jutranje izdaje 34. številke je objavljen Grof Örindur neznanega avtorja, ki pripoveduje o treh priložnostih, ko je izgovoril to ime: iz bolečine, veselja in s tragikomičnim smehom.

Za podlistek večerne izdaje 36. številke je neznani avtor napisal povest Trije piruhi. Marjanica je bila prva, ki je dobila velikonočni blagoslov in po starem prepričanju je veljalo, da se bo zato prva poročila. Ženina pa si ni želela sama izbrati, ampak je rekla, da bo ljubila tistega, ki ji ga bo Bog namenil. Tako se je na koncu poročila z vaškim pretepačem Tinom in bila sta srečna.

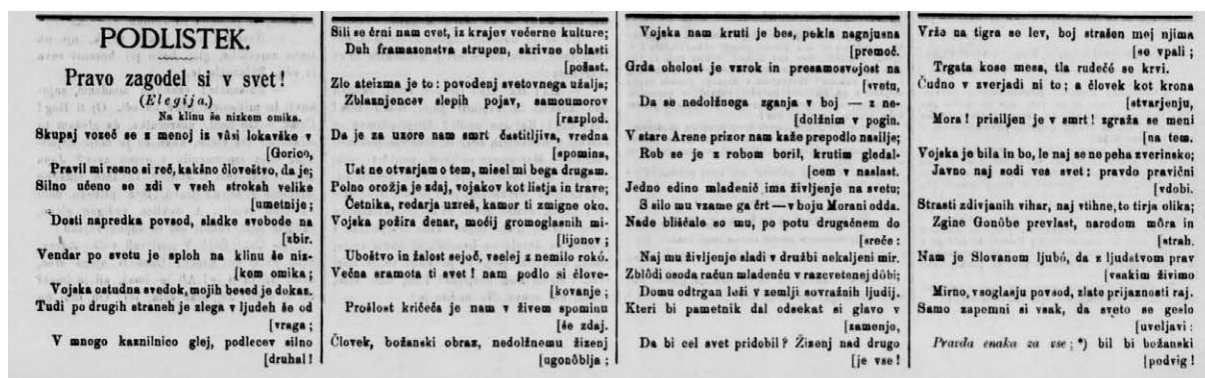
V podlistku večerne izdaje 49. številke najdemo odo narodu in cesarju Njega Veličanstvu 24. aprila 1894, avtor teh štirih osemvrstičnic se je podpisal le s P.

Podlistka jutranje in večerne izdaje 63. številke prinašata G. P. Millerjevo delo Gjulinčar – Sara: Vstočna legenda v prevodu S. J. Kogej. V Mervi je vladal modri in pravični kan Džafar. Na njegov dvor je prišel vladar Agre Gjulinčar – Sara, preoblečen v starčka, da bi se prepričal o kanovi dobroti ter mu ponudil svoji dve hčerki za ženi njegovih sinov. Izpolnila se je Alahova volja in sinova sta z dobrima ženama še dolgo razumno vladala Mervi.

V podlistku večerne izdaje 90. številke najdemo pesem iz petnajstih štirivrstičnic Črno cvetje (V sožaljni spomin umora M.S. Carnota, predsednika franc. republike dne 23. junija 1894. v Lyonu), ki ostro obsoja umor in anarhistično družbo, avtor pa se je podpisal kot Slovenec, prijatelj franc. narodu.

V podlistku večerne izdaje 96. številke je pesem ob smrti Rudolfa Dolenca Na grob: Rudolfu Dolencu, učitelju, pod katero se je podpisal Spitignev.

V podlistku večerne izdaje 99. številke je Podčavenski objavil Pravo zagodel si v svet (s podnaslovom Elegija), kjer se pritožuje nad nizko moralo ljudstva in neupoštevanjem enakosti vseh narodov. V opombi opozori, da govori tudi o pritožbi odvetnika Gregorina, ker v Trstu še vedno ni ustanovljene slovenske ljudske šole.¹⁶

Slika 18: Pravo zagodel si v svet (19/99), vir: [dLib](#)

Za podlistek številke 102b je Spitignev prispeval pesem (iz desetih petvrstičnic) K slavnostnemu odkritju M. Cigaletovega spomenika (na Črnem vrhu, 26. avgusta 1894), spomenik Mateju Cigaletu so postavili 5 let po smrti.

Za podlistek večerne izdaje 105. številke je N. Pitomčeva v Spominih na IX. skupščino sv. Cirila in Metoda opisala pot iz Novega mesta do Ljubljane.

V podlistku številke 108a najdemo Iz devete vasi, kjer avtorica, ki se je podpisala s psevdonimom *hm* med sprehodom po Krasu razmišlja o vijolicah in njihovih zdravilnih učinkih.

Anton Zajc je v podlistku večerne izdaje 111. številke objavil Na bolniški postelji, v podlistku jutranje izdaje 133. številke pa Je že moralo tako biti. V prvi se spominja svoje matere,

¹⁶ Največ zaslug za to, da je bil boj za slovenske ljudske šole v Trstu leta 1902 končno le končan z zmago, ima Gregorin, ki se je pritožil na razsodbo, da tržaška občina ni dolžna ustanoviti slovenske šole. vir: [dLib](#)

obžaluje, da bo moral umreti v tujini in si želi vrnitve domov. V drugi pa pripoveduje o nezakonskem otroku, ki je najprej rasel ob materini ljubezni, nato je zanj neprijazno skrbela teta, ko je odrasel, pa so ga poslali pasti ovce. Nekega dne se je zaljubil v grajsko hčer, potem pa je ni več videl in od žalosti se je vrgel v prepad.

V podlistkih od številke 124b do 130b je Julij pl. Kleinmayr ob smrti vipavskega dekana in pomembnega borca za slovenski narod in jezik Jurija Grabrijana predstavil njegovo življenje in delo ter objavil nekaj pisem in pesmi, ki mu jih je ta zapustil med svojimi rokopisi in prej niso bile objavljene. Tako lahko beremo Grabrijanove pesmi Mladost, Minljivost, Veseljak, Sreči, Domači kraj, Kukavica slavcu in Bodočnost (v številki 128a), Kranjska Slovenija, Mati domovina, Slovenca skrb (128b), Vipavska, Slovenska, Delitev šolskih daril, Pozdrav (129a), Pozdrav Gorici, Vsprejem, Po vojski (129b), Nekatere popevke iz Prepira o ženitvi, Molitev pred bojem, Božična in Molitev (130a).

Fran Kosec je za podlistke števil 135a–138b in 140a–145a prispeval povest Ribičeva Jelica: Vsakdanji prizori iz malomestja. Opisuje nesrečno življenjsko zgodbo Ribičeve Jelice. Kot lepo in premožno dekle je zavračala vse snubce, dokler ni v mesto prišel bogat zapeljivec, s katerim sta se zaročila, a je ta, ko je izvedel, da je Jeličina družina obubožala, prelomil obljubo. Ribičevi so se ponižani preselili in Jelici na vse načine iskali snubca, a je zaradi revščine nihče ni hotel in vsi so jo le izkoriščali. Njen oče se je zapil, mati je morala delati, Jelica se je pustila zapeljati pokvarjenemu menihu, ki jo je v nosečnosti zapustil. Delati je začela kot poštna uradnica, za na smrt bolnega otroka pa je skrbela njena mati.

Anton Zajc je prispeval tudi Nesrečnico za podlistka večerne izdaje 146. številke in večerno izdajo 147. številke, Hajduka Mirka za podlistke od večerne izdaje 148. številke do večerne izdaje 150. številke (del, ki je objavljen v številki 150a, je skupaj s koncem objavljen še enkrat v številki 150b) ter Božične darove za podlistek večerne izdaje 154. številke.

Nesrečnica govori o Mari, ki je bila najlepše dekle v Bosni, zato so vsi fantje letali za njo, ona pa jih je ošabno zavračala. Zadala si je, da bo postala žena bogatega Italijana, njen oče pa ji ni dovolil, zato sta z Italijanom pobegnili.

V Hajduku Mirku (s podnaslovom Črtica iz bosanske prošlosti) zapiše zgodbo, ki mu jo je povedal moški na potovanju po Bosni. Razložil mu je, da so med Turškim plenjenjem po Bosni hajduki varovali domačine. Nekega dne je prišel aga s svojimi vojaki v njihovo hišo in zahteval, naj jim z očetom pripravita večerjo. Zatem pa je pri hiši ustavil še neki Srb in

ponudila sta mu prenočišče. Nenadoma pa je ta šel med Turke in jih vse pobil. Pojasnil je, da je on hajduk Mirko in da so mu pred točno 25 leti onečastili in ubili mater in zdaj se jim je končno lahko maščeval. Pripovedovalec pa se je z družino moral skrivati pred Turki, dokler ni bila Bosna varna pred njimi in zavetje so jim nudili hajduki v gorah.

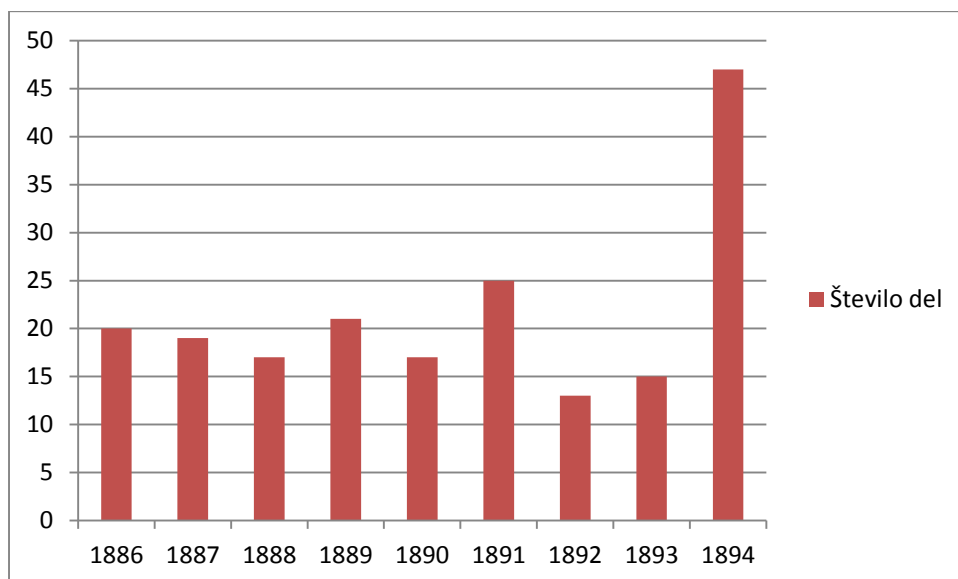
V Božičnih darovih pa na božični večer osamljen in žalosten gleda stara darila matere, prijatelja in žene ter razmišlja o veri, domovini in ljubezni.

Za podlistke števil 150b–153b in 155b–156b je Iv. Kuret prevedel Bardyjevo obitelj, ki ima podnaslov Prigodba iz leta 1848–49. Nadaljuje se tudi v letu 1895 (v podlistkih števil 2a-4a in 5a-9b). V Transilvaniji v gradu sredi gozda se zbere vseh trinajst članov Bardyjeve rodbine: stara vdova in njeni trije otroci z družinami. Potem gre pogumni mladenič Emerik Bardy v boj za domovino proti Vlahom. Kmalu ga napade velika tolpa razbojniških Vlahov, a njihov poveljnik Dekurio jim ukaže, naj ga ne usmrtijo, saj boj ni bil enakovreden. Odpelje ga v svoje prebivališče in mu pove, da bodo Vlahi napadli grad Bardyjevih. Noče, da bi nanj padla sramota napada na nebranjen grad, zato ukaže Emeriku, naj gre domov braniti svojo družino, da se na pošten način pokaže zmagovalec. A Vlahi napadejo še preden pride Emerik domov in vse okrutno pomorijo, vključno z ženskami in otroki, najlepšo deklico Jolanko pa ugrabijo. Emerik najde svoj grad v plamenih, sorodnike pa mrtve. Preoblečen v Vlaha se odpravi rešiti svojo ljubezen Jolanko. Dekurio je medtem poskrbel, da se ji ni nič zgodilo in da je v žrebu pripadla njemu. Ko pride Emerik, mu Dekurio izroči Jolanko, da jima tudi denar in jima svetuje, po kateri poti naj gresta, da se jima ne bo nič zgodilo. Kmalu potem mu njegovi razbojniki prinesejo glavi Emerika in Jolanke. Dekurio se dokončno odloči, da mora narediti konec temu nesmiselnemu razbojniškemu pobijanju, ki nima več veze s plemenitim bojem za domovino in razstreli svojo trdnjavo z razbojniki vred.

Leposlovje je tudi v drugih rubrikah: v številki 102b je v članku Zborovanje »Zaveze« slovenskih učiteljskih društev v Gorici objavljena tudi društvena himna »Zavezna«, ki jo je napisal Janko Leban, v številki 111b so v prispevku IX. redna skupščina družbe svetega Cirila in Metoda v govoru Toma Zupana prvi ve kitici ponarodele pesmi Pridi Gorenec, v številki 129b pa so v članku Za tabor v okolici na koncu Gregorčičevi verzi iz Jeftejeve prisege.

Analiza leposlovja v pregledanih letnikih

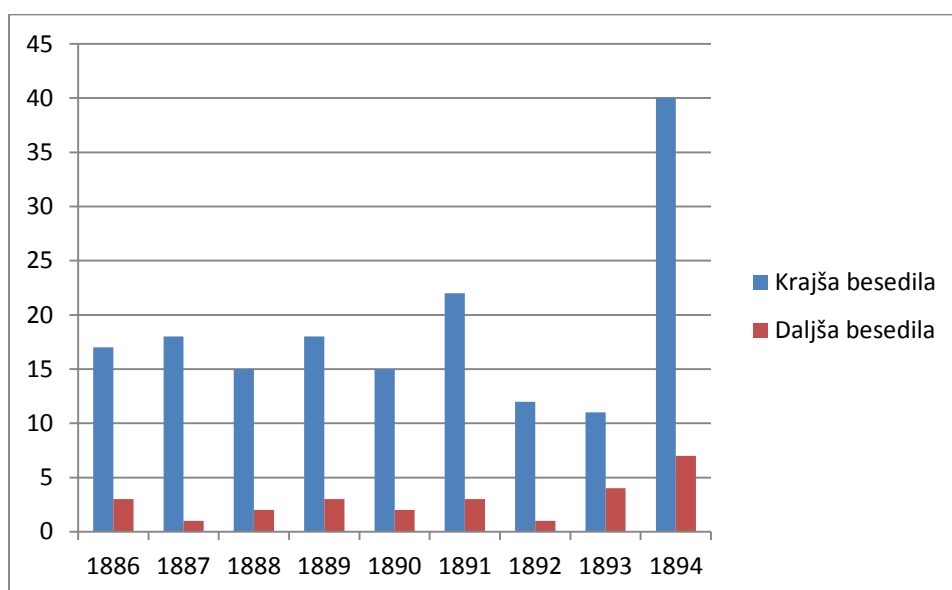
Število literarnih del po letnikih

Graf 3: Število literarnih del po letnikih

Število literarnih del, objavljenih v *Edinosti* v pregledanih letnikih je bilo stabilno. Leta 1886 je izšlo 20 leposlovnih besedil, 1887 19, 1888 17, 1889 21, 1890 17, 1891 25, 1892 najmanj (13), 1893 15, 1894 pa največ (47). V vseh devetih letnikih skupaj je izšlo 194 literarnih del, od tega 185 v rubriki Podlistek, le 9 pa v drugih rubrikah. V tem obdobju je torej leposlovje svoj prostor praviloma našlo v Podlistku.

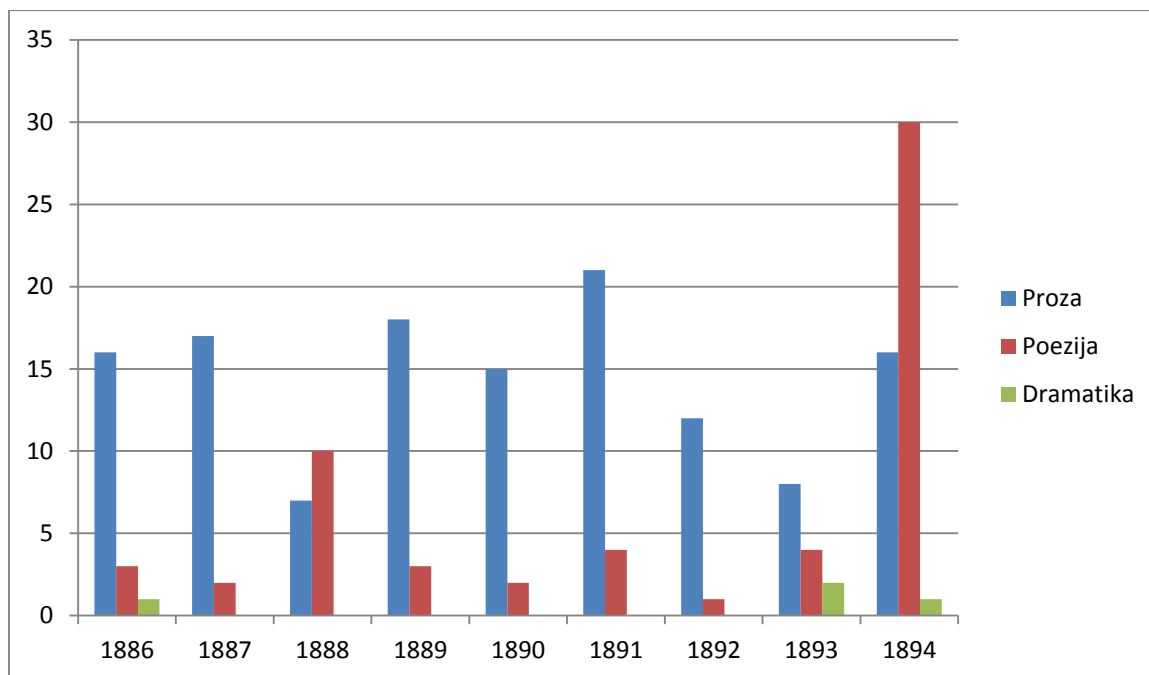
Razmerje med krajšim in daljšim leposlovjem

Graf 4: Razmerje med krajšim in daljšim leposlovjem

V vseh pregledanih letnikih so prevladovala krajša literarna dela (skupaj 168), daljših je bilo manj (skupaj 26).¹⁷ Daljša besedila so se pojavila v vsakem letniku, največ (7) jih je bilo v letu 1894, v letu 1893 so bila objavljena štiri daljša besedila, v letih 1886, 1889 in 1891 tri, v letih 1888 in 1890 dve, najmanj (eno) pa v letih 1887 in 1892. Delež daljše proze leta 1886 predstavlja 15 %, 1887 5 %, 1888 12 %, 1889 14 %, 1890 12 %, 1891 12 %, 1892 8 %, 1893 27 % in 1894 15 % vsega objavljenega leposlovja.

Razmerje med prozo, poezijo in dramatiko

Graf 5: Razmerje med prozo, poezijo in dramatiko

V večini pregledanih letnikov je prevladovala proza, poezije je bilo več le v letu 1888, ko je bilo objavljenih 10 pesniških del (in 7 proznih) ter v letu 1894, ko je bilo objavljenih 30 pesniških del (16 proznih in eno dramsko). Poezija se je pojavila v vsakem letniku: leta 1886 je zavzemala 15 %, 1887 11 %, 1888 59 %, 1890 12 %, 1891 16 %, 1892 8 %, 1893 27 % in 1894 64 %. Dramska besedila so bila objavljena le v treh letnikih, in sicer po eno v letih 1886 in 1894 ter 2 v letu 1893.

¹⁷ Med daljša leposlovna besedila sem štela tista, ki so se nadaljevala v osmih ali v več kot osmih številkah.

Vrstne oznake leposlovja

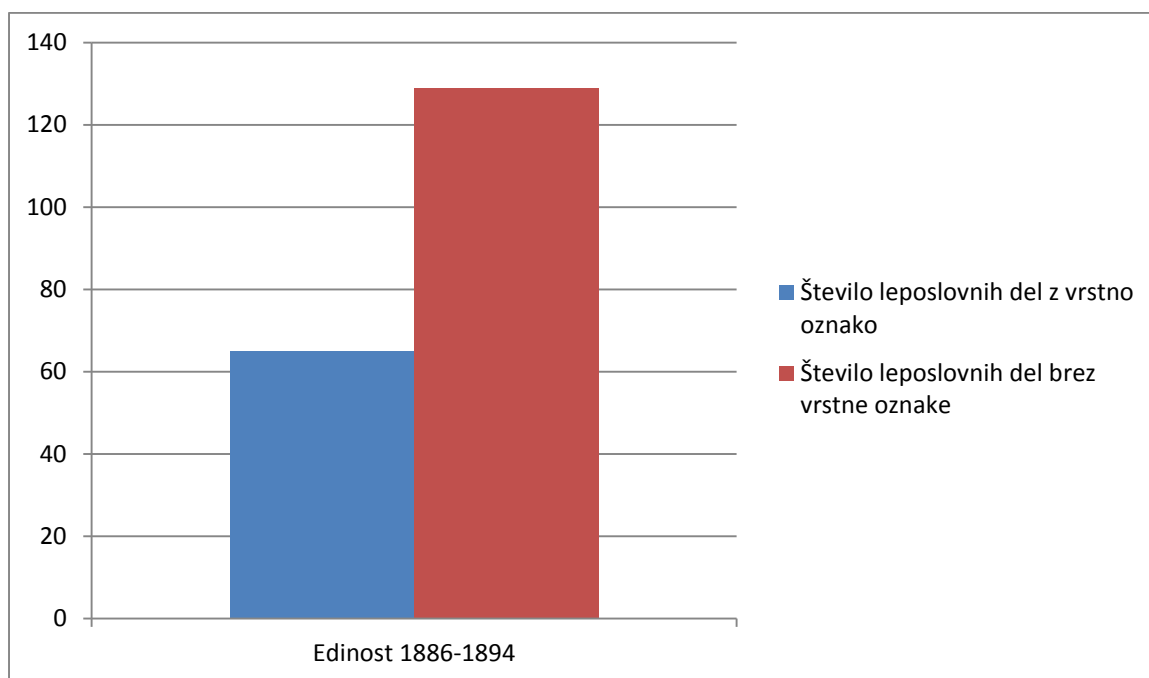
V razvrstitvi leposlovnih besedil glede na vrsto vrstnih oznak nisem določala sama, ampak sem upoštevala vrstne oznake, zapisane v podnaslovu, nadnaslovu ter tudi znotraj naslova.¹⁸ Večina pregledanega leposlovja nima vrstne oznake, od 194 objavljenih leposlovnih del jih ima vrstno oznako namreč 65, kar je 33,5 %.¹⁹

Med 65 leposlovnimi deli, ki imajo vrstno oznako, se je pojavilo kar 32 različnih vrstnih oznak, saj so pisatelji v tistem času uporabljali precej novih poimenovanj za svoja dela.. Tudi Kocijan je glede vrstnih imen za kratko pripoved ugotovil, da se je že v drugi polovici 19. stoletja (ter v moderni, predvsem pa med vojnama) pokazalo, da avtorjem niso bila dovolj vrstna imena iz evropske tradicije in ki so v literarni teoriji vedno znova definirane glede na bolj ali manj ustaljene značilnosti, ampak »so želeli zaradi posebnosti svojih pripovedi uporabljati imena, sposojena od vsepovsod«. (16) Tako so poskušali usmeriti pričakovanja bralcev na »tiste lastnosti, ki so se jim zdele v pripovedih najpomembnejše in ki jih tradicionalno označevanje ne bi moglo poudariti«. Pri glavnini del pa pripovedniki del niso opremili z vrstnimi oznakami in pričakovanj bralcev tako niso usmerjali. (Prav tam)

Najpogosteje se pojavljajo oznake narodna pripovedka (7), humoreska (6), črtica (6) in povest (5), ostale vrstne oznake so našteje v Tabeli 1.

¹⁸ V literarni teoriji sicer obstaja veliko definicij posameznih literarnih vrst (ki pa povečini nimajo zveze z realnimi besedili, saj veljajo le za reprezentativna besedila), zato kljub njihovi pomoči ne bi mogla zatrdno lepiti oznak na prebrana besedila »Pripadnost vrsti določimo najlažje po namenu: če je s podnaslovom povest avtor povedal, da je hotel napisati povest, se spodobi tej nameri zaupati in tekst potem pač razumeti kot povest. Kadar nedvoumno razlikujem med romanom, povestjo in novelo, počnem to zelo preprosto na osnovi oznak v podnaslovu ali naslovu in ne morebiti po modrih kritiških ali literarnozgodovinskih sodbah« (Hladnik, 1990)

¹⁹ Tudi Kocijan je glede kratkih pripovedi med vojnama ugotovil, da je bila večina (84 %) kratkih pripovedi vrstno neoznačenih. (13)

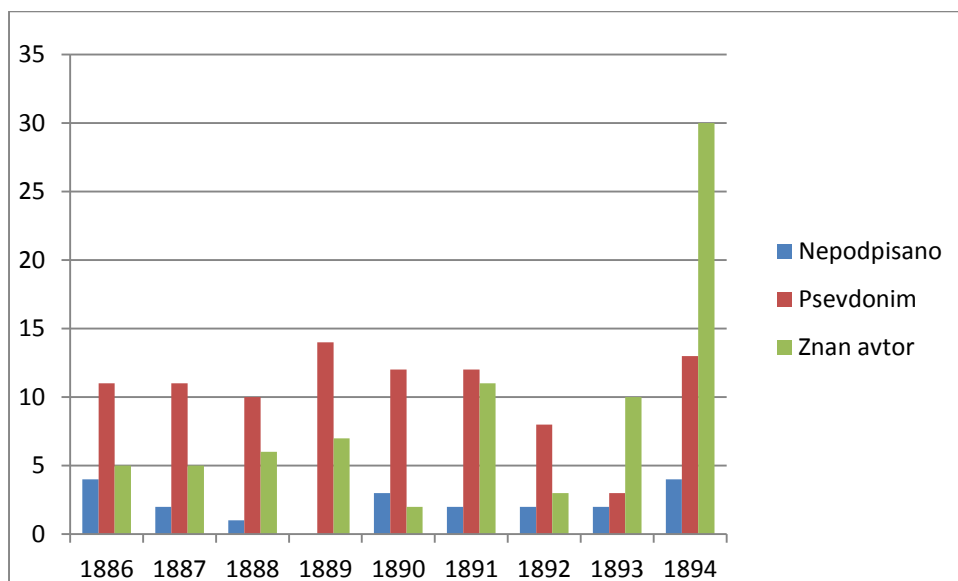
Graf 6: Razmerje med leposlovnimi deli z in brez vrstne oznake

Vrstna oznaka	Število leposlovnih del
1. Narodna pripovedka	7
2. Humoreska	6
3. Črtica	6
4. Povest	5
5. Slika	3
6. Podoba iz življenja	3
7. Novela	3
8. Elegija	3
9. Drama (ali odlomek iz drame)	2
10. Resnična dogodba	2
11. Novelica	2
12. Humoristična balada	2
13. Legenda	2
14. Pravljica	1
15. Potovanje	1
16. Prigodbe	1

17. Biblična rapsodija	1
18. Groteskno-humoristična fantazija	1
19. Epos	1
20. Humoristično-resen postpouri	1
21. Spomini	1
22. List iz dnevnika	1
23. Potopis	1
24. Dogodek iz življenja	1
25. Humoristično sporočilo	1
26. Rokoko-idila	1
27. Noveleta	1
28. Dogodbica	1
29. Veseloigra	1
30. Vsakdanji prizori	1
31. Slavospev	1
32. Smešnice	1
	Skupaj: 65
Brez vrstne oznake	129

Tabela 1: Vrstne oznake leposlovja

Razmerje med nepodpisanimi besedili, besedili znanih avtorjev ter besedili, podpisanimi s psevdonimi

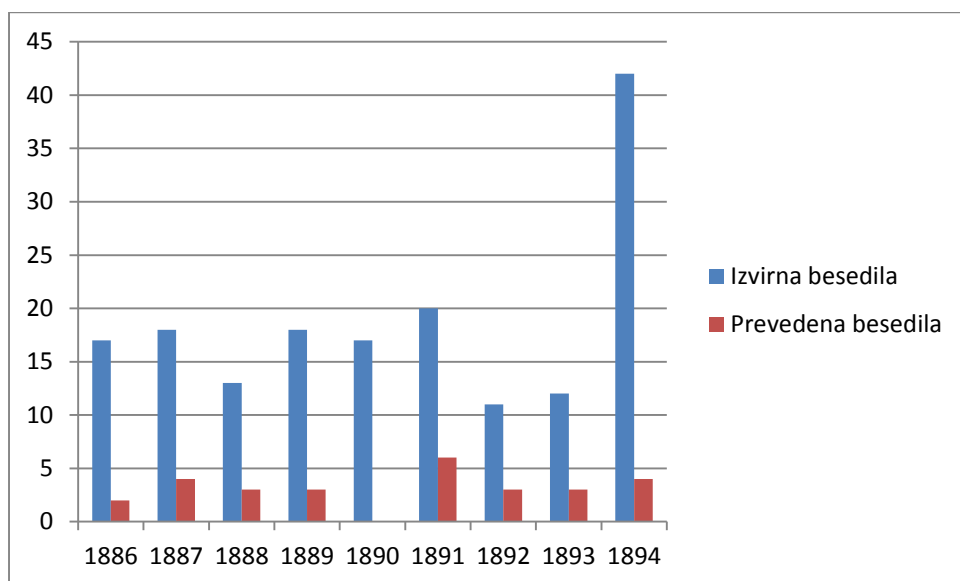
Graf 7: Razmerje med nepodpisanimi besedili, besedili znanih avtorjev ter besedili, podpisanimi s psevdonimi

V vseh pregledanih letnikih je bilo največ objavljenih leposlovnih del podpisanih s psevdonimi (94 besedil, kar predstavlja 49 %), pod 80 besedil (41 %) se je avtor podpisal s pravim imenom in priimkom, 20 besedil (10 %) pa je bilo nepodpisanih.²⁰

Večino psevdonimov sem uspela razvozlati s pomočjo Slovenskega biografskega leksikona (na spletni strani [Slovenska biografija](#)), spletnega iskalnika Google ter Wikipedije.

²⁰ Delež besedil, ki so podpisana s pravimi imeni, močno naraste zaradi 21 Grabrijanovih pesmi, objavljenih v letu 1894, sicer bi bil le dobrih 33 %.

Razmerje med izvirnimi in prevedenimi besedili

Graf 8: Razmerje med izvirnimi in prevedenimi besedili

V pregledanih letnikih je večina besedil izvirnih (166, kar je 86 %), prevedenih je torej le 28 besedil (14 %).

Število besedil glede na jezik izvirnika

Graf 9: Število besedil glede na jezik izvirnika

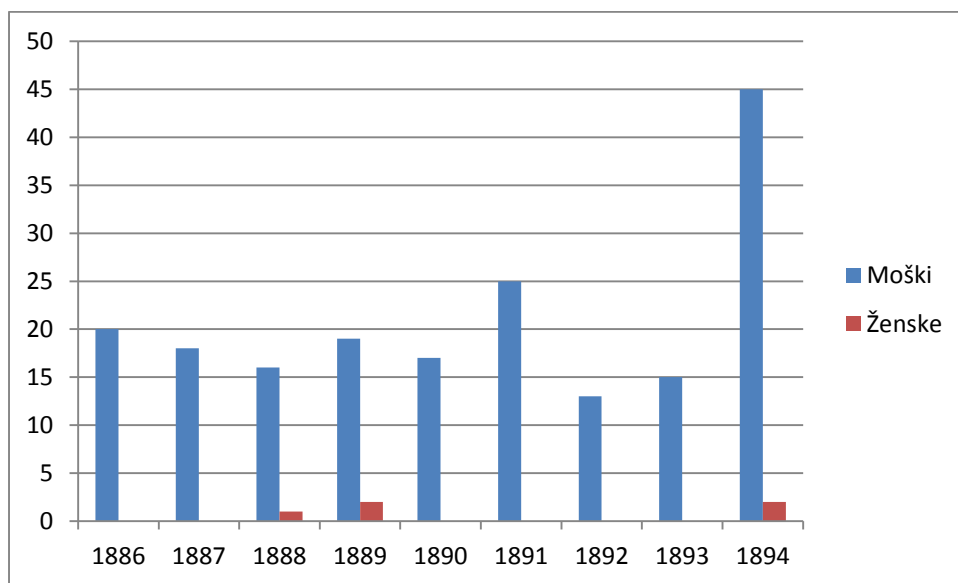
Največ besedil je prevedenih iz ruščine (6), sledi hrvaščina (5), iz češčine in iz nemščine so prevedena po 3 besedila, po eno besedilo pa je prevedeno iz francoščine, madžarščine,

angleščine, italijanščine in sanskrta. Pri šestih besedilih nisem uspela ugotoviti, iz katerega jezika so prevedena. Od 28 besedil jih je torej polovica prevedena iz slovanskih jezikov. Zanimivo pa je, da je med literarnimi besedili le en prevod iz italijanščine, čeprav je *Edinost* izhajala v Trstu, na italijanskem ozemlju. Vzrok je najbrž čisto praktične narave: prevodi iz italijanščine niso bili potrebni, ker so bralci tudi sami znali italijansko in so se lahko sami seznanjali z italijanskimi besedili, saj so bili obkroženi z njimi. Med ideološkimi razlogi pa najprej pomislimo na odpor urednikov *Edinosti* do italijanščine in vsega italijanskega.

V bibliografijo leposlovja sem uvrstila tudi prevod angleškega pisatelja Alforda L. Hardyja iz slovenščine v angleščino *Jenkove Naprej zastava slave* (With Slava's banner, forwards!).

Te rezultate je zanimivo primerjati s Hladnikovimi ugotovitvami (2004) glede jezikov feljtonskih romanov: do leta 1900 je bila večina feljtonskih romanov prevedena (polovica iz slovanskih jezikov), izvirnih feljtonskih romanov pa je bilo le 12 %. Primerjava deleža izvirnih feljtonskih romanov in izvirnega leposlovja v *Edinosti* med letoma 1886 in 1894 pokaže, da je v *Edinosti* izšlo bistveno več izvirnih besedil (86 %) kot izvirnih feljtonskih romanov (12 %). Tako v pregledanih letnikih *Edinosti* kot v feljtonskem romanu pa je polovica prevedenih besedil prevedena iz slovanskih jezikov.

Avtorji leposlovnih besedil glede na spol

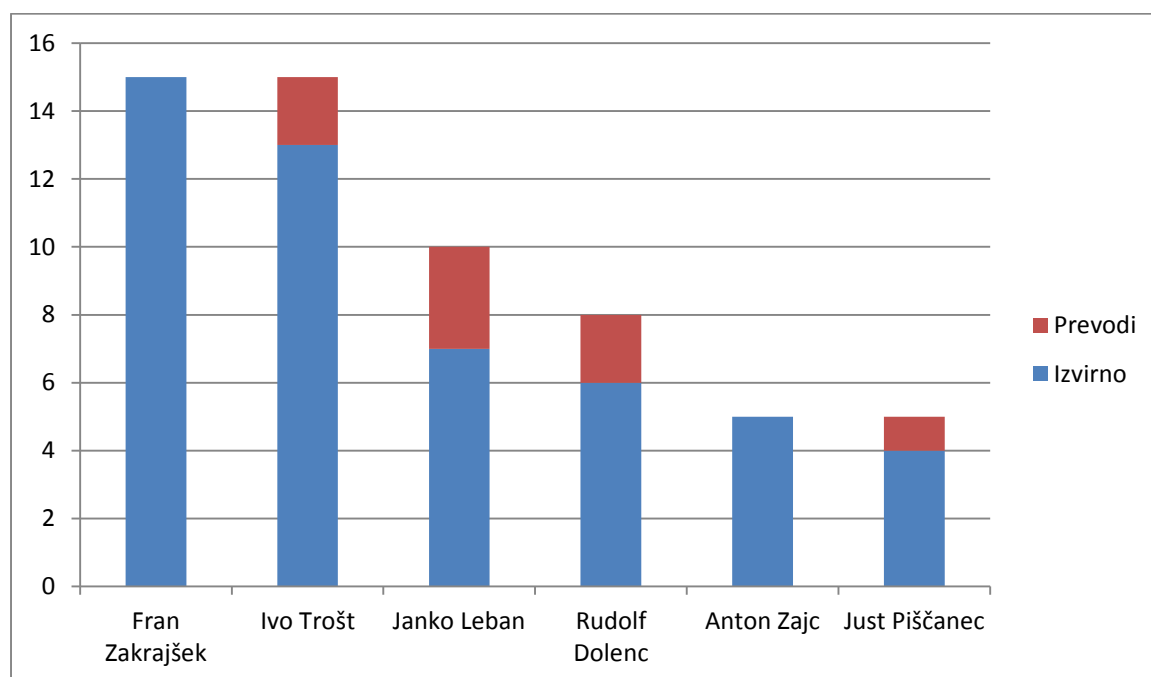
Graf 10: Razmerje med besedili, ki so jih napisali moški (oziroma ni jasno označeno, da bi jih napisale ženske) in tistimi, ki so jih napisale ženske

Veliko večino leposlovja v pregledanih letnikih so napisali pisatelji.²¹ Od vseh leposlovnih besedil v pregledanih letnikih je le za 5 (2,6 %) besedil gotovo, da so jih napisale pisateljice. Med podpisanimi deli se je leta 1889 pod dve (Moja nasprotnica in Vendar pred sv. Katarino!) podpisala Marica (najverjetneje gre za Marico Nadlišek Bartol, tudi v Slovenski biografiji so navedli, da je uporabljala ta psevdonim), leta 1894 se je pod Spomine na IX. skupščino sv. Cirila in Metoda podpisala N. Pitomčeva, pod Iz devete vasi pa se je istega leta neznana avtorica podpisala le s *hm*.

Med avtorji, ki so se podpisali s pravim imenom in priimkom ni nobene ženske.

Med nepodpisanimi besedili lahko v letu 1888 za eno (S potovanja) sklepamo, da ga je napisala ženska, ker v prvi osebi pripoveduje ženska.

Najpogostejše objavljeni avtorji

Graf 11: Najpogostejše objavljeni slovenski avtorji

²¹ Tudi med prevajalci so v večini moški, le leta 1891 je podpisana ena ženska prevajalka, in sicer s psevdonimom Gorska. Prevedla je delo madžarskega pisatelja Móra Jókaija Trojna kletev.

Graf 11 prikazuje 6 slovenskih avtorjev, ki so avtorji oziroma prevajalci več kot petih objavljenih leposlovnih besedil v *Edinosti* med letoma 1886 in 1894.²²

[Fran Zakrajšek](#) je imel največ objav, in sicer kar 15 (4 prozna besedila in 11 pesmi). Objavljal je pod psevdonimi Fr. Mestoselec Goriški (7), Fr. Zakrajski (4), Ferenc Zakrajski Mestoselec (2), Fr. Zakrajski Mestoselec (1) in Slolomuria Mestoselski (1).

[Ivo Trošt](#) je objavil 13 izvirnih proznih besedil, večinoma je objavljial pod pravim imenom, pod tri pa se je podpisal kot Slavoljub Dobravec. Objavil je tudi 2 prevoda (iz francoščine in iz češčine).

[Janko Leben](#) je prispeval 7 leposlovnih objav (3 prozna besedila in 4 pesmi). Podpisoval se je s svojim pravim imenom (4), s psevdonimom Tehomil (2) ali Tugomer (1). Prevedel (oziroma priredil) je 3 besedila, pod dva se je podpisal kot Gradimir. V Podlistku je objavil tudi tri neleposlovna besedila.

Sledijo Rudolf Dolenc, ki je objavil 6 izvirnih proznih besedil ter dva prosta prevoda, Anton Zajc s 5 izvirnimi proznimi besedili ter Just Piščanec s 4 izvirnimi proznimi besedili in enim prevodom iz italijanščine (pod vse se je podpisal s psevdonimom Levin).

Primerjava rezultatov analize leposlovja v *Edinosti* v obdobju 1876–1885 in 1886–1894

Z bibliografijo leposlovja v *Edinosti* se je pred mano ukvarjala Kaja Horvat v diplomski nalogi *Bibliografija leposlovja v tržaški Edinosti (1876–1885)*, zato sem za primerjavo uporabila njene rezultate.²³ Najprej sem primerjala število vseh števil, izdanih v določenih obdobjih; število Podlistkov ter število objavljenih leposlovnih del. Pri vseh teh podatkih je število v drugem obdobju veliko večje. Razlog za to je seveda dejstvo, da je *Edinost* izhajala vedno bolj pogosto ter da se je rubrika Podlistek pojavila šele v 5. letniku (leta 1880). Število vseh pregledanih števil naraste iz 589 na 1114 in posledično se tudi število Podlistkov več kot podvoji (iz 428 na 1002), število leposlovnih del pa več kot potroji (iz 58 na 194). Nato sem primerjala deleže daljše pripovedne proze, avtorskih objav ter izvirnih besedil, objavljenih v *Edinosti* v posameznih obdobjih. Iz Tabele 1 je razvidno, da sta v drugem obdobju deleža daljše proze ter izvirnih besedil le rahlo narasla (iz 12 na 13 %, oziroma iz 84 na 87 %). Zanimivo je, da je narasel delež avtorskih objav (iz 30 na 41 %).

²² Tu nisem upoštevala 21 pesmi Jurija Grabrijana, ki jih je v 19. letniku *Edinost* po njegovi smrti objavljial Julij pl. Kleinmayr.

²³ Pozorni moramo biti na dejstvo, da prvo obdobje zajema 10 letnikov, drugo pa 9.

	1876–1885	1886–1894
Število vseh pregledanih števil	589	1114 ²⁴
Število podlistkov	428	1002
Število leposlovnih del	58	194
Delež daljše pripovedne proze	12 %	13 %
Delež avtorskih objav	30 %	41 %
Delež izvirnih besedil	84 %	87 %

Tabela 2: Primerjava rezultatov analize leposlovja v Edinosti v obdobju 1876–1885 in 1886–1894

²⁴ Za obdobje 1886–1894 nisem upoštevala števil, ki niso dostopne na dLib-u.

Bibliografija leposlovja v Edinosti med letoma 1886 in 1894**Letnik 11 (1886)**

- Kalidasa: [Malavika in Agnimitra](#). *Indijska drama. Prevedel Karel Glaser*. 1886 (11/2, 4, 6, 8, 10, 12, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 44). [dLib](#)
- [Narodne pripovedke iz spodnje Štirsk](#)e. *Zbral in zapisal Breški*. 1886 (11/25, 27, 45–48, 52, 53). [dLib](#)
- V. Gregorič: [Slavospev tržaškim Sokolom](#). 1886 (11/43). [dLib](#)
- J. Stritar: [Rojakom](#). 1886 (11/46). [dLib](#)
- [Koledovanje pri nas in drugod](#). 1886 (11/56–61). [dLib](#)
- J. Trošt: [Presenečena](#). 1886 (11/62, 63). [dLib](#)
- [Smešnice](#). 1886 (11/63, 65). [dLib](#)
- St. Iljčar: [Narodne pripovedke](#). 1886 (11/64). [dLib](#)
- Gašpar M: [Smešno kaznovana radovednost](#). 1886 (11/65). [dLib](#)
- [Kako se je Malvina učila gospodinjiti](#). *Resnična dogodka. Po pripovedi zapisal Janko Leban*. 1886 (11/66, 67). [dLib](#)
- [Kako se vtolažijo jezavi](#). 1886 (11/68). [dLib](#)
- [Torbica za smeh in kratek čas](#). 1886 (11/69). [dLib](#)
- J. Volkov: [Nebeška naša svatovščina](#). 1886 (11/70, 71). [dLib](#)
- J. Volkov: [Pogled na Notranjsko](#). 1886 (11/72–77). [dLib](#)
- [Zvesto žensko srce!](#). *Prosto poslovenil Gradimir*. 1886 (11/81). [dLib](#)
- Lukavečky: [Ugodno promeščenje kapitala](#). *Slovenščina v ruskem slogu. Za pokušnjo*. 1886 (11/82–84). [dLib](#)
- Levin: [Valovi](#). 1886 (11/85–87, 89, 91–96). [dLib](#)
- Fran Št. Andreški: [Ti si kriv ...!](#). 1886 (11/98–100). [dLib](#)
- [Sestra Anica](#). *Slika z bosanskega bojišča. Prevedel Janko Leban – Gradimir*. 1886 (11/100, 101). [dLib](#)
- Trošt: [Tovarišev dnevnik](#). 1886 (11/102, 104). [dLib](#)

Letnik 12 (1887)

- Levin: [Marjetica](#). *Božična novelica*. 1887 (12/3, 4). [dLib](#)
- Anton Zlobec: [Ženska pregreha kaznovana](#). *Pravljica*. 1887 (12/5). [dLib](#)
- I. Židovič: [Najden zaklad](#). 1887 (12/13–16). [dLib](#)
- [Slikar](#). *Prevedel Levin*. 1887 (12/20–23). [dLib](#)
- Krivčev. [Obljuba dela dolg](#). 1887 (12/24–28). [dLib](#)
- Maks Weisenthurm. [Srce jej je počilo!](#). *Prevedel Fran Št. Andreški* 1887. (12/30–34). [dLib](#)
- Fran Št. Andreški: [Prvega majnika](#). 1887 (12/41, 42). [dLib](#)
- Ivo Trošt. [Tri deve](#). 1887 (12/43–47). [dLib](#)
- Ž. Jastrebovič: [Nekaj iz Kopra](#). 1887 (12/51–54). [dLib](#)
- [Strto srce](#). *Priredil Janko Leban*. 1887 (12/55–57). [dLib](#)
- [Ukleta](#). *Narodna. Slišal od Govšce, zapisal Lofčinof*. 1887 (12/58, 59). [dLib](#)
- P: [Iz mojega dnevnika](#). *Nedeljsko potovanje*. 1887 (12/68). [dLib](#)
- [Kako se je Janez Burja oženil](#). *Pripovedka*. 1887 (12/70–73). [dLib](#)
- X: [Čuden tujec](#). 1887 (12/74–77). [dLib](#)
- Cegnar: [Dr. Lavriču v spomin](#). 1877 (12/78). [dLib](#)
- Cegnar: [Matiji Doljaku v spomin](#). 1877 (12/78). [dLib](#)
- Jastrebovič: [Spomini](#). 1887 (12/79–84). [dLib](#)
- Ivo Trošt: [Karanfil](#). 1887 (12/85, 86). [dLib](#)
- [Mej Davljenci](#). *Carl Mayeve prigodbe v Sahari*. 1887 (12/91–101). [dLib](#)

Letnik 13 (1888)

- Solomuria Mestoselski: [Pohod v Čepovan](#). 1888 (13/23). [dLib](#)
- Simon Gregorčič: [Josipu Juriju Strossmajerju](#). 1888 (13/24). [dLib](#)

- Simon Jenko: [With Slava's banner, forwards!](#). Prevedel Alford L. Hardy. 1888 (13/24). [dLib](#)
- Matevž Hladnik: [Sonet Čehovinu](#). Janko Leban: *Še nekoliko črtic o slavnem slovenskem junaku, Andreji baronu Čehovinu*. 1888 (13/31). [dLib](#)
- [S potovanja](#). 1888 (13/34). [dLib](#)
- A. S. Puškin: [Pikova dama](#). Prevedel I.H. 1888 (13/37–41, 43–45, 47). [dLib](#)
- Fr. Mestoselec Goriški: [Savlov srd pred Gibejo](#). *Biblična rapsodija*. 1888 (13/39–41). [dLib](#)
- Fr. Mestoselec Goriški: [Filozofija in želodec](#). *Groteskno-humoristična fantazija*. 1888 (13/43). [dLib](#)
- Fr. Mestoselec Goriški: [Vlasulja](#). *Humoristična balada*. 1888 (13/44). [dLib](#)
- Svatopluk Čech: [Jastreb contra Grlica](#). Prevedel M. Vrnilež. 1888 (13/49–68, 70–77, 79–82). [dLib](#)
- Fr. Mestoselec Goriški: [Gorotanejda](#). *Epos v 6 spevih*. 1888 (13/59, 60). [dLib](#)
- Fr. Mestoselec Goriški: [Furlanska beda](#). 1888 (13/61). [dLib](#)
- Fr. Mestoselec Goriški: [Nemaničeve, prej svobodnjaka, tožbe](#). 1888 (13/63). [dLib](#)
- Fr. Mestoselec Goriški: [Duhoviti farizeji](#). 1888 (13/65). [dLib](#)
- Nemo: [Sprazneno mesto](#). *Humoreska*. Prevedel L. F.. 1888 (13/83, 85, 86). [dLib](#)
- Ivo Trošt: [Rendez-vous](#). *Humoreska*. 1888 (13/91, 92). [dLib](#)
- Branimir: [Samotar na Selih](#). 1888 (13/99, 100, 101, 102/103, 104). [dLib](#)

Letnik 14 (1889)

- Branimir: [Proza](#). 1889 (14/1–3). [dLib](#)
- Andrej Kalec: [Iz Brazilije – nazaj v Trst](#). 1889 (14/5–9). [dLib](#)
- Janez Koren: [Begunec](#). *Povest*. 1889 (14/5, 8, 9, 11, 13, 15, 17–19). [dLib](#)
- Vsevolod M. Garšin: [Štiri dnevi](#). Prevedel Ivan Hafner. 1889 (14/20–23, 25). [dLib](#)
- Ivo Trošt: [Sprememba v Kurji Vasi](#). 1889 (14/26–29, 31, 33–35). [dLib](#)
- Branimir: [Ivan Gaber](#). *Črtica*. 1889 (14/36, 39, 41). [dLib](#)

- Osivelčev: [Himen](#). *Sonet z akrostihom mladoporočencema*. 1889 (14/38). [dLib](#)
- Leon Guerin: [Slepec v boulognskem gozdu](#). *Prevedel Ivo Trošt*. 1889 (14/49, 51) [dLib](#)
- Marica: [Moja nasprotnica](#). 1889 (14/63). [dLib](#)
- C: [Slike s pota](#). 1889 (14/69, 72, 74, 76, 82, 83, 85, 87, 89). [dLib](#)
- Fr. Zakrajski: [Hudičev rep](#). *Humoreska*. 1889 (14/72). [dLib](#)
- Dušan: [Žrtva ljubezni](#). 1889 (14/73, 75, 77–80). [dLib](#)
- Fr. Zakrajski: [Na grob Atiliju markizu Obizziju](#). 1889 (14/78). [dLib](#)
- Marica: [Vendar pred sv. Katarino!](#). *Slika iz tržaške okolice*. 1889 (14/81). [dLib](#)
- J. V-v.: [Goriški spomini](#). 1889 (14/88). [dLib](#)
- Tolstoj: [Dva brata in zlato](#). *Narodna pripovedka*. *Prevedel Bogatec*. 1889 (14/91). [dLib](#)
- Fran Zakrajski: [Nezaupnica Apolonu](#). *Humoristično-resen postpour*. 1889 (14/97). [dLib](#)
- Ivo Trošt: [Reguljčev Tone](#). 1889 (14/98–100). [dLib](#)
- E. P-l.: [Samotarna vila](#). 1889 (14/101). [dLib](#)
- Tehomil: [Slovo](#). 1889 (14/101). [dLib](#)
- Levin: [Božični večer](#). *Spomini iz vojaškega življenja*. 1889 (14/102–104). [dLib](#)

Letnik 15 (1890)

- C – t – č: [Besede materine](#). 1890 (15/1–8). [dLib](#)
- Slavus Ambidravus: [Sonet Davorinu Trstenjaku](#). 1890 (15/16). [dLib](#)
- –c –: [Revica](#). *Slika iz naše vasi*. 1890 (15/21). [dLib](#)
- Tehomil: [Pesmi srčne ljubezni](#). *Tvoja podoba, Čez deset let, Prstan*. 1890 (15/26). [dLib](#)
- Slavoljub Dobravec: [Na jadranskej obali](#). *Povest*. 1890 (15/27–29, 31–33, 35, 37–39, 41, 43, 45, 46). [dLib](#)
- Rudolf Dolenc: [Iz življenja nekega cilindra](#). 1890 (15/48). [dLib](#)
- F. Šmuc: [Ali](#). *Povest*. 1890 (15/49, 50). [dLib](#)

- Albert Sežun. [Moj prijatelj Nande](#). *Podoba iz življenja*. 1890 (15/51). [dLib](#)
- Čuk: [Buruš](#). 1890 (15/52). [dLib](#)
- J. M. Krivčev: [Ne pozabi me!](#). *List iz dnevnika*. 1890 (15/53–61). [dLib](#)
- Fran Zakrajški Mestoselec: [Sprehod v Čepovan](#). Potopis kulturno-topičen. 1890 (15/62–66, 69–71). [dLib](#)
- P. M.: [Ženska stanovitnost](#). *Dogodek iz življenja*. 1890 (15/78). [dLib](#)
- P. M.: [Vedomec jo tlači](#). 1890 (15/82–84). [dLib](#)
- [Varčnost in zapravljenost](#). 1890 (15/85–90). [dLib](#)
- [Iz vojaškega življenja](#). 1890 (15/92, 96, 97, 99). [dLib](#)
- [Dva večera na grajskem sprehajališču](#). 1890 (15/101–103). [dLib](#)
- Ferenc Zakrajški Mestoselec: [Gigi – naletel!](#) *Humoristično sporočilo*. 1890 (15/105). [dLib](#)

Letnik 16 (1891)

- Ferenc Zakrajški Mestoselec. [Predstop in papirnati dvoboj](#). *Humoreska*. 1891 (16/1, 2). [dLib](#)
- E. A. Salias: [On](#). *Povest*. 1891 (16/3–13, 15, 16, 20–26). [dLib](#)
- R. Katalinić – Jeretov: [Ivanu Nabergoju](#). *Zvonjelica*. 1891 (16/6). [dLib](#)
- Janko Leban: [Slovo od Avbera](#). 1891 (16/21). [dLib](#)
- Molodaj Ohotnik: [Psa mesto jazbeca](#). *Resnična lovška dogodba*. 1891 (16/27, 28). [dLib](#)
- Fr. Zakrajški: [Eljen Magyar ember, ruhostrelec!](#). *Humoristična balada*. 1891 (16/28). [dLib](#)
- [Nekaj za kmetovalce](#). *Nabral Rudolf Dolenc*. 1891 (16/30). [dLib](#)
- P.M.: [Goričev slepec](#). *Povest*. 1891 (16/31–34). [dLib](#)
- Šimen Simon Gregorčič: [Kmeške hiši](#). 1891 (16/34). [dLib](#)
- J. Piano: [Zadnje pismo](#). 1891 (16/36–38, 40, 41). [dLib](#)
- [Ruska Ofelija](#). *Povest. Iz ruščine prevel –r.* 1891 (16/42–45). [dLib](#)

- Smolar: [Še nekaj](#). 1891 (16/45, 46). [dLib](#)
- K. Švanda: [Adrijana](#). *Rokoko – idila*. Poslovenil Ivo Trošt. 1891 (16/47–54). [dLib](#)
- [Pravljica o dvanajsterih vojaških begunih](#). *Slovenska narodna, z Gorenjskega*. Zapisal Rok D.Gorski. 1891 (16/57–59). [dLib](#)
- A. Trentor: [Nesreča v sreči](#). Črtica. 1891 (16/60, 61). [dLib](#)
- V. K. Ratimir: [Zločinec](#). *Novela*. 1891 (16/62, 63). [dLib](#)
- Ivo Trošt: [Kako si je Kodre pomagal](#). 1891 (16/64–67). [dLib](#)
- [Nevarni trenotki](#). *Prosto poslovenil Avguštin Janša*. 1891 (16/68–70). [dLib](#)
- K. H.: [V treh dneh](#). 1891 (16/71, 73–75). [dLib](#)
- [Moric Jokai](#): [Trojna kletev](#). *Poslovenila Gorska*. 1891 (16/76–79). [dLib](#)
- Kleroth: [Zdravnikova skrivnost](#). *Rudolf Dolenc*. 1891 (16/80–84). [dLib](#)
- J. Sterbenc: [Zadnja ljubezen Izmail – Paše](#). *Novela*. 1891 (16/85, 86, 87). [dLib](#)
- Josip Podhumski: [Izlet na Krn](#). *Iz popotne torbice*. 1891 (16/88–94). [dLib](#)
- N. V. Gogolj: [Majska noč, ali utopljenica](#). *Prevel V. K. Ratimir*. 1891 (16/95–103). [dLib](#)
- Rudolf Dolenc: [Stražnikov sveti večer](#). 1891 (16/102). [dLib](#)

Letnik 17 (1892)

- J. D. Ahšarumov: [Perica](#). *Prevel V. K. Ratimir*. 1892 (17/2–4, 6, 8–10). [dLib](#)
- [Gospa Krevljačka](#). *Humoreska*. Priredil A. Podgorec. 1892 (17/11). [dLib](#)
- [Gostilničarkina odurnost](#). *Humoreska*. *Po Gravenreuthu prosto prevel Rudolf Dolenc*. 1892 (17/12–15, 18, 20). [dLib](#)
- Slavoljub Dobravec: [Z letovišča](#). *Novelica*. 1892 (17/22–24). [dLib](#)
- Levin: [Kako se je ženil!?](#). 1892 (17/26–30, 33). [dLib](#)
- Ivo Trošt: [Surrexit vere](#). Črtica. 1892 (17/31). [dLib](#)
- [Smeti](#). 1892 (17/46). [dLib](#)
- Josip Podhumski: [Dvoje žrtev](#). *Noveleta*. *Iz popotne torbice*. 1892 (17/51, 52). [dLib](#)

- [Onegov Oni](#). *Iz popotne torbice Onega Onegovega*. 1892 (17/66–68, 70, 71, 73, 76, 78). [dLib](#)
- Slavoljub Dobravec: [Dva leposlovna poskusa](#). 1892 (17/80–84). [dLib](#)
- Rudolf Dolenc: [Iz vojaškega življenja](#). 1892 (17/96–102). [dLib](#)
- M. Š.: [Ivanu Trevnu](#). 1892 (17/98). [dLib](#)
- Rudolf Dolenc: [Na sveti večer](#). 1892 (17/103). [dLib](#)

Letnik 18 (1893)

- Fk.: [Gospod in sluga!](#). *Arabska legenda iz Kraških kotlin*. 1893 (18/6). [dLib](#)
- W. Irving: [Božič na Angleškem](#). *Iz »knjige črtic« preložil V.*. 1893 (18/6, 7, 10, 12–15, 19, 21, 24, 25, 27–29, 31). [dLib](#)
- [Mučenci naroda](#). *Odlomek iz jednakonaslovne drame v treh dejanjih*. 1893 (18/22, 23). [dLib](#)
- Božidar Flegerič: [Iz krčevinskih potočnic](#). *Elegiji*. 1893 (18/35). [dLib](#)
- Ivo Trošt: [Avgusta](#). *Izvirna novela*. 1893 (18/35–40, 42–55). [dLib](#)
- Božidar Flegerič: [Iz krčevinskih potočnic](#). *Elegiji*. 1893 (18/39). [dLib](#)
- Ivan Fajdiga: [Selo brez denara](#). *Iz popotne torbice idealista*. 1893 (18/56, 57). [dLib](#)
- Albin Sežun: [Moj prijatelj Janko](#). *Podoba iz življenja*. 1893 (18/60, 61). [dLib](#)
- Ivan Fajdiga: [Pesmi brez imena](#). 1893 (18/62–72, 75, 76). [dLib](#)
- [Nova metla](#). *Prizor iz življenja živalskega*. 1893 (18/66). [dLib](#)
- Spitignev: [Franu Gestrinu](#). 1893 (18/67). [dLib](#)
- Rudolf Dolenc: [Najstareji duhovnik](#). 1893 (18/77). [dLib](#)
- Ksaverij Šandor – Gjalski: [Tri povesti brez naslova](#). 1893 (18/79–100). [dLib](#)
- Tugomer: [Nazaj!](#). 1893 (18/101). [dLib](#)
- Avgust Šenoa: [Zvonilec – topničar](#). *Humoreska*. 1893 (18/102–104). [dLib](#)

Letnik 19 (1894)

- Ksaverij Šandor – Gjalski: [Tri povesti brez naslova](#). *Poslovenil Hrvat - Krajišnik*. 1894 (19/1a–6a, 7a–8b). [dLib](#)
- Dobravec: [Prima donna](#). *Dogodbica iz naše vasice*. 1894 (19/9a, 10a–15b). [dLib](#)
- [Kri ni voda](#). *Veseloigra v jednom dejanji*. 1894 (19/16a–21a). [dLib](#)
- Božidar Flegerič: [Josipu Freunfeldu](#). 1894 (19/18b). [dLib](#)
- Avgust Šenoa: [Lepa Anka](#). *Poslovenil Peter Medvešček*. 1894 (19/22a–33b). [dLib](#)
- Spitignev: [Prijatelju na grob](#). *Ant. Jakšetu*. 1894 (19/24b). [dLib](#)
- J. R. Cilenšek: [V tihi noči](#). 1894 (19/24b). [dLib](#)
- [Grof Orindur](#). 1894 (19/34a). [dLib](#)
- Avgust Šenoa: [Kmetški upor](#). *Zgodovinska povest šestnajstega veka. Preložil I. P. Planinski*. 1894 (19/34b–36a, 37a–46b, 47b–62a, 63a, 63b, 64b–72a, 73a–97b, 98b–105a, 106a–108a, 109a–123a, 124a). [dLib](#)
- [Trije piruhi](#). 1894 (19/36b). [dLib](#)
- P.: [Njega Veličanstvu](#). 1894 (19/49a). [dLib](#)
- G. P. Miller: [Gjulindžar – Sara](#). *Vstočna legenda. Prevedel S.J. Kogej*. 1894 (19/63a, 63b). [dLib](#)
- Slovenec, prijatelj franc. narodu: [Črno cvetje](#). *V sožaljni spomin umora M.S. Carnota*. 1894 (19/90b). [dLib](#)
- Spitignev: [Na grob](#). *Rudolfu Dolencu, učitelju*. 1894 (19/96b). [dLib](#)
- Podčavenski: [Pravo zagodel si v svet!](#) *Elegija*. 1894 (19/99b). [dLib](#)
- Spitignev: [K slavnostnemu odkritju M. Cigaletovega spomenika](#). 1894 (19/102b). [dLib](#)
- Janko Leban: [Zavezna](#). 1894 (19/102b). [dLib](#)
- N. Pitomčeva: [Spomini na IX. skupščino sv. Cirila in Metoda](#). 1894 (19/105b). [dLib](#)
- Anton Zajc: [Na bolniški postelji](#). 1894 (19/111b). [dLib](#)
- hm: [Iz devete vasi](#). 1894 (19/108a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Mladost](#). 1894 (19/128a). [dLib](#)

- Jurij Grabrijan: [Minljivost](#). 1894 (19/128a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Veseljak](#). 1894 (19/128a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Sreči](#). 1894 (19/128a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Domači kraj](#). 1894 (19/128a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Kukavica slavcu](#). 1894 (19/128a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Bodočnost](#). 1894 (19/128a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Kranjska Slovenija](#). 1894 (19/128b). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Mati domovina](#). 1894 (19/128b). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Slovenca skrb](#). 1894 (19/128b). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Vipavska](#). 1894 (19/129a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Slovenska](#). 1894 (19/129a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Delitev šolskih daril](#). 1894 (19/129a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Pozdrav](#). 1894 (19/129a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Pozdrav Gorici](#). 1894 (19/129b). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Vsprejem](#). 1894 (19/129b). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Po vojski](#). 1894 (19/129b). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Nekatere popevke iz Prepira o ženitvi](#). 1894 (19/130a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Molitev pred bojem](#). 1894 (19/130a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Božična](#). 1894 (19/130a). [dLib](#)
- Jurij Grabrijan: [Molitev](#). 1894 (19/130a). [dLib](#)
- Anton Zajc: [Je že tako moralo biti](#). 1894 (19/133a). [dLib](#)
- Fr. Kosec: [Ribičeva Jelica](#). *Vsakdanji prizori izza malomestja*. 1894 (19/135a–138b, 140a–145a). [dLib](#)
- Anton Zajc: [Nesrečnica](#). 1894 (19/146b). [dLib](#)
- Anton Zajc: [Hajduk Mirko](#). *Črtica iz bosanske prošlosti*. 1894 (19/148b–150b). [dLib](#)
- [Bardyjeva obitelj](#). *Prigodba iz leta 1848–49. Poslovenil Iv. Kuret*. 1894 (19/150b–153b, 155b–156b) in 1895 (20/2a–4a, 5a–9b). [dLib](#)

- Anton Zajc: [Božični darovi](#). 1894 (19/154b). [dLib](#)

VIRI IN LITERATURA

Darko Darovec. *Kratka zgodovina Istre*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Založba Annales, Fakulteta za humanistične študije Koper, 2008.

Edinost (Trst). Trst: 2. 1. 1886–29. 12. 1894 (11/1–19/156b). *Digitalna knjižnica Slovenije*. Ogled 29. 12. 2014.

Edinost (Trst). Cobiss. Ogled 29. 12. 2014.

Enciklopedija Slovenije; knjiga 2. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1988.

Ivan Grafenauer. Vatroslav Holz. *Slovenska biografija*. Ogled 29. 12. 2014.

Miran Hladnik. Slovenska povest. Ogled 29. 12. 2014.

Miran Hladnik. Začetki slovenskega feljtonskega romana. Ogled 29. 12. 2014.

Kaja Horvat. *Bibliografija leposlovja v tržaški Edinosti (1876–1885)*. Diplomsko delo. Ljubljana: 2013.

Milica Kacin Wohinz, Jože Pirjevec: *Zgodovina Slovencev v Italiji 1866–2000*. Ljubljana: Nova revija, 2000.

France Koblar. Ivo Trošt. *Slovenska biografija*. Ogled 29. 12. 2014.

France Koblar. Josip Pagliaruzzi. *Slovenska biografija*. Ogled 29. 12. 2014.

Gregor Kocijan. (2012): *Slovenska kratka proza: 1919–1929*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Ksaver Šandor Gjalski. *Wikipedija:Slobodna enciklopedija* Ogled 29. 12. 2014.

Franc Ksaver Lukman. Franc Kosec. *Slovenska biografija*. Ogled 29. 12. 2014.

Branko Marušič. *Pregled politične zgodovine Slovencev na Goriškem 1848–1899*. Nova Gorica: Goriški muzej, 2005.

Novičar: Večerno izdanje Edinosti. Cobiss. Ogled 29. 12. 2014.

Milan Pahor. *Slavljanska sloga. Slovenci in Hrvati v Trstu. Od avstroogrške monarhije do italijanske republike*. Trst: ZTT EST, 2004.

Jože Pirjevec. »Trst je naš!«. *Boj Slovencev za morje (1848–1954)*. Ljubljana: Nova revija, 2007.

Viktor Smolej. Fran Zakrajšek. *Slovenska biografija*. Ogled 29. 12. 2014.

Janko Šlebinger. Božidar Flegerič. *Slovenska biografija*. Ogled 29. 12. 2014.

Janko Šlebinger. Janko Leban. *Slovenska biografija*. Ogled 29. 12. 2014.

Janko Šlebinger. Just Piščanec. *Slovenska biografija*. Ogled 29. 12. 2014.

Janko Šlebinger. Matija Mrač. *Slovenska biografija*. Ogled 29. 12. 2014.

Mario Šušteršič: *Sledovi. Po poteh slovenske prisotnosti v Trstu*. Trst: ZTT EST, 2008.

Tržaško slovensko šolsko vprašanje. Učiteljski tovariš. Ljubljana: 20. 10. 1904 (44/30). *Digitalna knjižnica Slovenije*. Ogled 29. 12. 2014.

Za našo deco. Cobiss. Ogled 29. 12. 2014.

Priloga 1**IZJAVA**

Izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom *Leposlovje v tržaški Edinosti (1886–1894)*. Uporabljeni viri in literatura so navedeni v skladu z mednarodnimi standardi in veljavno zakonodajo. S svojim podpisom zagotavljam, da sem diplomsko nalogo izdelala samostojno, pod mentorstvom red. prof. dr. Mirana Hladnika.

Ajdovščina, 5. 1. 2015

Hana Furlan

Priloga 2

Izjava kandidata / kandidatke

Spodaj podpisana Hana Furlan izjavljam, da je besedilo diplomskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno, in dovoljujem objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Ajdovščina, 5. 1. 2015

Hana Furlan